

लेवीको पुस्तकको भूमिका

‘पवित्र आत्माको प्रेरणायुक्त धर्मग्रन्थ पवित्र बाइबलभरि लेवीको पुस्तकमा भन्दा अरु कुनै दोस्रो पुस्तक नै छैन, जुन पुस्तकमा परमेश्वर स्वयम्ले बोल्नुभएका बढीभन्दा बढी वचनहरू उल्लेख गरिएका छन्। किनकि यस लेवीको पुस्तकको एक-एक पृष्ठमा प्रत्यक्ष वक्ताचाहिँ परमेश्वर आफै हुनुहुन्छ। अनि अनुग्रहले पूर्ण उहाँका यी वचनहरू प्रायः बोल्ने शैलीमा लेखिए। निस्सन्देह लेवीको पुस्तकको प्रसङ्गबाट उठेको यस कुराले हामीभित्र यस पुस्तकमा हाम्रो चासो बढाएको छ र यो पुस्तक ध्यानसित अध्ययन गर्ने प्रेरणा दिलाएको छ; यसमा कुनै शङ्का छैन।’

श्री एण्ड्रु बोनर

क) ग्रन्थ-सूचिमा यस पुस्तकको विशिष्ट स्थान

श्री जे. एन. डर्बाले हामीलाई चेताउनी दिएर यसो भनेका छन्: ‘जुन ख्रीष्ट-विश्वासीहरूले पवित्रतामा कुनै चासो राख्दैनन्, ती ख्रीष्ट-विश्वासीहरूको आत्मिक हालत निक्कै खतरनाक भएको देखिन्छ; किनभने यस विषयप्रति उनीहरूको अरुचिका नतिजाहरू भयानक हुन्छन्।’ अनि पवित्रता-चाहिँ लेवीको पुस्तकको मुख्य विषयवस्तु हो। अनि हुन सक्छ, यही कारणले नै धेरै इसाईहरूको निम्ति यो पुस्तक पढ्न अति गाह्रो हुन गएको छ। यस पुस्तकमा उल्लेख गरिएका निर्देशनहरू उहिले यहूदीहरूले परमप्रभुलाई बलिदानहरू कसरी चढाउनु-परेको थियो र अन्यजातिहरूबाट अलग रहेर कसरी पवित्र जीवन कायम राख्नुपरेको थियो, सो सम्बन्धमा प्रस्तुत गरिएका विधिहरूको विस्तृत बेलीबिस्तार मात्र सम्भेर यस पुस्तकबाट पाउने आशिष सीमित रहन्छ। तर यी बलिदानहरूको एक-एक बेलीबिस्तार-चाहिँ ख्रीष्ट येशू र उहाँको त्राणको काम चित्रण गर्छ भन्ने कुरा जब हामी बुझ्न थाल्छौं, तबचाहिँ हामी यस पुस्तकमा ध्यान लगाउन

सक्ने र मनन गर्न सक्ने धेरै विषयहरू पाउँछौं। अनि जब हामी लेवीको पुस्तक हिब्रूको पुस्तकसित, नयाँ नियममा भएको त्यसको जोडी पुस्तकसित तुलना गर्छौं, तब हामी अभै थप आशिषहरू पाउँछौं।

ख) यस पुस्तकको लेखक को हुन् ?

लेवीको पुस्तकका जम्मा सत्ताइस अध्यायहरू छन्, जसका बीसवटा अध्याय-हरू र बाँकी अध्यायहरूमा अरु पैतीस अनुच्छेदहरू छन्, जुनचाहिँ कि त ‘अनि परमप्रभुले मोशालाई यसो भन्नुभयो ...’ भन्ने वाक्यबाट, कि त योजस्तै वाक्यबाट शुरु हुन्छन्। बितेको युगमा यहूदीधर्म र इसाईधर्मका सबै अवलम्बीहरूले यो वाक्य जस्तै लेखिएको छ, ठीक त्यस्तै यसको अर्थ बुभ्ये। हाम्रा प्रभु येशू आफूले लेवी १३:४९ पद एउटा कोरीलाई आज्ञा गर्दा आफ्नो आदेशको आधार बनाउनुभयो, जब उहाँले यसो भन्नुभयो: ‘जाऊ, आफूलाई पूजारहारी-कहाँ देखाऊ, र तिनीहरूको निम्ति साक्षी हुनलाई मोशाले आज्ञा गरेका थोकहरू तिमी शुद्धिको निम्ति चढाऊ!’ (मर्कूस १:४४)। तर हिजोआज धेरै समुदाय र समाजहरूमा

लेवीको पुस्तक मात्र कहाँ हो र, तर सम्पूर्ण पेन्ट्टुकका पाँच पुस्तकहरू मोशाले लेखेको होइन भन्नु लोकप्रिय चलन भएको छ।

तर हाम्रो निम्ति चाहिँ कुरा स्पष्ट छ: हामीले परम्परागत दृष्टिकोण अपनाएका छौं; किनभने मोशा यस पुस्तकको लेखक हुन् भन्ने यो दृष्टिकोण सत्य हो; यति मात्र होइन, तर यो कुरा स्वीकार गर्न अति महत्त्वपूर्ण पनि छ। यसकारण हामीले यो विषय उठाएर पेन्ट्टुकको भूमिकामा यो विषय पूरा छलफल गरेका छौं। विन्ती छ, तपाईंले यो भूमिका ध्यानसित पढ्नुहोला।

ग) यस पुस्तकको लेखे मिति के हो ?

हामी आफ्नो तर्क पेश गर्दा लेवीको पुस्तकको लेखक मोशा हुन् भन्ने कुरा मानि- लिएका छौं; अनि पेन्ट्टुकअन्तरगत प्राप्त गरेका प्रमाणहरू लिएर हामी के सुझाउ दिन्छौं भने, यो लेवीको पुस्तक निवास-स्थानको निर्माण-कार्य सिद्धिनासाथ त्यसपछिको पचास दिनको अवधिभित्र लेखियो (प्रस्थान ४०:१७)। यसर्थ इस्राएलीहरू सिनाई पर्वतदेखि यात्रा शुरु गर्नुभन्दा अघि यस पुस्तकमा लेखिएका कुराहरू मोशाकहाँ प्रकट गरिएका हुनुपर्ला (गन्ती १०:११)। तर यस पुस्तकको लेखे मिति तोकेर भन्न सकिँदैन, तर ख्रीष्टपूर्व १४५०-१४१० सालभित्र लेखिएको अनुमान सठीक ठहरिएला।

घ) यस पुस्तकको सन्दर्भ र यसका विषयवस्तुहरू के-के हुन् ?

यस पुस्तकमा के-के लेखिएको होला, सो याद गर्ने सजिलो उपाय यो हो: तपाईंले 'लेवीहरू' वा 'पूजाहारीहरू' भन्ने शब्द याद गर्नुहोस्! किनकि लेवीको पुस्तक पूजाहारी-हरूको नियमावली पुस्तक हो। परमप्रभुको

भेट हुने निवासस्थान उजाड़स्थानमा खडा गरिएको बयान दिएर प्रस्थानको पुस्तक समाप्त भयो। अबचाहिँ पूजाहारीहरू र लेवीहरूले निर्देशनहरू पाउनुपर्छ; तिनीहरूले यस निवासस्थानको सम्बन्धमा आफ्नो सेवा-क्षेत्रका सबै नियमहरू सिक्नुपरेको थियो, जस्तै: विभिन्न भेटी र बलिदानहरू कसरी परमप्रभुको निम्ति चढाउनुपर्छ; साथै तिनीहरूले अरू विधिहरू पनि सिक्नु थियो, जस्तै: कोरीको र घरको शुद्धीकरण कसरी गर्नुपर्छ।

प्रस्थानको पुस्तकमा इस्राएलीहरूले मिस्र देशको दासत्वबाट कसरी छुटकारा पाए, र तिनीहरू परमेश्वरको विशेष धनको रूपमा अलग गरिए, सो कुरा हामीले देख पायौं। लेवीको पुस्तकमा तिनीहरू यस पवित्र-स्थानमार्फत परमेश्वरको नजिक आउन योग्य हुनको निम्ति कसरी पाप र अशुद्धतादेखि अलग बस्नुपर्ने हो, सो कुरा हामी अब देखेछौं। पवित्रताचाहिँ इस्राएलीहरूको सशर्त आदेश र तिनीहरूको जीवनको हरेक कुरा जाँचे मानदण्ड हुने भयो। पुरानो नियममा होस् वा नयाँ नियम किन नहोस्, यी दुवै नियमहरूमा परमेश्वरको माग यही हो: उहाँका जनहरू पवित्र हुनुपर्छ; किनकि उहाँ पवित्र हुनुहुन्छ। यस मागले एउटा ठूलो समस्या खडा गरेको छ; किनभने मानिस स्वभावले पापी र उसको व्यवहार अपवित्र छ। यस समस्या कसरी हल हुन्छ? यसको समाधान प्रायश्चित्तको रगतमा छ (लेवी १७:११)। पुरानो नियमको समयमा पशु-बलिहरू चढाइन्थे; यी बलिदानहरूको अर्थ भविष्यमा परमेश्वरको थुमाको एकैचोटि सदाको निम्ति दिइएको सिद्ध बलिदानमा पूरा भयो। यो कुरा नयाँ नियममा खास गरी हिब्रूको पुस्तकबाट स्पष्ट रूपले प्रकट भएको छ।

रूपरेखा:

खण्ड १) लेवी १:१-६:७: विभिन्न किसिमका भेटी र बलिहरू

- क) लेवी १: होमबलि
- ख) लेवी २: अन्नबलि
- ग) लेवी ३: मेलबलि
- घ) लेवी ४:१-५:१३: पापबलि
- ङ) लेवी ५:१४-६:७: दोषबलि

खण्ड २) लेवी ६:८-७:३८: बलिहरूको नियमावली

खण्ड ३) लेवी ८-१०: पूजाहारीहरूको समर्पण

- क) लेवी ८: मोशाले पूजाहारीहरूलाई अभिषेक गरेका
- ख) लेवी ९: हारूनले चढाएका बलिहरू
- ग) लेवी १०: नादाब र अबिहूले पवित्रता भङ्ग गरेका

खण्ड ४) लेवी ११-१५: शुद्ध र अशुद्ध कुराहरू

- क) लेवी ११: शुद्ध र अशुद्ध खानेकुराहरू
- ख) लेवी १२: सुत्केरीको शुद्धीकरण
- ग) लेवी १३: कुष्ठ रोग खुट्टाउने नियम
- घ) लेवी १४: कोरीको शुद्धीकरण
- ङ) लेवी १५: पुरुषमा प्रमेह आदि कुरा र स्त्रीको बहाउको सम्बन्धमा हुने शुद्धीकरण

खण्ड ५) लेवी १६: प्रायश्चित्तको दिन

खण्ड ६) लेवी १७: बलिदानको निम्ति लागू हुने नियमहरू

खण्ड ७) लेवी १८-२२: व्यक्तिगत आचरण-व्यवहारको सम्बन्धमा लागू हुने नियमहरू

- क) लेवी १८: चोखो यौन-क्रिया कायम राख्नुपर्ने नियमहरू
- ख) लेवी १९: दैनिक जीवनको सम्बन्धमा लागू हुने अन्य नियमहरू
- ग) लेवी २०: ठूला-ठूला अपराधहरूको निम्ति लागू गराउनुपर्ने सजाय
- घ) लेवी २१-२२: पूजाहारीहरूको आचरण-व्यवहार कस्तो हुनुपर्छ ?

खण्ड ८) लेवी २३: परमप्रभुका चाडहरू

- क) लेवी २३:१-३: विश्राम-दिन
- ख) लेवी २३:४-५: निस्तार-चाड
- ग) लेवी २३:५-८: अखमिरी रोटीहरूको चाड
- घ) लेवी २३:९-१४: पहिलो फलको चाड

१८४ □ लेवीको टिप्पणी

- ड) लेवी २३:१५-२२: हप्ताहरूको चाड
- च) लेवी २३:२३-२५: तुरहीको चाड
- छ) लेवी २३:२६-३२: प्रायश्चित्तको दिन
- ज) लेवी २३:३३-४४: भुपडीहरूको चाड

खण्ड ९) लेवी २४: विधिवत् नियमहरू र नैतिक नियमहरू

खण्ड १०) लेवी २५: विश्राम वर्ष र जुबिली वर्ष

खण्ड ११) लेवी २६: आशीर्वादहरू र श्रापहरू

- क) लेवी २६:१-१३: परमेश्वरप्रति आज्ञाकारी हुनेहरूलाई हुने आशीर्वाद
- ख) लेवी २६:१४-३९: परमेश्वरप्रति अनाज्ञाकारी हुनेहरूलाई मिल्ने श्राप
- ग) लेवी २६:४०-४६: पापको स्वीकार र पश्चात्ताप गरेकोबाट मिल्ने पुनर्स्थापना

खण्ड १२) लेवी २७: विभिन्न भाकलहरू र दशांशहरू

लेवीको पुस्तकको टिप्पणी

खण्ड १

लेवी १:१-६:७: विभिन्न किसिमका भेटी र बलिहरू

क) लेवी १: होमबलि

लेवीको पुस्तक कसरी शुरु हुन्छ, सो कुरा तपाईंले याद गर्नुहोला; किनभने परमप्रभुले भेट हुने पालदेखि मोशालाई बोलाउनुभयो र उनीसँग कुरा गर्नुभयो। अधि श्री एण्ड्रु बोनरले भनेका कुरा हामीलाई सठीक लाग्छ, जसले यसो भनेका छन्: 'लेवीको पुस्तकमा भन्दा अरू कुनै दोस्रो पुस्तक नै छैन, जुन पुस्तकमा परमेश्वर स्वयम्ले बोल्नुभएका बढीभन्दा बढी वचनहरू उल्लेख गरिएका छन्।' यसो हो भने, हामीले तिनको सल्लाहमाथि पनि ध्यान दिनुपर्छ: 'यस कुराले हामीभित्र यस पुस्तकमा हाम्रो चासो बढाएको छ र यो पुस्तक ध्यानसित अध्ययन गर्ने प्रेरणा दिलाएको छ।' यसकारण आउनुहोस्, हामी यो लेवीको पुस्तक ध्यानसित अध्ययन गरौं! शुरुमा नै परमप्रभुले पाँच किसिमका बलिहरू पेश गर्नुहुन्छ: होमबलि, अन्नबलि, मेलबलि, पापबलि र दोषबलि। अनि होमबलि, अन्नबलि र मेलबलिचाहिँ स्वेच्छाले चढाइने बलिहरू

थिए, अँ, परमप्रभुको निम्ति मीठो बास्ना प्रदान गर्ने बलिहरू थिए भने, पापबलि र दोषबलिचाहिँ पापको सम्बन्धमा चढाइन्थे, पापबलि र दोषबलि चढाउनु अनिवार्य हुन्थ्यो।

इसाएलीहरूको निम्ति परमेश्वरको पहिलो सन्देश यस प्रकारको थियो: तिनीहरूले आफ्नो पशुधनबाट अर्थात् गाईगोरु र भेडा-बाख्राहरूबाट परमप्रभुको निम्ति भेटीहरू चढाउनुपरेको थियो।

होमबलिको वर्णन यस प्रकारको छ:

लेवीको पुस्तकको पहिलो अध्याय होमबलिसँग सम्बन्धित छ। (होमबलि हिब्रूमा 'ओलाह'^{१)} भनिन्छ)। होमबलिचाहिँ कि त निष्खोट बहर (लेवी १:३ र ५), कि त निष्खोट साँढभेडा वा बोका (लेवी १:१०), कि त ढुकुर वा परेवाको बच्चा हुन सक्थ्यो (लेवी १:१४)। यो कुरा होमबलि चढाउने व्यक्ति र उसको औकातमा निर्भर गर्थ्यो। यी तीनै बलिपशुहरू शान्त स्वभावका जनावर थिए। परमप्रभुको वेदीमा मानिसले कुनै जङ्गली पशु बलि चढाउनुहुँदैनथियो।

श्री पीटर पेलले कस्तो सुभाउ दिए भने, पहिलो यस बहरको कुरा आयो: यस होमबलिको बहरले हाम्रा प्रभुलाई सङ्केत गर्छ; किनभने प्रभु येशू धैर्यवान्, कहिल्यै नथाक्ने कामदार हुनुहुन्थ्यो, जसले सधैंभरि आफ्ना पिताको इच्छा पूरा गर्नुहुन्थ्यो र जसको जीवन सेवा गर्ने सम्बन्धमा एउटा सिद्ध जीवन थियो

र जसको त्राणात्मक मृत्यु एउटा सिद्ध बलिदान थियो। अनि यस साँढभेडाको साङ्केतिक अर्थचाहिँ? यो भेडा नम्र र दीन प्रभु येशूको प्रतिरूप हो; किनभने उहाँले आफूलाई पिताको इच्छाको अधीनतामा सुम्पनुभयो। उहाँको आत्म-समर्पण सिद्ध थियो र त्यसमा कहिल्यै कुनै करकाप हुँदैनथियो। अनि यो बोकाचाहिँ? यो बोका हाम्रो स्थानमा हाम्रो निम्ति बलि हुनुभएको हाम्रो प्रभु येशूको चित्रण हो। अन्तमा, यस कुर्ले ढुकुरले उहाँलाई स्वर्गीय जनको रूपमा प्रस्तुत गर्छ, र 'दुःखको मानिस'को रूप लिन्छ; किनकि अङ्ग्रेजीमा 'कुर्ले-ढुकुरले बिलौना गरेको' भन्ने चलन छ।²⁾

हे मेरा भाइबहिनीहरूहो, हेर, एक खोटरहित बलिपशु मर्दै हुनुहुन्छ !

त्यस काठको क्रूसमाथि फुन्डिनुभएकोलाई हेर ! उहाँ हाम्रो जमानी बस्नुभएको छ; प्रभु येशूलाई, परमेश्वरको त्यो शुभा, त्यो सिद्ध पाप-बलिलाई हेर !

उहाँले आफैलाई दिइहाल्नुभयो तिमीहरू र मेरो निम्ति नै।

अनभिज्ञ व्यक्तिको रचना

होमबलि चढाउने व्यक्तिको कर्तव्य:

होमबलि चढाउने व्यक्तिले पहिले आफ्ना होमबलिको पशु निवासस्थानको ढोकामा, त्यस पित्तलको वेदीको छेउमा ल्याउँथ्यो (लेवी १:३); त्यसपछि उसले आफ्नो हात यस बलिपशुको टाउकोमाथि राख्थ्यो (लेवी १:४) (अथवा उसले पूरा भरोसाको साथ आफ्नो हात यस बलिपशुको टाउकोमा टेकाउँथ्यो)। त्यसपछि परमप्रभुको सामु उसले कि त यस बहरलाई माथ्यो (लेवी १:५), कि त यस साँढभेडा वा बोकालाई माथ्यो (लेवी १:११)। अनि उसले यसको छाला काढ्थ्यो र यसलाई टुक्राटुक्रा हुने गरी काट्थ्यो (लेवी १:६ र १२); त्यसपछि उसले

यस पशुको आन्द्राभुँडी र यसका खुट्टाहरू पानीले धुन्थ्यो (लेवी १:९ र १३)। अब लेवी १:३ पदको कुरा आयो, जहाँ यसो लेखिएको छ: 'उसले त्यो परमप्रभुको सामु स्वेच्छाले भेट हुने पालको ढोकामा चढाओस् !' कतिपय बाइबल-संस्करणहरूमा यस वाक्यको अनुवाद 'ग्रहणयोग्य हुनलाई' भएको छ, जसरी यो शब्द लेवी १:४ पदमा अनुवाद गरिएको छ।

पूजाहारीहरूको कर्तव्य:

पूजाहारीहरूले होमबलिको रूपमा मारिएको यस पशुको रगत त्यस होमबलिको वेदीमाथि चारैतिर छर्कन्थे (लेवी १:५ र ११); अनि तिनीहरूले त्यस वेदीमाथि पहिले आगो राख्थे, त्यसपछि आगोमाथि दाउरा राख्थे (लेवी १:७); त्यसपछि तिनीहरूले दाउरा-माथि यस काटिएको पशुका टुक्राहरू मिलाएर राख्थे (लेवी १:८ र १२)। होमबलिको रूपमा मारिएको यस पशुको छालाबाहेक यसका सबै थोकहरू त्यस वेदीमाथि जलाइन्थे (लेवी १:१३ र ७:८)।

अब ढुकुर वा परेवाको बच्चाको कुरा आयो: परमप्रभुको निम्ति चढाइने होमबलि पक्षी हुनु हो भने, पूजाहारीहरूले त्यस वेदीको छेउमा यस चराको मुण्टो निमोठेर चुँडाउथे र त्यस वेदीको भित्तामा यसको रगत निथार्थ; त्यसपछि तिनीहरूले यस चराको गाँड निकालेर यसका प्वाँखहरूको साथमा त्यस वेदीको पूर्वपट्टि खरानी राख्ने ठाउँमा फ्याँक्थे। तब तिनीहरूले यो चरा नटुक्राईकन बीचबाट चिर्थे, र यसलाई त्यस होमबलिको वेदीमाथि जलाइदिन्थे। 'जलाउनु' भनेर जुन शब्द यहाँ प्रयोग गरिएको छ, त्यस शब्दको खास अर्थचाहिँ धूप बाल्नु हो; किनभने परमप्रभुको निम्ति यो मीठो बास्ना हुन्थ्यो। तर जब पापबलिहरू जलाइन्थे, तब

जलाउनको निम्ति अर्को शब्द प्रयोग गरिएको छ ।

होमबलिको जुनचाहिँ भाग कसको हुने भयो ?

त्यस होमबलिको वेदीमाथि बलिपशुको जेजति जलाइन्थे, त्यो सबै परमेश्वरको भाग हुन्थ्यो । तर बलिपशुको छालाचाहिँ बलि चढाउने पूजाहारीको भाग हुन्थ्यो (लेवी ७:८) । अनि यस होमबलिबाट बलि चढाउने व्यक्तिले केही पनि पाउँदैनथियो ।

यसरी नै होमबलि चढाउने व्यक्तिले परमप्रभुप्रति आफ्नो सम्पूर्ण समर्पण र भक्ति व्यक्त गर्छ । अनि विभिन्न अवसरहरूमा होमबलिहरू चढाइन्थे । यसको जानकारी पाउन तपाईंले कुनै बाइबल-शब्दकोष खोलेर हेर्नुहोला ।

अब होमबलिको सङ्केतात्मक अर्थको कुरा आयो । होमबलिले ख्रीष्ट येशूको बलिदान चित्रण गर्छ; किनभने उहाँले आफूलाई परमेश्वरकहाँ निष्कलङ्क बलिदानको रूपमा समर्पण गर्नुभयो । गलगथाचाहिँ त्यो वेदी थियो, जहाँ ईश्वरीय न्यायको ज्वालाले परमेश्वरको थुमालाई सम्पूर्ण रूपले भस्म गर्‍यो । श्रीमति अमेलिया एम. हलले रचेका भजनले यसको अर्थ राम्ररी व्यक्त गरेको छ:

जुन वेदीमाथि परमेश्वरको थुमा मेरो निम्ति सम्पूर्ण रूपले जलेर खरानी हुनुभयो,
त्यस वेदीको छेउमा म उपस्थित थिएँ, र
यसको साक्षी बसेको छु;
किनभने मेरो प्रभु येशूरूपी होमबलिको मीठो बास्ना माथि उट्टै गएको
र स्वर्गमा पुगेको र हे पिता, तपाईंको दृष्टिमा
यो ग्रहणयोग्य भएको म हेर्दथिएँ ।

ख) लेवी २: अन्नबलि

यो अन्नबलिचाहिँ कि त गहुँको पीठो कि अन्न नै हुन्थ्यो । हिब्रू भाषामा अन्नबलि 'मिन्काह' भनिन्छ ।³⁾

किसिम-किसिमका अन्नबलिहरू हुन्थे, जस्तै: मैदा, जुनचाहिँ तेल र लोबानको साथमा चढाइन्थ्यो (लेवी २:१) । यो पीठो पकाइँदैनथियो, तर यसको एक मुठीभरि होमबलिको वेदीमाथि जलाइन्थ्यो (लेवी २:२) । अनि पकाइने तीन किसिमका अन्न-बलिहरू हुन्थे: क) तन्दुरमा पकाइएको फुरौला वा रोटी (लेवी २:४); ख) तावामा पकाइएको चपाती (लेवी २:५), ग) ताई वा कराहीमा पकाइएको परौठा (लेवी २:७) । यसमा अनुवादको कुरा आयो: अंग्रेजी के.जे.वी. र आर.एस.वी.-बाइबलहरूले यो शब्द 'ताई-ताप्के' भनेर अनुवाद गरेका छन् । तर कसै-कसैको विचारमा, यो भाँडाचाहिँ ढकनी भएको भाँडा हुनुपर्ला; यसो हो भने, यी फुरौलाहरू पानीमा उसिन्थे, मो:मो:-जस्तै । अनि तेस्रो, फसलको पहिलो फलबाट अन्नबलि चढाइन्थ्यो; यो अन्नबलि अन्नका गेडाहरू हुन्थे, जुनचाहिँ आगोमा पोलिन्थे (लेवी २:१४) । लेवी २:१२ पदमा उल्लेख गरिएको अन्नबलि एउटा विशेष अन्नबलि थियो, जुनचाहिँ होमबलिको वेदीमा चढाइँदैनथियो; किनभने त्यसमा खमीर हालिएको हुन्थ्यो (लेवी २३:१५-२१) ।

उक्त अन्नबलिहरूमा खमीर वा मह मिसाउनुहुँदैनथियो (लेवी २:११); किनभने खमीरले सड़ाहट देखाउँछ भने, महले चाहिँ प्राकृतिक गुलियोपन सङ्केत गर्छ । तर सबै अन्नबलिमा परमेश्वर र इस्त्राएली जातिको बीचमा स्थापित भएको करारको चिन्ह-स्वरूप नुन मिसाइनुपर्थ्यो । त्यो नुन 'करारको नुन' भनिएको छ (लेवी २:१३) । त्यस नुनले परमप्रभु र इस्त्राएली जातिको बीचको यो करार अटुट हुन्छ भन्ने सङ्केत गर्छ । 'करारको नुन'का अन्य सन्दर्भ-पदहरू यी हुन्: गन्ती १८:१९; २ इतिहास १३:५; इजकिएल ४३:२४) ।

अन्नबलि चढ़ाउने व्यक्तिको कर्तव्यः

अन्नबलि चढ़ाउने व्यक्तिले यो भेटी आफ्नो घरमा तयार गरेर पूजाहारीहरूकाहाँ ल्याउनु-पर्थ्यो (लेवी २:२ र ८) ।

पूजाहारीको कर्तव्यः

पूजाहारीले यो अन्नबलि वेदीको सामु प्रस्तुत गर्थे (लेवी ६:१४); त्यसपछि तिनले यसबाट एक मुठीभरि लिएर सम्भना-स्वरूप होमबलिको वेदीमाथि जलाउँथे (लेवी २:२ र ९) ।

अन्नबलिको कुनचाहिँ भाग कसको हुने भयो ?

यस अन्नबलिबाट सबै लोबानको साथमा यो मुठीभरिको सम्भनाको भाग होमबलिको वेदीमाथि जलाइन्थ्यो; योचाहिँ परमप्रभुको भाग हुन्थ्यो । अनि यस अन्नबलिको बाँकी भाग पूजाहारीहरूको हुन्थ्यो; तिनीहरूको खानेकुरा हुन्थ्यो (लेवी २:३ र १०) । अनि अन्नबलि चढ़ाउने पूजाहारीले तन्दुरमा, तावा वा ताईमा अथवा अन्य पकाउने भाँडामा पकाइएको रोटी, फुरौला, परौठा आदि खानेकुराहरू पाउँथे (लेवी ७:९) । तर तेलसँग मिसाइएको र सुक्खा सबै अन्नबलि अरू पूजाहारीहरूको भाग हुन्थ्यो (लेवी ७:१०) । अन्नबलि चढ़ाउने व्यक्तिले यस भेटीबाट कुनै भाग पाउँदैनथियो ।

अन्नबलि चढ़ाउने व्यक्तिले यसद्वारा यो स्वीकार गर्थ्यो: 'परमेश्वर कति उदारचित्तको हुनुहुन्छ ! किनकि उहाँले मेरो निम्ति जीवनमा चाहिने सबै असल थोकहरू जुटाउनुभएको छ !' मैदा, लोबान र तेलले, अनि अर्घबलि हो भने, दाखमदलले पनि यो भरपूरी दर्साउँछन् ।

साङ्केतिक अर्थमा अन्नबलिको मैदाले हाम्रा मुक्तिदाता प्रभुको नैतिक सिद्धता देखाउँछ;

उहाँको जीवनमा कुनै खमीर, कुनै खराबी भएको थिएन । अनि उहाँको जीवन परमेश्वरको निम्ति मीठो बास्ना हुन्थ्यो; लोबानले यो देखाउँछ । अनि तेलको अर्थचाहिँ ? उहाँको जीवन पवित्र आत्माको भरपूर जीवन थियो । भजनको लेखकले यो कुरा व्यक्त गर्ने निम्न सुन्दर शब्दहरू पाए:

उहाँको जीवन प्रेमले पूर्ण जीवन थियो, जसबाट सुवासनारूपी त्यो पवित्र प्रेम पोख्यो-पोख्यो !

उहाँको जीवन श्राप परेको भूमिका काँडा र सिउँडीहरूको बीचमा कति कञ्चन, कति निर्मल, अँ, कति मीठो !! उहाँको जीवन अद्भुत कस्तो-कस्तो ?

यसबाट परमेश्वरको मुहार, त्यो प्रमिलो, महिमित र नम्र मुहार हामीमाथि चम्कन्छ, हे प्रभु, यसले हामीलाई तपाईंको चरणमा झुकाउँछ-झुकाउँछ !

श्री एफ. अलाबेन

ग) लेवी ३: मेलबलि

लेवी ३:१-१५: यो मेलबलि वा सङ्गत-बलि हिब्रमा 'शेलेम' वा 'शेलामिम'⁴⁾ भनिन्छ । प्रायश्चित्तको रगतले कमाएको पुण्यफलको आधारमा परमेश्वरसँग हाम्रो मेलमिलाप भएको छ । योचाहिँ खूब रमाउने कारण हो । अनि मेलमिलाप मेलबलिद्वारा मनाइन्थ्यो । यो आनन्द, प्रेम र सङ्गतिको एउटा भोज थियो ।

मेलबलिको वर्णन यस प्रकारको छ:

तीन किसिमका मेलबलि-पशुहरू हुन्थे: गाईबस्तुबाट यो बलिपशु बहर वा कोरली हुन सक्थ्यो (लेवी ३:१-५); मेलबलिको पशु भेडाबाख्राहरूबाट हुनु हो भने, यो कि त भेडाको पाठो-पाठी (लेवी ३:६-११), कि त बाखाको पाठो-पाठी हुन सक्थ्यो (लेवी ३:१२-१७) ।

मेलबलि चढ़ाउने व्यक्तिको कर्तव्यः

मेलबलि चढ़ाउने व्यक्तिले बलिको पशु निवासस्थानको आँगनको ढोकांनर परमप्रभुको सामु प्रस्तुत गर्थ्यो (लेवी ३:१, २, ७ र १२); त्यसपछि उसले त्यस मेलबलि-पशुको टाउकोमाथि आफ्नो हात राख्थ्यो (लेवी ३:२, ८ र १३); अनि उसले त्यो पशु निवासस्थानको ढोकाको सामु माथ्यो (लेवी ३:२, ८ र १३); अनि मेलबलिको रूपमा मारिएको यस पशुबाट उसले केही भागहरू निकाल्थ्यो, जस्तै: बोसो, मिर्गौलाहरू, बोसे पुच्छर र कलेजालाई ढाक्ने जाली-बोसो। यी थोकहरू होमबलिको वेदीमाथि जलाउनको निम्ति अलग गरिन्थे (लेवी ३:३, ४, ९, १०, १४ र १५)।

पूजाहारीहरूको कर्तव्यः

पूजाहारीहरूले मेलबलिको रगत वेदीमाथि वरिपरि छर्कन्थे (लेवी ३:२, ८ र १३); तिनीहरूले परमप्रभुको भाग अर्थात् त्यो बोसो, ती मिर्गौलाहरू, त्यो बोसे पुच्छर र कलेजालाई ढाक्ने त्यो जाली-बोसो होम-बलिमाथि राखेर जलाउँथे (लेवी ३:५)।

मेलबलिको कुनचाहिँ भाग कसको हुने भयो ?

परमप्रभुको भागचाहिँ उहाँको अग्नि-बलिरूपी भोजन भनिन्थ्यो (लेवी ३:११)। उहाँको भाग त्यो बोसो, ती मिर्गौलाहरू, त्यो बोसे पुच्छर र कलेजालाई ढाक्ने त्यो जाली-बोसो थियो। अनि लेवी ७:३२-३३ पदहरूबाट हामी के सिक्छौं भने, मेलबलि-पशुको दाहिने फिलाचाहिँ सेवारत पूजाहारीको भाग हुँदो रहेछ; पहिले उचाल्ने भेटीको रूपमा त्यो दाहिने फिला उचालिन्थ्यो, त्यसपछि यस सेवा गर्ने पूजाहारीलाई दिइन्थ्यो। अनि मेलबलि-पशुको छातीचाहिँ अरू पूजाहारी-

हरूको भाग हुन्थ्यो (लेवी ७:३१)। तर यो छाती पनि पहिले परमप्रभुको सामु डोलाउने भेटीको रूपमा डोलाइन्थ्यो। यस मेलबलिको पशुको बाँकी भाग मेलबलि चढ़ाउने व्यक्तिले पाउँथ्यो (लेवी ७:१५-२१)। मेलबलिचाहिँ त्यो एकमात्र बलिदान थियो, जसबाट बलि चढ़ाउने व्यक्तिले आफ्नो भाग पाउँथ्यो। आफ्नो यो भाग लिएर उसले आफ्नो परिवार र इष्टमित्रहरूको निम्ति एउटा प्रीतिभोज लगाउँथ्यो। यसरी मेलबलिद्वारा यस करार-अन्तर्गत रहेका इस्त्राएलीहरूको बीचमा शान्ति र मेलमिलापको बन्धन बढाइन्थ्यो।

मेलबलि चढ़ाउने व्यक्तिले परमप्रभुप्रति उहाँको सङ्गति र मेलमिलाप उपभोग गरेको खातिर यस मेलबलिद्वारा खुशीसाथ आफ्नो कृतज्ञता प्रकट गर्थ्यो। अनि परमप्रभुको निम्ति गरिएको भाकलको सम्बन्धमा पनि मेलबलि चढ़ाइन्थ्यो। अनि कुनै विशेष अवसरमा पाएको आशिषको निम्ति धन्यवादको बलिको रूपमा पनि मेलबलि चढ़ाइने गर्थ्यो।

मेलबलिको दृष्टान्तात्मक अर्थ खोल्दै श्री पीटर पेलले यस प्रकारको टिप्पणी गरेका छन्:

‘मेलबलिमा के देखिन्छ भने, यस बलिबाट ख्रीष्ट-विश्वासीको सम्बन्धमा ख्रीष्ट येशूले पूरा गर्नुभएको उहाँको त्राणको कामद्वारा के-के भयो, सो स्पष्ट देखिन्छ; किनभने प्रभु येशू हाम्रो शान्ति हुनुहुन्छ (एफेसी २:१४)। किनकि उहाँले आफ्नो क्रूसको रगतद्वारा मेलमिलाप सम्भव तुल्याउनुभयो (कलस्सी १:२०)। उहाँले टाढा-नजिक भएका सबै मानिसहरूलाई मेलमिलापको सुसमाचार प्रचार गर्नुभयो (एफेसी २:१७)। यसरी उहाँले यहूदीहरू र अन्यजातिहरूको बीचमा खडा भएको त्यो छेक्ने भित्ता भत्काउनुभयो। ख्रीष्ट येशूमा परमेश्वर र पापी मानिसको बीचमा शान्ति हुन्छ; परमेश्वरको विरुद्ध हामीमा भएको शत्रुता ख्रीष्टमा हटिगयो; परमेश्वरको

क्रोध शान्त भयो; उहाँको माग पूरा भयो; उहाँसँग पापी मानिसको मेलमिलाप भयो । परमेश्वर र मानिस दुवैले खीष्टमा र उहाँले पूरा गर्नुभएको कामबाट पूरा सन्तुष्टि पाउनुभएको छ ।^{५)}

लर्ड अडल्बर्ट सेसिलद्वारा रचिएको गीतले खीष्ट येशूले हाम्रो निम्ति पूरा गर्नुभएको यस महान् कार्यको प्रशंसा यसरी गरेको छ:

ओहो, आफ्नै पुत्रको विषयमा परमेश्वरको विचारधाराबाट अरू केही होइन, केवल शान्ति, अँ, सधैं शान्ति निस्किआउँछ !

ओहो, क्रूसमा सबै काम पूरा भयो – यस सम्झनामा कत्रो शान्ति आउँछ मनमा ! परमेश्वरसँग मेरो मेलमिलाप भएको छ; स्वर्गमा खीष्ट येशूको रगत यसको साक्षी बसेको छ !

मेरा पापहरू क्षमा भए, हल्लेलूयाह ! परमेश्वरसँग मेरो मेलमिलाप भएको छ; मेरा प्रभु बौरिउठ्नुभएको हो; परमेश्वरको धार्मिकताको माग पूरा भएको छ; परमेश्वरलाई धन्यवाद होस्; विश्वासद्वारा म धर्मा ठहरिएँ-ठहरिएँ !

लेवी ३:१६-१७: इस्राएलीहरूले बोसो र रगत खानुहुँदैनथियो । यो तिनीहरूलाई सशक्त मनाही गरिएको थियो; किनकि यी दुवै चीजहरू परमप्रभुको भाग थिए । बोसो र रगतमा साङ्केतिक अर्थहरू छन्; यसबाहेक बोसो नखानू भन्ने आदेशले मानिसहरूको बीचमा रोगहरूको रोकथामको काम गरेको थियो र गरेको छ । आजभोलि डाक्टरहरूले बोसो नखाने सल्लाह दिन्छन्; किनभने त्यसले उच्च रक्तचाप, मुटुका कति रोगहरू, मस्तिष्कको आघात (ब्रेण्स्ट्रोक), मधुमेह र फोक्सो सम्बन्धी रोगहरूबाट आउने खतराहरू टार्न सक्छ ।

अहिलेसम्म हामीले हेर्‍योः होमबलि, अन्नबलि र मेलबलि । यी तीनवटा बलिहरू

इस्राएली जातिले सार्वजनिक उपासनाको रूपमा परमेश्वरको निम्ति चढाउने गर्थे; तर यी बलिहरू व्यक्तिगत रूपमा र स्वेच्छाले पनि चढाउन पाइन्थे । तर आउँदा दुईवटा बलिहरूचाहिँ कुनै व्यक्तिले पाप गरेको खण्डमा परमेश्वरको आज्ञानुसार अनिवार्य रूपले चढाउनुपर्थ्यो । यसबाट के बुझिन्छ भने, बलिदानहरू दुई किसिमका हुन्थे: एक त स्वेच्छापूर्वक चढाउने बलिहरू हुन्थे भने, पापको प्रायश्चित्त गर्ने अनिवार्य बलिहरू पनि हुन्थे ।

घ) लेवी ४:१-५:१३: पापबलि

पापबलिचाहिँ हिब्रूमा 'केताआथ'^{६)} भनिन्थ्यो । यो पापबलि दाम तिरेर छुट्टाइएका जनहरूको निम्ति दिइएको थियो । यस बलिको परिभाषा यस प्रकारको छ: कुनै पापी मानिसले प्रभुकाहाँ आएर कसरी मुक्ति पाउँछ, सो कुरा देखाउँदैन । तर यो त इस्राएली मानिसलाई दिइएको बलि हो, जुन मानिस करारद्वारा परमप्रभुसितको सम्बन्धमा आइ-सकेको थियो; उसले अब यस पापबलिद्वारा परमप्रभुबाट आफ्नो कुनै व्यक्तिगत पापको क्षमा पाउन खोज्दैथियो । अनि यस पाप-बलिको खास सन्दर्भचाहिँ जानीबुजी गरिएका पापहरू होइन, तर अनजानमा गरिएका पापहरू हुन् ।

पापबलिको वर्णन यस प्रकारको छ:

पाप गर्ने मानिसको हिसाबले पापबलिका पशुहरू भिन्न हुन्थे । अभिषेक गरिएका पूजाहारी अर्थात् प्रधान पूजाहारीको निम्ति एउटा निष्खोट जवान बहर निर्धारित पापबलि हुन्थ्यो; यदि तिनले पाप गरेर मानिसहरूमाथि दोष ल्याए भने (लेवी ४:३) । अनि इस्राएली जातिको सम्पूर्ण समुदायको निम्ति पनि एउटा निष्खोट जवान बहर निर्धारित पापबलि हुन्थ्यो, यदि तिनीहरूले आफूमाथि

पापको दोष ल्याए भने (लेवी ४:१३) । अनि शासकको निम्ति बाखाको निष्खोट पाठो निर्धारित पापबलि हुन्थ्यो (लेवी ४:२२) । अनि साधारण मानिसको निम्ति कि त बाखाको एउटा पाठी (लेवी ४:२७-२८), कि त एउटा निष्खोट भेडी हुन्थ्यो (लेवी ४:३२) । (यहाँ प्रयोग गरिएको हिब्रू शब्दले पूरा हुर्केका पशुहरू सङ्केत गर्छ ।)

पापबलि चढाउने व्यक्तिको कर्तव्य:

पापबलि चढाउने व्यक्तिले पापबलिको पशु निवासस्थानको आँगनको ढोकामा ल्याएर त्यसलाई परमप्रभुको सामु प्रस्तुत गर्थ्यो । त्यसपछि उसले आफ्नो हात त्यसको टाउकोमाथि राख्थ्यो, र त्यसपछि पापबलिको पशुलाई माथ्यो । तब उसले त्यस पशुबाट बोसो, मिर्गौलाहरू, कलेजामाथि भएको जाली-बोसो निकाल्थ्यो । अनि इस्राएली जातिको समुदायको पक्षमा बूढा-प्रधानहरूले काम गर्थे (लेवी ४:१५) । साङ्केतिक अर्थमा पापबलिको पशुको मृत्युले पापी मानिसको मृत्यु बोध गर्छ ।

पूजाहारीहरूको कर्तव्य:

आफ्नै निम्ति र सारा समुदायको निम्ति पापबलिको रगत लिएर प्रधान पूजाहारी पवित्रस्थानभित्र जान्थे, र तिनले त्यो रगत बीचको पर्दाको सामु सात पल्ट छर्कन्थे (लेवी ४:५, ६ र १६); त्यस्तै गरी तिनले त्यसको रगत सुनको धूप-वेदीका सिङहरूमा पनि लगाउँथे (लेवी ४:७ र १८) । त्यसपछि तिनले बाँकी सबै रगत होमबलिको वेदीको फेदमा खन्याउँथे (लेवी ४:७ र १८) ।

अनि शासकको निम्ति र जनसाधारणको निम्ति पूजाहारीले पापबलिको रगत होमबलिको वेदीका सिङहरूमाथि लगाउँथे र बाँकी सबै रगत होमबलिको वेदीको फेदमा

खन्याउँथे (लेवी ४:२५, ३० र ३४) । जुनसुकै पापबलिको पशुको सन्दर्भमा पूजाहारीले त्यसबाट निकालिएका बोसो, मिर्गौलाहरू, कलेजामाथि भएको जाली-बोसो होमबलिको वेदीमाथि जलाउँथे (लेवी ४:८-१०; ४:१९, २६ र ३१) । यदि प्रधान पूजाहारीको निम्ति वा सम्पूर्ण समुदायको निम्ति चढाइएको पापबलि हो भने, पापबलिको पशुको बाँकी सबै भाग छाउनीदेखि बाहिर लगेर जलाइन्थे (लेवी ४:११-१२ र २१) ।

पापबलिको कुनचाहिँ भाग कसको हुने भयो ?

परमप्रभुको भाग होमबलिको वेदीमाथि जलाइन्थ्यो, जस्तै: पापबलिको बोसो, त्यसका मिर्गौलाहरू, त्यसको कलेजामाथि भएको जाली-बोसो आदि । अनि यदि त्यो पापबलि शासकको निम्ति वा जनसाधारणको निम्ति चढाइएको थियो भने, पूजाहारीले त्यस बलिपशुको मासु खान पाउँथे; किनकि यी पापबलिहरूको रगत पवित्रस्थानभित्र लगिँदैनथियो (लेवी ७:३०); तर प्रधान पूजाहारीको निम्ति र सम्पूर्ण समुदायको निम्ति चढाइएको पापबलिको रगत पवित्रस्थानभित्र लगिन्थ्यो (लेवी ४:५, ६, १६-१७) । लेवी ५:६-७ र ११ पदमा बयान गरिएका बलिहरूका वस्तु उक्त कारणले पूजाहारीले खान पाउँथे । तर पापबलिको कुनै भाग पापबलि चढाउने व्यक्तिको हुँदैनथिएन ।

पापबलिको रूपमा मारिएको जुनसुकै पशु, जसको रगत पवित्रस्थानमा लगिन्थ्यो, त्यस पशुको सिनु छाउनीदेखि बाहिर लगेर जलाइन्थ्यो । ठीक त्यस्तै हाम्रा प्रभु येशू यरूशलेम शहरदेखि बाहिर गलगथामा कष्टदायक मृत्यु सहनुभएपछि आफ्नै रगतद्वारा स्वर्गीय पवित्रस्थानमा एकैचोटि पस्नुभयो (हिब्रू ९:१२) । अनि हाम्रो

विषयममा चाहिँ कसो हो ? हामीले छाउनी-देखि बाहिर गएर ख्रीष्टको निम्ति निन्दा बोक्ने अर्ती पाएका छौं (हिब्रू १३:१३) ।

अब 'अज्ञानतामा गरिएको पाप'को कुरा आयो: यस वाक्यको अर्थ पापको विषयमा अनजान हुनु मात्र होइन, तर त्यसभन्दा बढी भएको हुनुपर्ला । यसको सम्भवतः अर्थ एउटा यस्तो पाप बुझ्नुपर्छ, जुन पाप जानी-बुझीकन गरिएको थिएन, अँ, अवज्ञा र विद्रोहमा गरिएको पनि होइन । किनभने जानी-बुझी गरेको पापको निम्ति कुनै बलिदानको प्रबन्ध गरिएको थिएन । तर यस प्रकारको पापको निम्ति मृत्युदण्ड दिइन्थ्यो (गन्ती १५:३०) ।

जुन व्यक्तिले पापबलि चढाउँथ्यो, त्यस व्यक्तिले आफ्नो कमजोरी वा लापरवाहीको कारणले अनजानमा पाप गरिपठाएको कुरा मानिनिन्थ्यो । उसले आफ्ना पापहरूको क्षमा पाउनुको साथमा विधिवत् रूपले शुद्ध हुन खोज्थ्यो ।

पापबलिको दृष्टान्तिक अर्थअनुसार त्यसले ख्रीष्ट येशूलाई दर्साउँछ; किनभने उहाँमा कुनै पापको गन्ध नभए पनि उहाँ हाम्रो निम्ति यस उद्देश्यले पाप बन्नुभयो, कि हामी उहाँमा परमेश्वरको धार्मिकता बन्न सकौं (२ कोरिन्थी ५:२१) । कसैको विचारमा, हामी स्वभावैले जे छौं, यस पापी अवस्थामा ख्रीष्ट येशूले कसरी कारवाही गर्नुहुन्छ, सो कुरा पापबलिले प्रकट गर्न खोज्यो भने, हामीले जुन पापहरू गरेका छौं, ती पापहरूको विषयमा प्रभु येशूले हामीसित कसरी व्यवहार गर्नुहुन्छ, सो कुरा दोषबलिले जनाउँछ अरे ।

जुन पवित्र जनमा कुनै पापको गन्ध समेत हुँदैनथियो, ती पवित्र जनलाई परमेश्वरले पाप तुल्याउनुभयो, किन होला, किन ?

किनभने हाम्रा आत्माहरू बचाउनको निम्ति मुक्तिदाता प्रभुले क्रूसमा अपमानपूर्ण मृत्यु सहनुपर्यो ।

हाम्रा पापहरू धुइपखाल्न सक्ने अरू के हुन सक्थ्यो र ? केवल उहाँको बहुमूल्य रगत यसको निम्ति यथेष्ट छ ।

कमजोर हुनुभएको प्रभुले नरकमाथि जय पाउनुभयो; क्रूसको मृत्यु सहेर उहाँ हार्नु त के, जयवन्त पो बन्नुभयो ।

श्रीमति हन्ना के. बरलिङ्गम

लेवी ५:१-१३: यस खण्डमा दोषबलिको कुरा गरिएको जस्तो छ (लेवी ५:६) । तर सर्वमान्य विचारअनुसार यस खण्डमा अर्भै दुईवटा भिन्नभिन्न पापबलिहरूको विषयमा कुरा उठेको छ । यी दुईवटा पापबलिहरू दोषबलिअन्तर्गत किन राखिएनन् ? यसको कारण यो हुनुपर्ला: दोषबलिको सन्दर्भमा एउटा मुख्य बुँदा क्षतिको पूर्ति हो । यसो भए पनि लेवी ५:१-१३ पदहरूको यस खण्डमा उल्लेख गरिएको कुरा पापबलि र दोषबलिसित नजिकको सम्बन्ध राख्छ; यसमा शङ्का छैन ।

यस खण्डमा प्रस्तुत गरिएका बलिहरूको सम्बन्ध विभिन्न मानिसहरूसित होइन, तर विभिन्न पापहरूसित सम्बन्धित छन् ।

क) लेवी ५:१: यहाँ, यस पदमा यस्तो मानिसलाई पेश गरिएको छ, जसले कुनै निश्चित अपराधको विषयमा जानेको थियो, तर प्रधान पूजाहारी वा न्यायकर्ताले उसलाई शपथ खुवाएर साक्षी दिने बाध्यतामा पार्दाखेरि पनि आफूले देखेको-जानेको कुरा बताउन मान्दैनथियो । यसको उदाहरण-स्वरूप हामी के भन्छौं भने, प्रभु येशू यहूदी हुनुभएको नाताले व्यवस्थाको अधीनतामा हुनुहुन्थ्यो; यसकारण प्रधान पूजाहारीले उहाँलाई शपथ खुवाएर साक्षी दिने बाध्यतामा पार्न सके (मत्ती २६:६३-६४) ।

ख) लेवी ५:२ पदको सन्दर्भ एकजना यहूदी मानिस हो, जसले अनजानमा कुनै सिनु छोएको थियो, र ऊ यही कारणले अशुद्ध

भएको थियो। ग) लेवी ५:३ पदको प्रसङ्गचाहिँ मानिसको अशुद्धता हो; किनकि कोर रोग, सुजन, खाटा आदि भएको मानिसलाई छुँदा यहूदी मानिस अशुद्ध हुन्थ्यो। घ) लेवी ५:४ पदमा कसैले बेहोशियारपूर्वक कुनै शपथ खाएको वा कुनै प्रतिज्ञा गरेको थियो, अनि पछिबाट आफूले प्रतिज्ञा गरेको कुरा पूरा गर्न आफूलाई अशक्त पायो।

यस बलिको वर्णन यस प्रकारको छ:

उक्त पापहरूको निम्ति मानिसको औकातअनुसार तीन प्रकारका बलि-पशुहरू सम्भव हुन्थे: क) पापबलि-स्वरूप कि त भेडाको पाठी, कि त बाख्राको पाठी चल्थ्यो (लेवी ५:६); ख) नभए दुईवटा ढुकुरहरू वा परेवाका दुईवटा बच्चाहरू पनि चढाउन पाइँथ्यो – एउटा चरा होमबलि र अर्को चरा पापबलि हुन्थ्यो (लेवी ५:७)। ग) अनि जसको औकात यति पनि थिएन, उसले तेल नमिसाइएको र लोबान नहालिएको एपाको दसौँ भाग मैदा चढाउन सक्थ्यो (लेवी ५:११)। यसो हुँदा गरिबभन्दा गरिब मानिसको निम्ति पनि पापबलि चढाउनु सम्भव भयो। ठीक त्यस्तै के धनी, के गरिब – येशू ख्रीष्टबाट मिल्ने पापको क्षमा पाउनुदेखि कोही पनि वञ्चित छैन।

अब लेवी ५:११-१३ पदहरूको खण्डमा पेश गरिएको कुरा आयो: अन्नबलिले कसरी पापबलिको स्थान लिन सक्छ र? किनभने रगत नबगाईकन पापको क्षमा हुँदैन भन्ने कुरा लेखिएको हामी जान्दछौँ (हिब्रू ९:२२)। यस सवालको उत्तरचाहिँ यस प्रकारको छ: यो अन्नबलि होमबलिको वेदीमाथि एउटा अग्निबलिमाथि राखेर जलाइन्थ्यो, जुन अग्निबलिको रगत अवश्य चढाइएको थियो; यसो हुँदा यो अन्नबलि एउटा बलिदान ठहरिन्थ्यो।

बलि चढाउने व्यक्तिको कर्तव्य:

पहिले उसले आफ्नो पाप स्वीकार गर्थ्यो (लेवी ५:५); त्यसपछि उसले पूजाहारीकहाँ आफ्नो बलिदान ल्याउँथ्यो (लेवी ५:८)।

पूजाहारीहरूको कर्तव्य:

यदि यो बलिपशु भेडाको पाठी वा बाख्राको पाठीको हो भने, पूजाहारीले लेवी चार अध्यायमा दिइएका निर्देशनहरूअनुसार यो चढाउँथे। यदि बलिपशुहरू दुईवटा चराहरू हुन् भने, तिनले पहिले एउटा चरा पापबलिको रूपमा चढाउँथे। तिनले होमबलिको वेदीको छेउमा यस चराको मुण्डो नचुँडाउने गरी निमोठ्थे, त्यसको केही रगत वेदीको भित्तामा छर्कन्थे र बाँकी रगत वेदीको फेदमा निथार्थे (लेवी ५:८-९)। त्यसपछि तिनले दोस्रो चरा होमबलिको वेदीमाथि सिङ्गे जलाएर होमबलि गर्थे (लेवी ५:१०)।

अनि भेटीचाहिँ मैदा हो भने, पूजाहारीले यसबाट मुठीभरि पीठो लिएर त्यसलाई होमबलिको वेदीमाथि जलाइदिन्थे। तिनले यो अन्नबलि अरू बलिहरूमाथि राखेर जलाउँथे, यसो हुँदा यो अन्नबलि अरू बलिदानहरूसित सहभागी हुन्थ्यो, जसको रगत अघि चढाइन्थ्यो, र यसरी यो अन्नबलि पापबलि ठहरिन्थ्यो (लेवी ५:१२)।

यस बलिको कुनचाहिँ भाग कसको हुने भयो?

होमबलिको वेदीमाथि जलाइएका सबै चीजहरू परमेश्वरको भाग हुन्थे भने, उब्रेको जति पूजाहारीको भाग हुन्थ्यो (लेवी ५:१३)।

ङ) लेवी ५:१४-६:७: दोषबलि

यस खण्डभित्र दोषबलिको विषय चर्चा गरिएको छ। हिब्रूमा दोषबलि 'आशाम' 7)

भनिन्छ। यस दोषबलिको विशेषता यसैमा छः दोषबलि चढाउनुभन्दा अघि पापको क्षतिको पूर्ति गरेको हुनुपर्थ्यो (लेवी ५:१६)। निम्न दुईवटा पापहरूको सम्बन्धमा दोषबलि चढाउनु अवश्यक हुन्थ्यो।

क) परमेश्वरको विरुद्धमा गरिएको पापको निम्ति:

दशांश र भेटीहरू, पहिलो फल र जेठाको समर्पण आदि परमप्रभुको भागको सम्बन्धमा चुक्नु पाप मानिन्थ्यो (लेवी ५:१५)। अनि अनजानमा परमप्रभुले निषेध गर्नुभएको कुनै पनि कुरा गरिपठाउनु पाप मानिन्थ्यो (लेवी ५:१७), अनि सम्भवतः यस पापको क्षतिको पूर्ति गर्नुपर्थ्यो।

‘कति अवस्थाहरूमा कसैको गल्ती भएको छ कि छैन, सो पत्ता लगाउन सकिँदैन; तर यस्तो अवस्थामा पनि विवेकशील र भक्तिपूर्ण यहूदी मानिसले निश्चय नै आफ्नो स्वेच्छाले एउटा दोषबलि चढाउँथ्यो-चढाउँथ्यो।’

Daily Notes of the Scripture Union

ख) मानिसको विरुद्ध गरिएको पापको निम्ति:

धरोट वा लेनदेनमा होस्, चोरी वा लुटको सम्बन्धमा होस्, जब मानिसले आफ्नो छिमेकीसँग धोकापूर्ण व्यवहार गरेको थियो, त्योचाहिँ अपराध ठहरिन्थ्यो (लेवी ६:२); अनि कसैको हराएको मालसामान पाएर कसैले नपाएभैं गरी भूट बोल्थ्यो र यसको विषयमा भूटो शपथ खायो, यो पनि अपराध गनिन्थ्यो (लेवी ६:३)। कसैले एउटी मगनी भइसकेकी कन्या दासीसँग अनैतिक सम्बन्ध राख्यो भने, उसलाई पनि दोषबलि चढाउनु आवश्यक पर्थ्यो (लेवी १९:२०-२२); अनि एउटा कोरीको शुद्धीकरण गर्दा पनि (लेवी १४:१०-१४), साथै नाजीर अशुद्ध भयो भने पनि एउटा दोषबलि चढाउनुपर्थ्यो (गन्ती ६:६-१२)।

दोषबलिको वर्णन यस प्रकारको छ:

दोषबलिको पशु एउटा निष्खोट भेडा हुनु थियो (लेवी ५:१५ र १८; लेवी ६:६)। अथवा कोरीको वा नाजीरको शुद्धीकरणको सम्बन्धमा दोषबलिको पशु एउटा भेडाको पाठो हुन्थ्यो (लेवी १४:१२; गन्ती ६:१२)।

दोषबलि चढाउने व्यक्तिको कर्तव्य:

कुनै व्यक्तिलाई परमेश्वरको विरुद्धमा पाप गरेको दोष लागेको थियो भने, यस व्यक्तिले पहिले पूजाहारीको सामु आफ्नो पापको निम्ति क्षतिको पूर्तिको काम गर्नु थियो; यस पवित्र वस्तुको भर्ना गर्दा यसले बीस प्रतिशत थपेर पूजाहारीलाई दिनुपर्थ्यो। त्यसपछि यस मानिसले बलिको पशु निवासस्थानको ढोकामा पूजाहारीकहाँ ल्याएर परमेश्वरको सामु प्रस्तुत गर्थ्यो, त्यसको टाउकोमाथि आफ्नो हात राख्थ्यो र त्यसलाई माथ्यो। दोषबलि चढाउने व्यक्तिले त्यस पशुबाट बोसो, पुच्छरे बोसो, मिर्गौलाहरू, कलेजोलाई ढाक्ने जाली-बोसो भिक्नुपर्थ्यो। अनि मानिसको अपराध आफ्नो छिमेकीको विरुद्धमा भएको हो भने, दोषमुक्त हुने तरिका पनि यही रहेछ। दोषबलि चढाउने व्यक्तिले एक सय बीस प्रतिशत भर्ना तिर्नुपर्थ्यो; यस कुराले कुनै पाप लाभदायक हुँदैन, तर धेरै महँगो हुन्छ भन्ने कुरा यस अपराधी व्यक्तिलाई सम्भना गराउँथ्यो।

पूजाहारीको कर्तव्य:

पूजाहारीले दोषबलिको रगत होमबलिको वेदीमाथि चारैतिर छर्कन्थे (लेवी ७:२); त्यसपछि तिनले बोसो, पुच्छरे बोसो, मिर्गौलाहरू र कलेजोलाई ढाक्ने जाली-बोसो यस वेदीमाथि जलाइदिन्थे (लेवी ७:३-५)।

दोषबलिको कुनचाहिँ भाग कसको हुने भयो ?

होमबलिको वेदीमाथि जे जलाइन्थ्यो, त्यो सबै परमेश्वरको भाग हुन्थ्यो (लेवी ७:५) । भेडाको छाला दोषबलि चढाउने पूजाहारीको भाग हुन्थ्यो (लेवी ७:८) । अनि दोषबलिको पशुको मासु अन्य पूजाहारीहरूको भोजनको निम्ति हुन्थ्यो (लेवी ७:६) । पापबलि र दोषबलिबाट बलि चढाउने व्यक्तिले कुनै पनि भाग पाउँदैनथियो ।

अघि हामीले भनिसक्यौं: दोषबलि चढाउने व्यक्तिले आफ्नो कुनै कामद्वारा कसैको हानि वा क्षति गरेको हुनाले यस दोषबलिद्वारा क्षतिपूर्ति गर्न खोजेको हो ।

दृष्टान्तिक रूपले दोषबलिको अर्थ लगाउनु हो भने, दोषबलिले ख्रीष्टको त्राणको कामको यस पक्षमाथि दृष्टि लगाउँछ, जसद्वारा उहाँले लाँदै नलग्नुभएको चीज फिर्ता गर्नुभयो (भजन ६९:४^भ) । मानिसको पापले परमेश्वरको हानि गरेको छ: उहाँले पाउनुपर्ने सेवा, उहाँले पाउनुपर्ने आराधना, उहाँले पाउनुपर्ने आज्ञाकारिता र उहाँले पाउनुपर्ने महिमा – ती सबै कुराहरू पापले उहाँबाट लुटेको छ । अनि मानिसको विषयमा चाहिँ ? पापले मानिसबाट जीवन, शान्ति, आनन्द र परमेश्वरसित उसको सङ्गति लुटेको छ । ख्रीष्ट येशू हाम्रो दोषबलि हुनुहुन्छ । यसैले उहाँले मानिसको पापले गरेको क्षति भर्ना तिर्नुको साथै यसमा अभै धेरै दाम थप्नुभयो । यस संसारमा पापले प्रवेश नगरेको अवस्थामा परमेश्वरले जति महिमा पाउनुहुनेथियो, त्योभन्दा पनि बढ्ता महिमा उहाँले ख्रीष्ट येशूले पूरा गर्नुभएको त्राणको कामद्वारा प्राप्त गर्नुभयो । अनि हामीचाहिँ ? पापमा पतित नभएको आदमको सन्तान जेजति हामी हुन सक्नेथियौं, त्योभन्दा उत्तम स्तर हामीले ख्रीष्ट येशूमा पाएका छौं ।

उहाँले प्रायः आफ्नो ईश्वरीय सजिसजाउ सबै पन्साउनुभयो, र आफ्नो परमेश्वरत्व माटोको वस्त्रले ढाक्नुभयो;

अनि त्यही सादा पहिरनमा उहाँले अचम्मको प्रेम प्रकट गर्नुभयो र आफूले लाँदै नलग्नुभएको वस्तु फिर्ता दिनुभयो ।

अनभिज्ञ रचना

खण्ड २

लेवी ६:८-७:३८ : बलिहरूको नियमावली

लेवी ६:८-७:३८ पदको खण्डको शीर्षक 'बलिहरूको नियमावली' हो । अनि यस खण्डमा उल्लेख गरिएका नियमहरू अघिका खण्डहरूमा प्रस्तुत गरिएका नियमहरूसँगै छन् । तर यो खण्ड पूजाहारीहरूको निम्ति लेखिएको हो । यहाँसम्म लेखिइआएका निर्देशनहरू इस्त्राएलीहरूको निम्ति लेखिएका थिए (लेवी १:२) ।

लेवी ६:८-१३: होमबलिको नियम यस प्रकारको छ: यस खण्डमा विभिन्न नयाँ बेलीबिस्तारहरू उल्लेख गरिएका छन्, जस्तै: पूजाहारीले लगाउनुपर्ने वस्त्रहरू के-के हुनु थियो; तिनले होमबलिको खरानी कसरी र कहाँ फ्याँक्नुपर्थ्यो; अनि होमबलिको वेदीमाथि आगो कहिल्यै निभ्नुहुँदैनथियो; यस सम्बन्धमा पूजाहारी पूरा सावधानी रहनुपरेको थियो । अब खरानीको कुरा आयो: खरानी पूर्वपट्टि होमबलिको वेदीको छेउमा राखिन्थ्यो, र त्यसपछि छाउनीदेखि बाहिर कुनै शुद्ध ठाउँमा बोकेर लगिन्थ्यो ।

लेवी ६:१४-१७: अन्नबलिको नियम यस प्रकारको छ: पूजाहारीहरूले आफ्नो भागमा पर्ने अंश निवासस्थानको आँगनभित्र खानुपरेको थियो; अनि तिनीहरूले आफ्नो भाग खमीर नहालीकन खानुपर्थ्यो; किनभने यो परमप्रभुको निम्ति परम पवित्र थोक हुन्थ्यो ।

लेवी ६:१८: हारूनका सन्तानहरूमा पुरुषहरू जतिले विधिवत् शुद्ध भएको अवस्थामा अन्नबलिको भागबाट खान सक्थे । ती पूजाहारीहरू बलिका वस्तु छोएर पवित्र बन्दैनथिए । तर कुनै अशुद्ध वस्तु छुनाले तिनीहरू अशुद्ध हुन्थे, तर पवित्र वस्तु छोएर तिनीहरू शुद्ध हुँदैनथिए; किनभने कुनै चीज छोएर पवित्रता प्राप्त गरिँदैनथियो (हाग्वै २:११-१३) ।^{४)}

लेवी ६:१९-२३: यी पदहरूको खण्डमा एउटा विशेष अन्नबलिको विषयमा कुरा गरिएको छ, जुन अन्नबलि प्रधान पूजाहारीले हरेक बिहान र हरेक बेलुका निरन्तर चढाइ-रहनुपर्थ्यो । यो अन्नबलि सम्पूर्ण रीतिले आगोमा जलाइन्थ्यो ।

लेवी ६:२४-३०: पापबलिको नियम यस प्रकारको छ: लेवी ४:२२-५:१३ पदहरूको खण्डअन्तर्गत हामीले पहिले बताइसक्यौं कि जुन पापबलिको रगत पवित्रस्थानभित्र लगिँदैनथियो, त्यस पापबलिको निर्धारित भाग पूजाहारीहरूले खान सक्थे । तिनीहरूले यस पापबलिबाट आफ्नो हिस्सा पर्ने भाग निवासस्थानको आँगनभित्र खानुपर्थ्यो । याद गर्नुहोस्: यो पापबलि महापवित्र थियो । यसर्थ कुनै पराई मानिसले यस पापबलिको मासु छोयो भने, ऊ पवित्र वा चोखो हुनुपर्थ्यो; पूजाहारीहरूले आफूलाई जसरी नै विधिवत् रूपले शुद्ध पार्थे, त्यसरी नै उसले पापबलिको मासु छुनुभन्दा अघि आफूलाई चोख्याउनुपर्थ्यो; तर उसले कहिल्यै पूजाहारीको सेवा गर्ने मौका पाउँदैनथियो ।

यदि पापबलिको रगतको छिट्का कुनै वस्त्रमा लागे त्यो लुगा धोइहाल्नुपर्थ्यो; त्यो छिट्का लागेको वस्त्र अशुद्ध भएको कारणले होइन, तर महापवित्र मानिएको रगतको कुनै पनि भाग पवित्रस्थानदेखि बाहिर नलगिओस् भनेर नै हो । सामान्य जनजीवनले यो परमपवित्र थोक अपवित्र किन तुल्याउन पाओस् ? जुन माटोको भाँडामा पापबलिको मासु पकाइन्थ्यो, त्यो माटोको भाँडा मासु पकाइसकेपछि फुटाइन्थ्यो, त्यो माटोको भाँडा पछि कुनै साधारण काममा प्रयोग गर्न नसकोस् भनेर; किनकि त्यो भाँडा छिद्रदार हुन्थ्यो, जसका मसिना-मसिना प्वालहरूमा महापवित्र रगतको सानोभन्दा सानो भाग सोस्न सक्थ्यो । अनि पित्तलको भाँडा-चाहिँ ? मासु पकाउने भाँडा पित्तलको हुन्थ्यो भने, महापवित्र पापबलिसँग कुनै पनि साधारण वस्तु वा अशुद्ध थोक सम्पर्कमा नआओस् भन्ने हेतुले त्यो पित्तलको भाँडा घोटी-घोटी माभनुपर्थ्यो र पानीले पखाल्नुपर्थ्यो ।

जुन ठाउँमा होमबलि मारिन्थ्यो, त्यस ठाउँमा परमप्रभुको सामु पापबलि मारिनुपर्थ्यो, दोषबलि पनि मारिनुपर्थ्यो (लेवी ६:२४) । अनि त्यो ठाउँ होमबलिको वेदीको उत्तरपट्टि हुन्थ्यो, जहाँ घाम ओभेल हुन्थ्यो (लेवी १:११) ।

लेवी ७:१-७: यी पदहरूको खण्डमा दोषबलिको नियम फेरि एकपल्ट दोहोरिएको छ; दोषबलिको विषयमा लेवी ५:१४-६:७ पदहरूको खण्डअन्तर्गत टिप्पणी गरिइसकेको छ ।

लेवी ७:८: अनि आठ पदमा आएर होमबलिको कुरा उठाइएको छ, जुन होमबलिको पशुको छाला सेवारत पूजाहारीले पाउने गर्थे ।

लेवी ७:९-१०: अनि नौ पदमा आएर अन्नबलिको यस भागको कुरा गरिएको छ,

जुन भाग सेवारत पूजाहारीले पाउँथे भने, दस पदले बाँकी पूजाहारीहरूले अन्नबलिबाट पाउने भागको कुरा गरेको छ ।

लेवी ७:११-१८: मेलबलिको नियम यस खण्डमा दिइएको छ (लेवी ७:११-२१) । मेलबलिहरू तिनीहरूका उद्देश्य र अभिप्रायअनुसार तीन किसिमका हुन्थे, जस्तै: **क)** मेलबलि धन्यवादको भेटीको रूपमा चढाइन्थ्यो (लेवी ७:१२); मेलबलि चढाएर मानिसले कुनै विशेष आशिषको निम्ति परमेश्वरको प्रशंसा गर्थ्यो । **ख)** अनि कुनै भाकलको सम्बन्धमा पनि मेलबलि चढाइन्थ्यो (लेवी ७:१६); कसैले परमेश्वरसँग प्रतिज्ञा वा भाकलको साथ गरेको प्रार्थनाको उत्तरमा एउटा मेलबलि चढाउँथ्यो, जस्तै: खतरनाक यात्रामा पाएको सुरक्षाको निम्ति आदि ।^{९)} **ग)** स्वेच्छादानको रूपमा पनि मेलबलि चढाइन्थ्यो (लेवी ७:१६-१७); यसो बुभ्दा यो स्वेच्छादान के हुन्थ्यो भने, यो त परमेश्वरको स्तुति व्यक्त गर्ने एउटा दान हुन्थ्यो । किनभने उहाँले आफूलाई कुनै व्यक्ति विशेषकहाँ प्रकट गर्नुभयो; यसैले यस मानिसले धन्यवाद नदिई रहन सक्दैनथियो ।^{१०)}

लेवी तीन अध्यायमा बताएअनुसार मेलबलिचाहिँ सधैं कुनै न कुनै बलिको पशु हुन्थ्यो; तर यस खण्डमा आएर हामी अरू के सिक्छौं भने, त्यस बलिपशुको साथमा केही रोटीहरू वा फुरौलाहरू पनि चढाइन्थे । अनि धन्यवादको भेटीको साथमा चढाउन चाहिएका रोटी र फुरौलाहरू लेवी ७:१२ र १३ पदमा सूचित गरिएका छन् । मेलबलि चढाउने व्यक्तिले हरेक भेटीबाट एक-एक रोटी उचाल्ने भेटीको रूपमा सेवारत पूजाहारीकहाँ ल्याउँथ्यो; यो उचाल्ने भेटी तिनको हुन्थ्यो (लेवी ७:१४) । अनि मेलबलिको मासुचाहिँ? धन्यवादको भेटीको रूपमा चढाइएको मेलबलिको मासु त्यही

दिनमा खाइसक्नुपर्थ्यो; तर भाकलको रूपमा अनि स्वेच्छादानको रूपमा चढाइएको मेलबलिको मासु भोलिपल्टसम्म पनि खान सकिन्थ्यो (लेवी ७:१६) । भोलिसम्म पनि उब्रेको मासु जलाइनुपर्थ्यो (लेवी ७:१७) । 'कहीं तेस्रो दिनमा त्यस मेलबलिको मासुबाट केही खाइयो भने, त्यो ग्रहण गरिँदैन, अँ, चढाउनेको निम्ति त्यो नचढाइएको ठहरिन्छ।' ... त्यो व्यक्ति आफ्ना जनहरूको बीचबाट नामेट गरिओस् !' (लेवी ७:२०) । यसकारण बुभुनुहोस्: यहाँ नामेट गर्नुको अर्थ बहिष्कार गर्नु वा इस्त्राएली जातिका सबै सुविधा र सौभाग्यहरूबाट वञ्चित गर्नु हो । अनि यस मेलबलिको सम्बन्धमा श्री जोहन रीडले यसो लेखेका छन्:

'यसबाट कुरा स्पष्ट छ, कि परमेश्वरसँग हाम्रो सङ्गति ताजा हुनुपर्छ; अनि होमबलिको वेदीमाथि पूरा भएको त्राणको कामदेखि टाढामा रहेर उहाँको मीठो सङ्गति पाइँदैन रहेछ ।'^{११)}

लेवी ७:१९-२१: अब मेलबलिको मासु अशुद्ध हुने कुरा आयो: यदि मेलबलिको मासु कुनै अशुद्ध थोकको सम्पर्कमा आए त्यो जलाइनुपर्थ्यो, त्यो खानुहुँदैनथियो । विधिवत् रूपले शुद्ध भएका मानिसहरूले मात्र मेलबलिको मासुबाट खान पाउँथे । तर अशुद्ध भएर कसैले मेलबलिको मासुबाट केही खायो भने, त्यो मानिस इस्त्राएली समुदायबाट बहिष्कृत हुन्थ्यो ।

मेलबलिको एक भाग परमेश्वरको, यसको अर्को भाग पूजाहारीहरूको र फेरि यसको अर्को भाग चढाउने मानिसको हुन्थ्यो; यसर्थ मेलबलिचाहिँ सङ्गतिको समय भएको हुनुपर्ला । तर परमेश्वरले पाप र अशुद्धतासँग कुनै सङ्गति गर्न सक्नुहुन्न । यसकारणले यस मेलबलिको भोजमा सहभागी हुन चाहने व्यक्तिहरू शुद्ध हुनु आवश्यक थियो ।

लेवी ७:२२-२७: अब बोसो र रगतको कुरा आयो: बलिको पशुको बोसोचाहिँ सबैभन्दा उत्तम भाग मानिन्थ्यो; सबै बोसो परमप्रभुको भाग हुन्थ्यो। बोसो उहाँकै निम्ति होमबलिको वेदीमाथि जलाइन्थ्यो; बोसो खानुहुँदैनथियो (लेवी ७:२२-२५)। अनि रगतचाहिँ? रगत जीवधारीको प्राण हो। यही कारणले रगत पनि परमेश्वरकै भाग हुन्थ्यो र खानुहुँदैनथियो (लेवी ७:२६-२७)।

वर्तमान समयका धेरै यहूदीहरूले आहारसम्बन्धी यी नियमहरू अझै पनि पालन गर्न खोजिरहेका छन्। यहूदीहरूको निम्ति कुनै खानेकुरा खानु लायकको हुनु हो भने, त्यो 'कोशर' अर्थात् शुद्ध हुनुपर्छ। मासु खानुको योग्य हुनु हो भने, त्यसबाट रगत निकाल्नुपर्छ। अनि बोसोचाहिँ? धेरै यहूदी परिवारहरूमा तिनीहरूले कुनै पनि बोसो खानु नपरोस् भन्ने हेतुले कुनै साबुन प्रयोग गर्दैनन्, जुन साबुनहरूमा कुनै पशुको बोसो मिसाइएको हुन्छ। तिनीहरूको विचारमा, भाँडाकुँडाहरू माभदाखेरि यस प्रकारको साबुन प्रयोग गरेर यी भाँडाकुँडाहरू अशुद्ध हुन्थे। बोसो नखानुमा कुनै आत्मिक कारण होला, तर यसबाहेक चिकित्सा-सम्बन्धी कारणहरू पनि छन्। यस विषयमा डाक्टर एस. आई. म्याकमिल्लेनले यसको स्पष्टीकरण यसरी दिएका छन्:

‘धेरै वर्ष भएकै छैन, जब चिकित्सा विज्ञानले पशुहरूको बोसोचाहिँ धमनी काठिन्य (arteriosclerosis) रोगको मुख्य कारण हो भन्ने कुरा पत्ता लगायो; किनकि बोसोले रगत बग्ने नली/धमनीहरूको भित्तामा उछेका ससाना फोकाहरू पैदा गर्छ, जुन फोकाहरूलाई “कलेस्ट्रल ट्यूमर” भनिन्छ; अनि यी फोकाहरूले रगतको प्रवाहमा बाधा दिन्छन्। अनि अब यस दशकमा पत्रिकाहरू, रेडियो र टी.भी.को माध्यमद्वारा के प्रचारप्रसार भइरहेको छ भने, पशुको बोसो नखाईकन हामीले

यस घातक रोगबाट उठेका हानिहरू धेरैभन्दा धेरै घटाउन र कम गर्न सक्छौं। चिकित्सा विज्ञानले पत्ता लगाएको यो कति खुशीको कुरा हो! तर यस विषयमा अचम्म लाग्ने कुरा यो हो: हाम्रो अति आधुनिक अनुसन्धानले जे पत्ता लगायो, त्यो त पैँतीस सय वर्ष ढिलो मिलेको ज्ञान पो हो; किनभने सर्वोच्च धर्मशास्त्र पवित्र बाइबलले यो कुरा तीन हजार पाँच सय वर्षभन्दा अघि भनिसक्यो।’ (12)

लेवी ७:२८-३४: मेलबलि चढाउने व्यक्तिले बलिको पशुको छाती परमेश्वरको सामु डोलाउनु थियो। त्यसपछि यो भाग पूजाहारीहरूलाई दिइन्थ्यो। अनि त्यसरी नै दाहिने फिला पनि परमप्रभुको सामु उचालिन्थ्यो, त्यसपछि यो भाग सेवारत पूजाहारीलाई दिइन्थ्यो; यो फिला तिनको र तिनको परिवारको भोजन हुन्थ्यो।

लेवी ७:३५-३६: यी पदहरूले कुन कुरा दोहोर्याउँछन् भने, जुन दिनमा परमप्रभुले हारून र तिनका छोराहरूलाई पूजाहारीको सेवाको निम्ति अभिषेक गर्नुभयो, त्यस दिनदेखि उसो बलिको पशुका छाती र फिला तिनीहरूको भाग हुन्थे। अनि अघि सुभाउ दिएअनुसार मेलबलिको छातीले ईश्वरीय प्रेम दर्साउँछ भने मेलबलिको फिलाले ईश्वरीय शक्तिको कुरा गर्छ।

लेवी ७:३७-३८: अब यस अनुच्छेदमा लेवी ६:८ पदबाट शुरु गरिएको ‘बलिहरूको नियमावली’ नामक विषय टुङ्गिन्छ। परमेश्वरले आफ्नो वचनमा यी बलिदानहरू र तिनीहरूका विधिहरूको निम्ति अत्यधिक स्थान दिनुभयो; किनकि यी बलिदानहरू उहाँको निम्ति महत्त्वपूर्ण छन्। उहाँको पुत्र र उहाँको त्राणको कामको विषयमा यस खण्डमा प्रस्तुत गरिएका सुन्दर चित्रणहरूबाट हामीले विस्तृत ज्ञान प्राप्त गर्न सक्छौं। हीराको एक-एक पक्ष, त्यसको अर्को पक्ष-भन्दा फरक-फरक चम्कन्छ, ठीक त्यसरी नै

यहाँ, यस खण्डमा ख्रीष्ट येशूको महिमा यी बलिरूपी प्रतीकहरूबाट चम्केर प्रतिबिम्बित हुन्छ। किनकि अनन्त आत्माद्वारा परमेश्वरको सामु आफूलाई निष्खोट चढाउनुहुनेचाहिँ ख्रीष्ट येशू हुनुहुन्छ (हिब्रू ९:१४)। सुश्री एफ. टी. विग्रामले आफ्नो गीतद्वारा परमेश्वरको प्रशंसा यसरी व्यक्त गरेकी छिन्:

ख्रीष्ट येशूमा कुनचाहिँ सदगुण छैन, मलाई भन्नुहोस् !

जेजति सदगुणहरू हुन्छन्, यी सबै असलभन्दा असल गुणहरू उहाँमै छँदैछन्।

एक समयमा उहाँ यस धरतीमा आउनुभयो; उहाँ मारिनुभयो;

तर अहिले उहाँ स्वर्गमा हुनुहुन्छ, अनन्त-अनन्तसम्म जीवित हुनुहुन्छ;

उहाँ हाम्रो प्रशंसाको योग्य एकमात्र प्रभु हुनुहुन्छ।

खण्ड ३

लेवी ८-१०: पूजाहारीहरूको समर्पण

क) लेवी ८: मोशाले पूजाहारीहरूलाई अभिषेक गरेका

लेवी ८:१-५: परमेश्वरले प्रस्थान २८ र २९ अध्यायमा मोशालाई हारून र तिनका छोराहरूलाई पूजाहारी पदको निम्ति समर्पण गर्ने विस्तृत निर्देशनहरू दिनुभयो। अब लेवी ८-१० अध्यायहरूमा आएर मोशाले ती निर्देशनहरू कसरी पूरा गरे, यसको बयान हामी यस खण्डमा पढ्न पाउँछौं। किनभने उनले पूजाहारीहरू र मानिसहरूको सम्पूर्ण समुदायलाई भेट हुने पालको ढोकामा

एकसाथ भेला गरे। यो सार्वजनिक र औपचारिक अभिषेकको सभा थियो।

लेवी ८:६-९: मोशाले हारून र तिनका छोराहरूलाई पानीले नुहाइदिए। त्यसपछि उनले हारूनलाई प्रधान पूजाहारीको सम्पूर्ण वस्त्र पहिराइदिए: लबेदा, कमरपेट्टी, अलखा, एपोद, एपोदको बुट्टेदार पटुका, छातीपाता, ऊरीम र तुम्मीम, पगरी र सुनको पातारूपी पवित्र मुकुट। यो साँच्चै कति आकर्षक दृश्य थियो !

लेवी ८:१०-१३: त्यसपछि मोशाले निवासस्थान र यसका सबै सरसामानहरू अभिषेक गरेर शुद्ध गरे।

उनले हारूनको शिरमाथि अभिषेकको तेल खन्याए। याद गर्नुहोस्: उनले यो तेल खन्याए, छर्केनन्। यस अभिषेकको तेलले पवित्र आत्माको सुन्दर चित्रण गर्छ; किनभने पवित्र आत्मा प्रभु येशू, हाम्रा सर्वोच्च महापूजाहारीमाथि असीमित रूपले खन्याइनुभयो।

त्यसपछि मोशाले हारूनका छोराहरूलाई लबेदाहरू लगाइदिएर पटुकाहरू पनि बाँधिदिए र तिनीहरूका शिरहरूमा टोपीहरू लगाइदिए।

लेवी ८:१४-१७: तब हारून र तिनका छोराहरूले पापबलिको बहरमाथि आफ्ना हातहरू राखे; अनि मोशाले त्यस पापबलिको बहरलाई बलि गरे। यसकारण यहाँबाट बुभिलिनुहोस्: त्यस जमानामा जस्तै वर्तमान समयमा पनि मण्डलीका सर्वोच्च पद-अधिकारीहरू साधारण विश्वासीहरूजस्तै पापी रहेछन्। तिनीहरूलाई पनि परमेश्वरको प्रायश्चित्तको बलिदानको खाँचो पर्छ।

लेवी ८:१८-२१: त्यस्तै गरी मोशाले हारून र तिनका छोराहरूको निम्ति निर्धारित गरिएको होमबलिको भेडा ल्याए, अनि परमप्रभुले उनलाई आज्ञा गर्नुभएका विधि-हरूअनुसार त्यो होमबलि चढाए।

लेवी ८:२२-२९: अब समर्पणको कुरा आयो: हारून र तिनका छोराहरूको समर्पण गर्नको निम्ति निर्धारित गरिएको बलि-पशु समर्पणको भेडा थियो, जसलाई प्रतिष्ठापनको भेडा पनि भनिन्थ्यो। यस समर्पण-भेडाको रगतको प्रयोग मेलबलिको भन्दा फरक थियो (लेवी ८:२२-२३); अनि मारिएको भेडाको दाहिने फिला अनि एउटा अखमिरे फुरौला र एउटा तेल घसिएको रोटी र एउटा बाबर होमबलिको वेदीमाथि जलाइए; नियमित मेलबलि चढाउँदा यसो गरिँदैन-थियो। मेलबलि हुनु हो भने, यी चीजहरू खान सकिन्थे। अनि मोशाले बलि चढाउने सेवा गरेको हुनाले भेडाको छाती तिनको भाग थियो।

अब समर्पण-भेडाको रगतको कुरा आयो: समर्पण-भेडाको रगत हारून र तिनका छोराहरूको दाहिने कानको लोतीमा, तिनीहरूको दाहिने हातको बूढी औंलामा र तिनीहरूको दाहिने खुट्टाको बूढी औंलामा लगाइयो। यस कुराले हामीलाई याद दिलाउँछ: ख्रीष्ट येशूले बगाउनुभएको बहुमूल्य रगतले हाम्रो आज्ञाकारिता, हाम्रो सेवा र हाम्रो चाल प्रभाव पारेको हुनुपर्छ।

लेवी ८:३०-३६: अबचाहिँ मोशाले अभिषेकको तेलबाट र होमबलिको वेदीमाथि भएको रगतबाट केही लिएर हारून र तिनका छोराहरूका वस्त्रहरूमाथि छर्केर ती वस्त्रहरू पवित्र गरे। अनि यस बेलामा पूजाहारी-हरूलाई समर्पण-भेडाको मासु पकाएर समर्पणको डालोमा भएका रोटीहरूसित खाने निर्देशन दिइयो।

उक्त समर्पणको विधि सात दिनसम्म दोहोरियो; सात दिनसम्म पूजाहारीहरूलाई निवासस्थानको ढोकाबाट बाहिर निस्केर जाने अनुमति थिएन। श्री मेथ्यू हेन्रीले यस अध्यायको टिप्पणी गर्दाखेरि यस खण्डमा

एउटा कुरा कमी भएको भेट्टाए; किनभने तिनले यसो लेखेका छन्:

‘हारून र तिनका छोराहरूलाई पूजाहारी-पदको निम्ति समर्पण गर्दा जति विधिहरू अपनाइए ता पनि ती जम्मै विधिहरूमा एउटा विधिको कमी थियो; अनि त्यो विधि ख्रीष्ट येशूको पूजाहारीपनको स्थापनाको निम्ति बाँकी राखियो। यसको आदर उहाँको निम्ति साँच्चिको थियो; अनि त्यो विधि यस प्रकारको थियो: हारून र तिनका छोराहरू शपथ नलिईकन पूजाहारी भएका थिए, तर ख्रीष्ट येशूचाहिँ शपथसहित महापूजाहारी हुनुभयो (हिब्रू ७:२१); किनकि हारून र तिनका छोराहरू नित्य पूजाहारीहरू रहेनन्, न ता तिनीहरूका पूजाहारीपन सधैंभरि रहिरह्यो; तर ख्रीष्ट र उहाँको पूजाहारीपन अपरिवर्तनीय र नित्य रहिरहने पूजाहारी-पद हो।’¹³⁾

ख) लेवी ९: हारूनले चढाएका बलिहरू

लेवी ९:१-४: आठौँ दिनदेखि हारून र तिनका छोराहरूले आफ्नो औपचारिक कार्यभार सम्हाल्न थाले। सर्वप्रथम तिनीहरूले आफ्नो निम्ति पापबलिको रूपमा एउटा जवान बाछर र होमबलिको रूपमा एउटा भेडा चढाए। त्यसपछि तिनीहरूले सारा समुदायको निम्ति पापबलिको रूपमा एउटा बाखाको पाठो, होमबलिको रूपमा एउटा एकवर्षे बाछर र एउटा भेडाको पाठो, अनि मेलबलिको रूपमा एक बहर र एउटा भेडा र एउटा अन्नबलि चढाए।

लेवी ९:५-२३: अब सम्पूर्ण समुदाय निवासस्थानको सामु परमेश्वरको उपस्थितिमा खडा भयो। अनि जब हारूनले मोशाका निर्देशनहरूअनुसार सबै कुराहरू पूरा गरे, अर्थात् आफ्नो पापबलि र आफ्नो होमबलि, साथै मानिसहरूको भेटी, तिनीहरूको पापबलि र होमबलि, तिनीहरूको अन्नबलि, तिनीहरूका मेलबलिहरू र

डोलाउने भेटी चढाइसके (लेवी ९:५-२१), तब तिनले मानिसहरूतिर आफ्ना हातहरू उठाए र तिनीहरूलाई आशीर्वाद दिए (लेवी ९:२२-२३) ।

लेवी ९:२४: तब निवासस्थानको महा-पवित्रस्थानबाट आगो निस्केर होमबलिको वेदीमाथि भएको होमबलि र बोसो भस्म पारिदियो । परमेश्वरले यो बलि ग्रहण गर्नुभएको यसको सङ्केत थियो । अनि यस होमबलिको वेदीमाथि परमप्रभुको यो आगो निरन्तर बलिरहनुपर्थ्यो ।

ग) लेवी १०: नादाब र अबिहूले पवित्रता भङ्ग गरेका

लेवी १०:१-३: नादाब र अबिहू हारूनका छोराहरूले आ-आफ्नो धूपौरामा धूप चढाउँदा परमप्रभुको सामु बिरानो आगो चढाए । हुन सक्छ, यो आगो होमबलिको वेदीबाट होइन, तर अन्य ठाउँबाट लिइएको थियो होला । यो होमबलिको वेदी गलगथाको प्रतीक हो; यसैले हारूनका यी दुईजना छोराहरूले खीष्ट येशूले पूरा गर्नुभएको त्राणको कामको आधारमा नभएर कुनै अर्को बाटो अपनाएर परमेश्वरको नजिक आउन खोजेको अर्थ यस कुराबाट निस्कन्छ ।

यी दुईजना पवित्रस्थानमा राखिएको सुनको वेदीको सामु उभिँदाखेरि महा-पवित्रस्थानबाट आगो निस्केर यिनीहरूलाई भस्म पारिहाल्यो । तत्कालै मोशाले हारूनलाई चेताउनी दिइराखे: तिनले परमेश्वरको यस न्यायरूपी कारवाहीमा कुनै दोष नभेट्टाऊन् र कुनै गनगन नगरून्, नत्र ता यो कुरा विद्रोह गनिन्थ्यो ।

लेवी १०:४-७: मिशाएल र एल-सापानले यी दुईजनाका मृत शरीरहरू निवासस्थानबाट उठाएर छाउनी-बाहिर निकालेपछि मोशाले हारून र तिनका बाँकी रहेका दुईजना छोराहरूलाई विलाप नगर्ने, तर

निवासस्थानभित्र नै रहने कडा आज्ञा गरे; तिनीहरूले होइन, तर इस्राएलको सारा घरानाले नादाब र अबिहूमाथि परमेश्वरको क्रोध दन्केको कारणले विलाप गरौस् ।

लेवी १०:८-११: नादाब र अबिहूले पवित्रस्थानभित्र बिरानो आगो ल्याएर धूप जलाएको बेलामा तिनीहरूले दाखमद्य वा मदिरा पिएको हुनुपर्छ भन्ने अड्कल निम्न आदेशबाट कसै-कसैले काटेका छन्; किनभने परमेश्वरको आदेशअनुसार पूजाहारीहरूले भेट हुने पालभित्र जाँदा दाखमद्य र मदिरा पिउनुहुँदैनथियो; नत्र तिनीहरू मर्नेथिए ।

लेवी १०:१२-१८: मोशाले हारून र तिनका बाँकी दुईजना छोराहरू एलाजार र इतामारलाई अन्नबलिको भाग (लेवी १०:१२-१३) र डोलाउने भेटीरूपी छाती र उचाल्ने भेटीरूपी फिला खाने आज्ञा गरे (लेवी १०:१४-१५) । अनि जब मोशाले मानिस-हरूको निम्ति पापबलिको रूपमा चढाइएको बोकाको खोजी गरे, तब एलाजार र इतामारले त्यो अघि नै जलाइसकेका उनले पाए । त्यो त तिनीहरूले पवित्र ठाउँमा खानुपर्नेथियो । (यसो गर्ने कारण सायद यो थियो होला: परमेश्वरको क्रोध आफ्ना दाजुहरूमाथि खन्याइएको देखेर तिनीहरू डराए होलान्) ।

पापबलिको नियम यस प्रकारको थियो: जुन पापबलिको रगत पवित्रस्थानभित्र लगिन्थ्यो, त्यो बलिपशु जलाउनुपर्थ्यो (लेवी ६:३०) । तर यस्तो नभएको खण्डमा बलिपशुको मासु खानुपर्थ्यो (लेवी ६:२६) । यसकारण यस अवसरमा मोशाले तिनी-हरूलाई के सम्झाए भने, यस पापबलिको रगत पवित्रस्थानभित्र लगिएको थियो; यसकारण तिनीहरूले पवित्र ठाउँमा त्यो अवश्य खानुपर्नेथियो (लेवी १०:१६-१८) ।

लेवी १०:१९-२०: मोशाको यस हप्काइको प्रत्युत्तरमा हारूनले के जवाफ दिए

भने, तिनका छोराहरूले आफ्नो पापबलि र आफ्नो होमबलि विधिपूर्वक चढाइसके; तर परमप्रभुले नादाब र अबिहूमाथि ल्याउनु-भएको भयानक दण्डको खातिर, तिनको विचारमा, तिनीहरूले पापबलिको मासु खाएको भए यो परमप्रभुको दृष्टिमा ग्रहणयोग्य हुनेथिएन। अनि जब मोशाले यो कुरा सुने, तब उनले तिनको क्षमायाचना स्वीकार गरे।

पूजाहारीगिरीको यो वृत्तान्त दिएर लेवीको पुस्तकको दस अध्याय यहाँ अन्त हुन्छ।

खण्ड ४

लेवी ११-१५: शुद्ध र अशुद्ध कुराहरू

आगामी पाँचवटा अध्यायहरूको सन्दर्भ विधिवत् शुद्धता र विधिवत् अशुद्धता हो। यहूदीहरूको निम्ति यस्ता कामकुराहरू थिए, जुनचाहिँ नैतिक हिसाबले बेठीक थिएनन्, रपनि यी कामकुराहरूले तिनीहरूलाई यहूदीधर्मका कति गतिविधिहरूमा भाग लिनदेखि वञ्चित गर्थे। जुन व्यक्ति अशुद्ध थियो, त्यो व्यक्ति जबसम्म शुद्ध भएन, तबसम्म विधिवत् हिसाबले अयोग्य ठहरियो। पवित्र जातिका मानिसहरू आफ्नो जीवनको हरेक क्षेत्रमा पवित्र हुनुपर्छ। यसकारण परमेश्वरले खानेकुराको विषय उठाएर खानेकुराहरूमा शुद्ध खानेकुरा कुन-कुन हुन् र अशुद्ध खानेकुरा के हो, सो छुट्टाएर स्पष्ट पार्नुभयो।

क) लेवी ११: शुद्ध र अशुद्ध खानेकुराहरू

लेवी ११:१-८: शुद्ध पशुहरू ती नै हुन्, जसले उग्राउँथे, र उग्राउनुको साथमा तिनीहरूका खुर चिरिएर फारिएका हुन्थे। 'जतिको खुर फारिएको र जसको खुट्टा चिरिएको हुन्छ' भन्ने वाक्यले एउटै कुरा दुई प्रकारले व्यक्त गरेको लाग्छ; तर यहाँ भन्न खोजेको तात्पर्य यो हो, कि पशुको खुर वरपर र दुई भाग हुने गरी फारिएको हुनुपर्छ। गाईगोरू, भेडाबाख्रा, मृग इत्यादि शुद्ध पशुहरू हुन्; तर सुङ्गर, ऊँट, शापान र खरायो इत्यादि अशुद्ध पशुहरू गनिन्थे।

यहाँ इसाईहरूको निम्ति एउटा आत्मिक पाठ छ। पागुर मारेर उग्राउने कुराले परमेश्वरको वचन मनन गर्नुपर्छ, र खुर फारिएर दुई भाग भएको कुराले हाम्रो चाल अइसाई मानिसहरूको चालभन्दा फरक हुनुपर्छ भन्ने पाठ सिकाउँछ।

तर जब परमेश्वरले शुद्ध र अशुद्ध पशुहरूको बीचमा छुट्ट्याउनुभयो, तब उहाले आफ्ना जनहरूलाई विभिन्न रोगहरूबाट बचाएर तिनीहरूको स्वास्थ्य ख्याल गर्नुभयो। किनभने त्यस बेलामा पशुपालनमा प्रयोग गर्न सक्ने घातक जीवाणु नाशक औषधि हुँदैनथियो र पशुको मासु चिसो राख्ने प्रशीतक रेफ्रिजरेटर पनि पाइँदैनथियो।

लेवी ११:९-१२: अब माछाहरूको कुरा आयो: शुद्ध माछा भन्नाले पखेटा र कत्लाहरू भएको माछा बुझिन्थ्यो भने, अशुद्ध माछा-हरूमा गँगटा, बाँगडा, भिँगेमाछा, बाम, सिपीकीरा र अन्य सीपदार माछाहरू हुन्। यी कुराहरूमा हामी कस्तो किसिमको आत्मिक अर्थ लगाऔं त? कत्लाले इसाईहरूको हातहतियारको चित्रण गर्ला, जुन हात-हतियारहरूले तिनीहरूलाई संसारमा चारैतिर-बाट आइरहेको शत्रुताबाट सुरक्षा दिन्छन्। अनि यस प्रकारले माछाका पखेटाहरूले यस

ईश्वरीय शक्तिको कुरा गर्छन्, जुन दिव्य शक्तिद्वारा ख्रीष्ट-विश्वासी संसारसित हार्देन, तर कुनै हानि-नोक्सानी नउठाईकन ऊ भवसागर पार गर्न सक्षम हुन्छ ।

लेवी ११:१३-१९: अब पक्षीको कुरा आयो: अरू प्राणीहरूको शिकार गर्ने र तिनीहरूको सिनुमा चर्ने पक्षीहरू अशुद्ध चराहरू हुन्, जस्तै: चील, बेसारा, गिद्ध, काग, बकुल्ला र चमेरा ईत्यादि । चमेराचाहिँ अवश्य कुनै पक्षी नै होइन, तर पनि 'उड्ने प्राणीहरू' भन्ने हिब्रू शब्दअन्तर्गत पर्दछ; किनभने यस शब्दको अर्थ 'पक्षी' भन्दा बृहत् हुन्छ ।

लेवी ११:२०-२३: अब कीरा-फट्याङ्ग्राहरूको कुरा आयो: यी पदहरू कति उड्ने कीराहरूसँग सम्बन्धित छन् । जुन फट्याङ्ग्राहरूका पाउदेखि माथि जोर्नी भएका खुट्टाहरू हुन्थे, ती फट्याङ्ग्राहरू शुद्ध हुन्थे, जस्तै: किसिम-किसिमका सलहहरू, किश्रो र आँखाफोर आदि ।

लेवी ११:२४-२८: कुनै अशुद्ध पशु वा अशुद्ध पक्षीको सिनो छुने मानिस साँभसम्म अशुद्ध हुन्थ्यो । यस सम्बन्धमा चार खुट्टाले अर्थात् आफ्ना पञ्जाको भरमा हिँड्ने पशुहरूको विषय उठाइएको छ, जस्तै: बिरालो, कुकुर, सिंह, बाघ, भालु इत्यादि । तिनीहरूको सिनु छुनुहुँदैनथियो ।

लेवी ११:२९-३८: त्यसपछि अन्य घस्रने जन्तुहरूको विषयमा कुरा गरिएको छ, जस्तै: छुचुन्द्रा, मुसा, छेपारो, गोहोरो, भानेमुँग्रो, छिपकली र गिरगिट नामक बहुरूपी छेपारो । यस प्रकारको जनावरको सिनो छुने मानिस बेलुकासम्म अशुद्ध हुन्थ्यो । अनि यदि यी जन्तुहरूको कुनै सिनो कुनै भाँडामा खस्यो भने, त्यो भाँडो पानीले धुइपखाल्नुपर्थ्यो र त्यो भाँडा बेलुकासम्म अशुद्ध हुन्थ्यो । तर यस प्रकारले अशुद्ध भएको माटोको भाँडोचाहिँ फुटाउनुपर्थ्यो ।

अनि यस माटोको भाँडामा भएको खानेकुरा पनि अशुद्ध हुन्थ्यो र खानुहुँदैनथियो ।

यस नियमबाट दुईवटा कुराहरू बाहेक गरिएका थिए: एक त त्यो धारा, त्यो मुहान वा प्रशस्त पानी भएको त्यो इनार थियो, त्यसभित्र खसेको सिनोद्वारा त्यो अशुद्ध हुँदैनथियो; अनि दुई, कुनै छरिन लागेको बीउ, जसमाथि यस प्रकारको अशुद्ध जन्तुको सिनो खस्यो, र त्यसमा कुनै पानी हालिएन, त्यो बीउ पनि अशुद्ध हुँदैनथियो ।

लेवी ११:३९-४०: शुद्ध पशुको सिनो छुने मानिस बेलुकासम्म अशुद्ध हुन्थ्यो; उसले आफ्ना लुगा धुनुपर्थ्यो । त्यो शुद्ध पशु आफै-आफ मर्यो; त्यो पशु त्यसको मासु खानको निम्ति मारिएन । अथवा भुक्किएर आफै-आफ मरेको शुद्ध पशुको मासु खाने मानिस पनि बेलुकासम्म अशुद्ध हुन्थ्यो । यस मानिसले पनि आफ्ना लुगाहरू धुनुपर्थ्यो ।

लेवी ११:४१-४७: अबको खण्डको पहिलो भागमा अर्थात् लेवी ११:४१-४३ पदको खण्डको सन्दर्भचाहिँ भुसिल्लीरा, गँडचौला, जुका, चिप्लेकीरा आदि कृमिवर्गका कीराहरू, अनि सर्पहरू, मुसाहरू र अन्य कीराहरू हुन् । जुन मानिसले यी घस्रने जन्तुहरूमध्ये कुनै एउटा खान्थ्यो, त्यो मानिस विधिवत् रूपले अशुद्ध हुन्थ्यो ।

परमेश्वरले शुद्ध र अशुद्ध पशुप्राणीहरूको बीचमा छुट्ट्याउने यो नियम यस हेतुले दिनुभयो, कि उहाँका जनहरूले उहाँ पवित्र हुनुहुन्छ भन्ने कुरा जानून् र तिनीहरू पवित्र हुनुपर्छ भन्ने कुरा सिकून् (लेवी ११:४४-४७) ।

अब यस सम्बन्धमा नयाँ नियमको शिक्षाको कुरा आयो । मर्कूस ७:१८-१९ पदहरूमा प्रभु येशूले सबै खानेकुराहरू विधिवत् हिसाबले शुद्ध भएको घोषणा गर्नुभयो । अनि प्रेरित पावलले के सिकाएका छन् भने, परमेश्वरले सृष्टि गर्नुभएको कुनै

खानेकुरा छैन, जुन खानेकुरा हामीले इन्कार गर्नुपर्छ, यदि हामीले यो धन्यवादसाथ खांयौं भने (१ तिमोथी ४:१-५)। तर यस शिक्षादेखि यी खानेकुराहरू बाहेक हुन्छन्, जुन खानेकुराहरू हानिकारक र दूषित हुन्छन् र सांस्कृतिक हिसाबले चल्दैनन् वा कुनै व्यक्ति विशेषको निम्ति अपचनीय हुन्छन् र उसको पेटमा पचदैनन्।

ख) लेवी १२: सुत्केरीको शुद्धीकरण

लेवी १२:१-४: बाह्र अध्यायको सन्दर्भ नानी जन्माउने स्त्रीहरूलाई सुत्केरीबाट लाग्ने विधिवत् अशुद्धता हो। जुन स्त्रीले एउटा छोरा जन्माउँथी, ऊ सात दिनसम्म अशुद्ध हुन्थी, जस्तो मासिक धर्म भएकी स्त्री पनि सात दिनसम्म अशुद्ध हुन्थी। अनि आठौं दिनमा बालकको खतना गरिन्थ्यो (लेवी १२:३)। रगत जम्ने दृष्टिकोणमा खतना गरेको आठौं दिन सर्वोत्तम दिन हो। जसको रगत जमिँदैन, उसलाई आजभोलि भिटामिन के दिइन्छ, र उसको समस्या समाधान हुन्छ। सुत्केरी स्त्रीको सात दिन बितेपछि ऊ अभै तैतीस दिन घरमा रहन्थी। उसले कुनै पवित्र वस्तु छुनुहुँदैनथियो; अनि पवित्रस्थानमा अर्थात् निवासस्थानको आँगनमा उपस्थित हुन पाउँदैनथिई।

लेवी १२:५: अनि कुनै स्त्रीले एउटा छोरी जन्माउँथी, तब ऊ दुई हप्तासम्म अशुद्ध रहन्थी। त्यसपछि ऊ अभै छयसट्टी दिन घरमा बस्थी।

लेवी १२:६-८: सुत्केरी स्त्रीलाई जति दिनहरू शुद्ध हुन लाग्थ्यो, चालीस वा अस्सी दिन, त्यो समय पूरा भएपछि उसले आफ्नो छोराछोरीको निम्ति होमबलिको रूपमा एउटा भेडाको एक वर्षे पाठो र पापबलिको रूपमा एउटा परेवाको बच्चा वा ढुकुर चढाउनुपर्थ्यो। ऊ एउटी गरिब स्त्री भएको खण्डमा उसले

होमबलिको रूपमा एउटा र पापबलिको रूपमा अर्को गरी कि त दुईवटा ढुकुर, कि त दुईवटा परेवाका बच्चा चढाउन सक्थी। हाम्रा प्रभु येशूकी आमाले गरिब स्त्री भएकी हुनाले दुईवटा शुद्ध पक्षीहरू चढाइन् (लूका २:२२-२४)।

कुनै बालकको जन्मसित विधिवत् अशुद्धता रहेको कुरा कसै-कसैलाई अनौठो लाग्न सक्छ। किनभने यस संसारमा पाप पस्नुभन्दा अघि विवाहको स्थापना भएको थियो; अनि पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलको शिक्षाअनुसार विवाह पवित्र छ; अनि परमेश्वरले मानिसलाई 'फल्दै-फुल्दै वृद्धि हुँदै जाऊ' भन्ने आज्ञा दिनुभयो। तर यस प्रकारको अशुद्धताले हामीलाई के सम्भना दिलाउन खोज्यो भने, हामी सबैजना अधर्ममा उत्पन्न भयौं र पापमा हाम्रो गर्भधारण भएको हो (भजन ५१:५)। यसबाट हाम्रा प्रभु येशू मात्र बाहेक हुनुहुन्थ्यो। अनि छोरी जन्मिँदा सुत्केरी स्त्रीको निम्ति ठहरिएको ऊ अशुद्ध रहेको समय बढाउनुको अर्थचाहिँ यो हुन सक्ला: स्त्रीको भन्दा पुरुषको सृष्टि पहिले भएको थियो; स्त्री पुरुषको निम्ति रचिएकी थिई; स्त्री पुरुषको अधीनतामा राखिएकी छे; अनि स्त्री नै पहिले पापमा फसी। यसमा हामी यो पनि भनिहाल्थौं: स्त्री पुरुषको अधीनतामा राख्नुको अर्थ ऊ निम्न स्तरकी छे भन्ने कुरा बुझ्नुहुँदैन।

आउनुहोस्, हामी यस सम्बन्धमा श्री चोर्च विलियमस्को कुरा सुनौं, जसले यसो भनेका छन्:

'यस नियममा म सुत्केरी स्त्रीप्रति परमेश्वरको कोमल वास्ता देख्छु; किनभने यस नियमले उसलाई यस्तो एउटा समयमा पाहुनाहरूबाट रक्षा गर्छ, जब ऊ कमजोर छे र उसलाई कुनै रोगको संक्रमण लाग्नु बढी सम्भव हुन्छ।' 14)

ग) लेवी १३: कुष्ठ रोग खुट्टाउने नियम

तेह अध्यायको सन्दर्भचाहिँ कुष्ठरोगको निदान हो भने, लेवीको चौध अध्यायको प्रसङ्गचाहिँ कोरीको शुद्धीकरण हो। अनि पवित्र बाइबलमा उल्लेख गरिएको कुष्ठ रोगको विषयमा दुईमत छ; किनभने बाइबलमा बयान गरिएका जति कोरीहरू छन्, ती कोरीहरू प्रायः सबै हिँडुलुल गर्थे, तिनीहरूका हात, खुट्टा, नाकको रूप विग्रिँदैनथियो; अनि जसलाई सम्पूर्ण शरीरमा कुष्ठ रोग लागेको थियो, उसको रोगले कसैलाई कुनै हानि गर्दैनथियो; अनि कहिलेकाहीँ कुष्ठ रोग जाती पनि हुन्थ्यो।

यस सिलसिलामा पूजाहारीले डाक्टरको ठाउँ लिन्थे। योचाहिँ आत्मिक रोग र शरीरको रोगको बीचमा नजिकको सम्बन्ध रहेको रहेछ भन्ने कुरा याद दिलाउने कुरा हो। मानिस त्रिएक प्राणी हो; यसैले शरीरको रोग होस्, अथवा प्राण र आत्माको रोग किन नहोस्, त्यसको रोगले उसको सम्पूर्ण अवस्था प्रभाव पार्छ-पार्छ।

तेह अध्यायमा गाह्ने कुरा के छ भने, यस अध्यायमा कुष्ठरोग हो कि होइन भन्ने कुरा पत्ता लगाउन विस्तृत निदानका नियमहरू वर्णन गरिएका छन्। अनि मानिसमा मात्र होइन, घरहरूमा र लुगाफाटामा पनि कोर रोग लाग्थ्यो। डाक्टर आर. के. ह्यारिसन, जससँग चिकित्साको ज्ञान छ, साथै जो हिब्रू विद्वान् पनि हुन्, तिनले यसो भनेका छन्:

‘यहाँ यस हिब्रू शब्दको कुरा आयो: कुनै बाइबल-अनुवादले हामीलाई यस शब्दभित्र रहेका सबै अर्थहरू खोलेर बताउनै सक्दैन; तर यस शब्दको अनुवाद जस्तो भए पनि, यसको अर्थ फराकिलो हुनुपर्छ; यसको अर्थमा कुष्ठरोग पनि समावेश गरिएको अनिवार्य छ।’ 15)

तिनले यस हिब्रू शब्दको अर्थ खोलेर कुष्ठरोग अनुवाद गरिएको शब्दको बयान यस प्रकारले गरेका छन्:

‘“त्सार-आत” भन्ने शब्दको मूलअर्थ एउटा क्रियापदबाट आउँछ, जसको मतलब “छालामा बिरामी हुनु” हो। अनि यसको अर्थ कुनै एक विशेष रोग होइन, तर यसको अर्थ व्यापक छ। पुरानो नियमको समयमा यस शब्दको अर्थमा लुगाफाटामा उब्जेको ढुँडी-ढुसी-फफूँदी पनि समावेश हुन्थ्यो, साथै घरका भित्ताहरूबाट निस्केको रासायनिक प्रक्रियाबाट पैदा भएको तत्त्व पनि बुभिन्छ, यहाँसम्म कि यसको अर्थ लुगाफाटामा होस्, वा घरका भित्तामा होस्, यिनमा लाग्ने शुष्क सडुवा समेत बुभनुपर्छ। अनि यही हिब्रू शब्द पछि ‘सेप्टुवजिन्ट’ नामक ग्रीक अनुवादमा कोर वा कुष्ठरोग अनुवाद गरिएको हो। त्यस बेलामा ग्रीक भाषामा ‘कोर’ वा ‘कुष्ठ-रोग’को अर्थ यति निश्चित र स्पष्ट थिएन। ग्रीक भाषामा लेख्ने चिकित्सकहरूले कोर भन्ने शब्द तब प्रयोग गर्थे, जब तिनीहरूले छालामा निस्केका पाप्रापाप्रीहरू र छाला पपडीदार भएको अवस्था बयान गर्थे। पछि ख्रीष्टपूर्व ४८-४-४२५ सालमा जिएका हेरोडिटसले यो शब्द अर्को छालाको रोगको निम्ति प्रयोग गरे, जसलाई त्यस जमानाको ग्रीकमा ‘हात्ति-पाइले’ भनिन्थ्यो। यसरी यस शब्दको अर्थ छालाको एक रोगबाट त्यसको अर्को रोगमा सर्दै आएको, अनि अन्तमा, वर्तमान समयमा यस शब्दको अर्थ कुष्ठरोग भएछ।’ 16)

लेवी १३:१-३: यस अध्यायको पहिलो अनुच्छेदमा हामीले एकजना पूजाहारीलाई यस्तो एकजना मानिसको जाँच गरेका देख्छौं, जसको शरीरको छालामा बाइबलको भाषा-अनुसार कुष्ठरोगका लक्षणहरू देखा परेका थिए।

लेवी १३:४-८: कोर-रोगको सम्बन्धमा कतिजनाको रोगका लक्षणहरू अस्पष्ट हुन्थे; यस्तो अवस्थामा के-के गर्नुपर्छ, सो कुरा यस

खण्डमा बताइएको छ । यस्तो व्यक्तिलाई सात दिनसम्म बन्द गरेर राख्नुपर्थ्यो । अनि सात दिन बितेपछि त्यो रोगको दाग बढेको थिएन भने, यस व्यक्तिलाई फेरि पनि सात दिन बन्द गरिराख्नुपर्थ्यो । अनि त्यस बेलामा रोग जस्तैको त्यस्तै रहेको थियो भने, पूजाहारीले यस व्यक्तिलाई 'शुद्ध' भनेर घोषणा गर्नुपर्थ्यो । तर यस रोगको दोस्रो जाँच हुँदा यस मानिसको छालामा देखा परेको रोग बढेको थियो भने, पूजाहारीले यस व्यक्तिलाई 'अशुद्ध' भनेर घोषणा गर्नुपर्थ्यो ।

लेवी १३:९-११: कोर छिप्पिएर पुरानो पनि हुँदो रहेछ । यस बेलामा पनि पूजाहारीले कुष्ठ-रोगीलाई 'अशुद्ध' भनेर घोषणा गर्नुपर्थ्यो ।

लेवी १३:१२-१३: तर यस सम्बन्धमा अनौठो कुरा के थियो भने, कसैको कोर रोग बढेर उसको सम्पूर्ण शरीर ढाक्न पनि सक्थ्यो । सबै सेतो भएपछि यस रोगको संक्रमण गर्ने शक्ति पूरा घटेर निष्क्रिय भएको थियो । यस अवस्थामा पूजाहारीले उसलाई 'शुद्ध' भनेर घोषणा गर्नुपर्थ्यो ।

लेवी १३:१४-१५: अनि रोग लागेको ठाउँमा आलो मासु देखा परेको थियो भने, त्यो मानिस अशुद्ध हुन्थ्यो; पूजाहारीले उसलाई 'अशुद्ध' भनेर घोषणा गर्नुपर्थ्यो । किनभने यो कोर रोग हुन्थ्यो ।

लेवी १३:१६-१७: तर आलो मासु बद्लेर सेतो भयो भने यो व्यक्ति कोर रोगबाट मुक्त अर्थात् शुद्ध हुन्थ्यो ।

लेवी १३:१८-२३: अब कसैको शरीरमा वा छालामा पिलो निस्केको कुरा आयो । यसको निम्ति तीन किसिमका निदानहरू हुन्थे । **क)** रोगको सुस्पष्ट लक्षण: यदि पिलो छालाभन्दा गहिरो देखा परेको थियो र त्यसमा सेता रौंहरू भएदेखि पूजाहारीले यस रोगीलाई 'अशुद्ध' भनेर घोषणा गर्नुपर्थ्यो (लेवी १३:१८-२०) । **ख)** शङ्कापूर्ण अवस्था: जब

पिलो छालादेखि गहिरो देखा परेन र त्यसमा सेता रौंहरू पनि थिएनन्, तब पूजाहारीले त्यस मानिसलाई सात दिनसम्म बन्द गरेर राख्ने आदेश दिन्थे । यी सात दिनभित्र रोग बढेमा यो कोर-रोग ठहरिन्थ्यो (लेवी १३:२१-२२) । **ग)** सात दिनभित्र यो रोग बढेन भने यो एउटा साधारण पिलो हुँदो रहेछ । यस अवस्थामा यो व्यक्ति पूजाहारीको घोषणा-अनुसार 'शुद्ध' हुन्थ्यो ।

लेवी १३:२४-२८: अब पोलेको घाउको कुरा आयो: त्यो पनि कोर हुन सक्थ्यो । जब यसका लक्षणहरू सुस्पष्ट हुन्थे, तब पूजाहारीले यस व्यक्तिलाई 'अशुद्ध' भनेर घोषणा गर्थे (लेवी १३:२४-२५) । कसैको रोगका लक्षणहरू अस्पष्ट हुन्थे भने, उसलाई सात दिनसम्म बन्द गरेर राखिन्थ्यो; अनि रोग बढेमा त्यो कोर-रोग हुन्थ्यो (लेवी १३:२६-२७) । तर त्यो उज्ज्वल दाग बढेन र फैलिएर गएन भने, यो सुजन हो, कोर होइन (लेवी १३:२८) ।

लेवी १३:२९-३७: पुरुष र स्त्रीको टाउकोमा र पुरुषको दाहीमा पाप्रे चाया-रोग लाग्न सक्थ्यो । यसका लक्षणहरू सुस्पष्ट हुन्थे भने, पूजाहारीको घोषणाअनुसार त्यो पुरुष अथवा त्यो स्त्री अशुद्ध हुन्थ्यो (लेवी १३:२९-३०) । अनि जसको रोगका लक्षणहरू अस्पष्ट हुन्थे, उसलाई सात दिनसम्म बन्द गरेर राखिन्थ्यो । अनि यी सात दिनभित्र रोग फैलिएको थिएन भने, रोगीले आफ्नो कपाल खौनुपर्थ्यो, र उसलाई फेरि सात दिनसम्म बन्द गरेर राखिन्थ्यो । जब पाप्राचाहिँ फैलिएको थियो, तब त्यो मानिस 'अशुद्ध' हुन्थ्यो । अनि जब पाप्रा फैलिएको थिएन, तब त्यो मानिस 'शुद्ध' हुन्थ्यो (लेवी १३:३१-३७) ।

लेवी १३:३८-३९: कुनै पुरुष वा कुनै स्त्रीको छालामा सेता दागहरू देखा परे भने, यो कोर होइन, तर छालामा निस्केका दागहरू

मात्र थिए। त्यो शुद्ध हुन्थ्यो। यस सम्बन्धमा हामी श्री आर. के. ह्यारिसनको प्राविधिक अनुवादको कुरा सुनौं, जहाँ यसो लेखिएको छ: 'छालाबाट एउटा धब्बा उठेछ।' 17)

लेवी १३:४०-४४: तालुखुइले एउटा कुरा हो, तर कोर-रोगको कारणले पनि कसैको केश भर्न र ऊ खुइलिन सक्थ्यो। पूजाहारीले यो कुरा छुट्ट्याउन सक्नुपर्थ्यो।

लेवी १३:४५-४६: उहिले कोरी साह्रै दुःखी, अभागी मानिस हुन्थ्यो; किनभने त्यो मानिस इस्राएली जातिको छाउनीदेखि बाहिर बस्नुपर्थ्यो; त्यसले च्यातिएका लुगा लगाउनु-पर्थ्यो; अनि त्यसको टाउको नाङ्गो रहनु-पर्थ्यो। अनि जब कुनै मानिसहरू त्यसको नजिक आउँथे, तब त्यसले आफ्नो माथिल्लो ओठ वा जुङ्गा ढाक्नुपर्थ्यो र 'अशुद्ध, अशुद्ध' कराउनुपर्थ्यो।

यहाँ हामी फेरि पनि रोगको रोकथाम गर्ने एउटा पुरानो तरिका देख्छौं, जुन तरिकाले आजको दिनसम्म मान्यता पाएको छ; किनभने अलग्याहटचाहिँ रोगको संक्रमणमा विराम लगाउँछ।

लेवी १३:४७-५९: अब लुगामा देखा परेको कोर-रोगको कुरा आयो: आजभोलि यस्तो कुरा कोर भनिँदैन, तर ढुँडी-ढुसी-फफूदी भनिन्छ होला, जुन ढुसीचाहिँ सुती कपडा, ऊनी कपडा वा छालाले बनेको कुनै चीजमा लाग्न सक्छ। यहाँ फेरि एक पल्ट हामी श्री आर. के. ह्यारिसनको कुरा सुनौं, जसले यस प्रकारको ढुँडी लागेको लुगा जलाउनुमा ठूलो बुद्धिको कुरा देखेका छन्; तिनले यसको स्पष्टीकरण यसरी दिएका छन्:

'मेरोको पशुको सिनुमा र वनस्पति-जगत्को कुनै पनि थोकमा लाग्ने ढुँडीचाहिँ एक प्रकारको ढुसी हो; अनि यो ढुसी विभिन्न रङ्गका धब्बाको रूपमा देखा पर्छ।' 18)

यति भनेपछि तिनले यसबाट निम्न आत्मिक पाठ निकालिहालेका छन्:

'जुन चीजमा ढुसी-ढुँडी लागेको छ, त्यस ढुसी-ढुँडीले आफू लागेको जम्मै चीज नराम्रो असर पार्छ; ठीक त्यस्तै आदमको वंशगत पापले हाम्रो सम्पूर्ण व्यक्तित्व नराम्रो असर पारेको छ।' 19)

यसो हो भने, परमप्रभुका जनहरू बाहिर शरीरमा मात्र होइन, तर भित्र मनमा पनि शुद्ध र पवित्र हुनुपर्छ।

अहो, मेरा परमेश्वरको स्तुति-प्रशंसा चढाउने हृदय मसँग भएको भए,

अँ, पापबाट स्वतन्त्र पारिएको हृदय मसँग भएको भए,

मेरो निम्ति बहाइएको त्यस पवित्र, निष्कलङ्क शुभाकार रगतमाथि भरोसा गर्ने हृदय भएदेखि यो कति असल र बढिया हुनेथियो।

अहो, एउटा नम्र, दीन र चूर्ण हृदय मेरो भएको भए,

अँ, एउटा विश्वास गर्ने, सच्चा र शुद्ध हृदय मेरो भएको भए,

यो कति असल र बढिया हुनेथियो;

तब न जीवनले, न मृत्युले, न अरू कुनै कुराले मलाई उहाँबाट अलग पार्न सक्नेछ, जो मेरो हृदयमा वास गर्दै हुनुहुन्छ।

श्री चार्लस वेस्ली

घ) लेवी १४: कोरीको शुद्धीकरण

लेवी १४:१-७: यस खण्डमा यो विधि प्रस्तुत गरिएको छ, जुन विधिद्वारा कोर-रोगीले आफूलाई शुद्ध पार्नुपरेको थियो, जब ऊ निको भएको थियो। पहिले पूजाहारीले उसलाई छाउनीदेखि बाहिर जाँच गर्नु थियो। अनि कोर-रोगी निको भएको कुरा प्रमाणित भयो भने, उसले दुईवटा जिउँदा, शुद्ध चराहरू देवदारुको काठ, सिन्दूर लुगा र हिसपको साथ चढाउनुपर्थ्यो। देवदारुको

काठ एउटा उच्च रूखबाट लिइएको थियो भने हिसपचाहिँ तुलसीजत्रो सानो बोट थियो । यसो हो भने, यसबाट परमेश्वरको न्याय ठूला-साना सबै मानिसहरूमाथि पर्दो रहेछ भन्ने कुरा बुझिन्छ । यस संसारको कुनै थोक उहाँको न्यायबाट उम्कनेछैन । सिन्दूरे रङ्गचाहिँ पापको रङ्ग हो (यशैया १:१८) । परमेश्वरको न्याय खास गरी हाम्रा पाप-हरूमाथि पर्नेछ ।

पूजाहारीले एउटा चराचाहिँ बगिरहेको पानीमाथि मार्नुपरेको थियो र त्यहाँबाट त्यसको रगत एउटा माटोको भाँडाभित्र भर्‍यो । त्यसपछि दोस्रो चरा लिएर पूजाहारीले त्यसलाई देवदारुको काठ र सिन्दूरे लुगा लगायत यस मारिएको चराको रगतमा चोपले । अनि मारिएको चराको त्यो रगत कोर-रोगीमाथि सात पल्ट छर्कियो; त्यसपछि पूजाहारीले उसलाई 'शुद्ध' भनेर घोषणा गरे, अनि त्यो जिउँदो चरा छोडियो ।

धेरै दृष्टिकोणबाट कोर-रोग पापको प्रतीक हो; किनभने त्यस रोगले मानिसलाई अशुद्ध तुल्यायो । त्यस रोगले रोग लागेको मानिसलाई परमेश्वरको छाउनी र उहाँका जनहरूदेखि वञ्चित गरिदियो । त्यस रोगले मानिसलाई दुःखी, अभागी तुल्यायो आदि । यही कारणले पापी मानिसलाई ख्रीष्ट येशूको रगतको आवश्यकता पर्छ, र पवित्र आत्मा ले उसभित्र नयाँ जन्म पैदा गर्नुपर्छ । यहाँ, यस खण्डमा बयान गरिएको, त्यो बगिरहेको पानीचाहिँ पवित्र आत्माको छाया-चित्रण हो । जब कुनै पापी मानिस पश्चात्तापी भई प्रभु येशूकहाँ फर्कन्छ र उहाँमाथि विश्वास राख्छ, तब ख्रीष्ट येशूको मृत्यु र बौरिउठाइको पुण्यफल उसको खातामा लगाइन्छ । त्यस मारिएको चराले उहाँको मृत्यु र यस छोडिएको चराले उहाँको बौरिउठाइ सङ्केत गर्छ । अनि प्रभु येशूको रगत पवित्र आत्माको

शक्तिद्वारा विश्वास गर्ने मानिसको जीवनमा लाग्ने पारिन्छ । यसकारण परमेश्वरको दृष्टिमा पापी मानिस शुद्ध ठहरिएको छ ।

हे सनातनका पहरा ख्रीष्ट, पाऊँ शरण तपाईंमा, क्रूसमा रगत पानी जो कोखबाट बहेथ्यो; शुद्ध पारोस् नीच मलाई पापको दोष र वश हटाई ।

श्री अगस्टस एम. तोपलेडी

लेवी १४:८-२०: अबचाहिँ कोर-रोगी शुद्ध भयो । यसकारण उसले आफ्ना लुगाहरू धुनु थियो; त्यसपछि उसले आफ्ना सबै रौंहरू खौस्त्यो, अनि नुहायो (लेवी १४:८) । तब उसले छाउनीभित्र आउन पायो; तर उसले अर्भे पनि सात दिनसम्म आफ्नो पालभित्र पस्न पाउँदैनथियो । यी सात दिनहरू बितेपछि उसले फेरि आफ्ना सबै केश र रौंहरू खौर्नुपर्‍यो, फेरि आफ्ना लुगाहरू धुनुपर्‍यो र फेरि नुहाउनुपर्‍यो । त्यसपछि ऊ शुद्ध ठहरियो (लेवी १४:९) ।

आठौँ दिनमा उसले परमप्रभुको निम्ति निम्न बलिहरू चढायो: दोषबलिको रूपमा एउटा भेडाको पाठो, पापबलिको रूपमा एउटा पाठो, होमबलिको रूपमा भेडाको एउटा पाठी र अन्नबलिको रूपमा एपाको दस भागको तीन भाग तेल मिसाइएको मैदा र एक लोग तेल (लेवी १४:१०-११) । उसको निम्ति पहिले दोषबलि चढाइयो, त्यसपछि उसको पापबलि (लेवी १४:१२-१८ र १९), त्यसपछि उसको निम्ति एउटा होमबलि चढाइयो (लेवी १४:२०) ।

पूजाहारीले दोषबलिको रगत कोरीको दाहिने कान, उसको दाहिने हात र दाहिने पाउमा लगाए (लेवी १४:१४) । यस कुराबाट हामीलाई यस प्रकारको आत्मिक शिक्षा मिलेको छ: हामीले परमेश्वरको वचन सुन्नपर्छ, हामीले परमेश्वरको इच्छा पालन गर्नुपर्छ र हामी परमेश्वरका मार्गहरूमा हिँड्नुपर्छ ।

लेवी १४:२१-३२: त्यो शुद्ध भएको कोरीको अवस्था गरिब थियो भने, त्यस अवस्थामा उसले दुईवटा ढुकुर वा दुईवटा परेवाका बच्चाहरू ल्याउन पाउँथ्यो: एउटा चरा उसको पापबलि र अर्को चरा उसको होमबलि हुन्थ्यो। तर आफ्नो दोषबलिको निम्ति उसले जस्तो भए पनि एउटा भेडाको पाठो ल्याउनुपर्थ्यो।

उसको दोषबलिको निम्ति एउटा अन्नबलि र उसको होमबलिको निम्ति एउटा अन्नबलि पनि चाहिन्थ्यो।

लेवी १४:३३-५३: अन्तमा, कसैको घरमा कोर लागेको छ कि छैन, सो पत्ता लगाउने नियमहरू यहाँ पेश गरिएका छन्। यी नियमहरू इस्राएलीहरू कनान देशमा पुगेपछि मात्र लागू हुनेथिए; किनभने त्यस बेलामा तिनीहरू पक्का घरहरू बस्न पाउनेथिए। अहिले तिनीहरूको बसाइ पाल-हरूमा हुन्थ्यो।

घरमा लाग्ने कोरचाहिँ कुनै ढुसी, कुनै ढुँडी वा कुनै शुष्क सडुवा बुभुपछि। परमप्रभुको प्रबन्ध याद गर्नुहोस्: तिनीहरूले घर खाली गर्नु, त्यसपछि पूजाहारीले त्यस घरभित्र पसेर त्यो जाँचून् (लेवी १४:३६-३८)। यसरी नै घरका सरसामानहरू अशुद्ध ठहरिँदैनथिए, अँ, बन्द गरिराखिँदैनथिए।

अब यसको इलाजको कुरा आयो: पहिले त्यस घरबाट रोग लागेका ढुङ्गाहरू मात्र निकालिन्थे। तर त्यो कोर फेरि देखा परेको थियो भने, तिनीहरूले त्यो जम्मै घर भत्काउनुपर्थ्यो (लेवी १४:३९-४५)। जब त्यो रोग थामियो, तब पूजाहारीले प्रायः कोर-रोगीको निम्ति अपनाएका विधिहरू पूरा गर्नुपर्थ्यो (लेवी १४:४८-५३)।

लेवी १४:५४-५७: यस अध्यायको अन्तिम अनुच्छेदमा लेवी १३-१४ अध्यायमा प्रस्तुत गरिएका कुराहरूको संक्षिप्त सार उल्लेख गरिएको छ।

ङ) लेवी १५: पुरुषमा प्रमेह आदि कुरा र स्त्रीको बहाउको सम्बन्धमा हुने शुद्धीकरण

लेवी १५:१-१८: यस अध्यायमा पुरुष र स्त्रीको शरीरबाट निस्कने स्रावहरू र त्यसबाट आउने अशुद्धताको कुरा गरिन्छ; यी स्रावहरू कि त स्वाभाविक, कि ता कुनै रोगको फल हुन सक्थे। लेवी १५:१-१२ पदहरूको खण्डमा पुरुषको शरीरबाट निस्किरहेको यस प्रकारको स्रावको कुरा गरिएको छ, जुनचाहिँ प्रमेह-रोगको फल थियो। अनि लेवी १५:१३-१५ पदको खण्डमा यसको निम्ति शुद्धीकरणको नियम बताइएको छ। अनि लेवी १५:१६-१८ पदको खण्डमा अनजानमा वा जानीबुझी वीर्य निस्केको कारण पुरुषलाई लाग्ने अशुद्धताको कुरा गरिएको छ (लेवी १५:१६-१७ र लेवी १५:१८)।

लेवी १५:१९-३३: अनि यस खण्डको पहिलो भागको सन्दर्भ स्त्रीको मासिक धर्म हो (लेवी १५:१९-२४)। यस सात दिने अशुद्धताको निम्ति कुनै बलि चढाउनु-पर्दैनथियो। तर लेवी १५:२५-३० पदको खण्डमा मासिक धर्मसित सम्बन्धित नभएको अर्को रगतको बहाउको कुरा गरिएको छ, जुन बहाउ अनियमित र अस्वाभाविक थियो। यस अशुद्धताको निम्ति यस स्त्रीले एउटा पापबलि र एउटा होमबलि चढाउनुपर्थ्यो। अनि यस अध्यायका अन्तिम तीनवटा पदहरूमा यस अध्यायमा प्रस्तुत गरिएको कुराको संक्षिप्त सार दिइएको छ (लेवी १५:३१-३३)।

खण्ड ५

लेवी १६ : प्रायश्चित्तको दिन

पात्रोमा प्रायश्चित्तको दिनचाहिँ यहूदी-हरूको बड़ा दिन थियो। हिब्रूमा यस दिनको नाम 'योम किप्पूर' हो। यस दिनमा प्रधान पूजाहारी पापबलिको रगत लिएर महापवित्र-स्थानभित्र जान्थे, र आफ्नो निम्ति र जनताको निम्ति प्रायश्चित्त गर्थे। प्रायश्चित्तको दिन सातौँ महिनाको दसौँ दिनमा पर्ने गर्थ्यो र पर्ने गर्छ। यस प्रायश्चित्तको दिनदेखि भुपडी-हरूको चाडसम्म केवल पाँच दिन रहन्थे। प्रायश्चित्तको दिन प्रायः परमप्रभुका चाड-हरूसँग गाभिन्छ; तर यस दिनमा मनाउनुभन्दा बरु उपवास बसिन्थ्यो, गम्भीर हुनुपर्थ्यो (लेवी २३ : २७-३२)।

यस अध्यायमा याद गर्नुपर्ने कुरा यो हो: यस अध्यायभरि महापवित्रस्थानलाई पवित्रस्थान भनिएको छ र पवित्रस्थानलाई भेट हुने पाल भनिएको छ।

लेवी १६ : १-३: नादाब र अबिहू हारूनका छोराहरूले धूप चढाउँदा परमप्रभुको सामु बिरानो आगो चढाएका थिए र उहाँको पवित्रता भङ्ग गरेका थिए। यो दुःखद घटना यहाँ, यस खण्डमा पेश गरिएका आदेशहरूको पृष्ठभूमि बनेको छ। किनकि प्रधान पूजाहारीले प्रायश्चित्तको दिनमा बाहेक अरू कुनै दिनमा महापवित्रस्थानभित्र प्रवेश गरेमा नादाब र अबिहूको मृत्युजस्तै तिनको तत्कालीन मृत्यु हुनेथियो। अनि प्रायश्चित्तको दिनमा तिनले महापवित्रस्थानमा रगतविना पस्नुहुँदैनथियो। तिनले पापबलिको निम्ति

एउटा जवान बहर र होमबलिको निम्ति एउटा भेडा लिएर आउनुपर्थ्यो।

लेवी १६ : ४-१०: यहाँ कार्यहरूको क्रम पत्ता लगाउन सजिलो नहोला; तर यस विधिको निम्न सामान्य बुँदाहरूको रूपरेखा लिन सकिन्छ: **क)** पहिले प्रधान पूजाहारीले नुहाउनुपर्थ्यो र मलमलका पवित्र वस्त्रहरू पहिराउनुपर्थ्यो (लेवी १६ : ४)। अनि यसको तयारीमा तिनले एउटा जवान बहर र एउटा भेडा निवासस्थानको सामु ल्याउनुपर्थ्यो; तिनले यी दुईवटा बलिपशुहरू आफ्नो निम्ति र आफ्नो परिवारको निम्ति चढाउनेथियो। त्यो जवान बहर तिनको पापबलि हुन्थ्यो भने, त्यो भेडाचाहिँ तिनको होमबलि हुन्थ्यो (लेवी १६ : ३)। अनि तिनले मानिसहरूको तर्फबाट दुईवटा बोका र एउटा भेडा ल्याउनुपर्थ्यो। यी दुईवटा बोकाहरू तिनीहरूको पापबलि हुन्थे भने, त्यो भेडा तिनीहरूको होमबलि हुन्थ्यो (लेवी १६ : ५)। तिनले यी दुईवटा बोकाहरू भेट हुने पालमा परमप्रभुको सामु हाजिर गराउनुपर्थ्यो; त्यसपछि यी बोकाहरूमाथि गोला हाल्नुपर्थ्यो – एउटा गोला परमप्रभुको नाममा र अर्को गोला छोडिजाने बोकाको नाममा (लेवी १६ : ७-८)। छोडिजाने बोकाको नाम हिब्रू 'अजाजेल' हो, जसको अर्थ 'प्रस्थानको बोका' हो।

लेवी १६ : ११-२२: अब हारूनले त्यो जवान बहर आफ्नो पापबलि र आफ्नो परिवारको पापबलिको रूपमा मार्नुपर्थ्यो (लेवी १६ : ११)। त्यसपछि तिनले एउटा धूपौरा लिन्थे, त्यसमा वेदीबाट भरभराउँदो भुङ्ग्रा हाल्थे र आफ्ना हातहरूमा मुठीभरिको धूप लिएर महापवित्रस्थानभित्र पस्थे। त्यहाँ पुगेपछि तिनले आफ्ना हातहरूमा भएको धूप धूपौराको भरभराउँदो भुङ्ग्रामाथि हाल्थे; यसो हुँदा धूपको बादल कृपा-आसनलाई ढाक्थ्यो (लेवी १६ : १२-१३)। त्यसपछि तिनी जवान बहरको केही रगत लिन

होमबलिको वेदीमा फर्कन्थे; अनि तिनले त्यो रगत महापवित्रस्थानभित्र लान्थे र त्यो रगत कृपा-आसनमाथि र त्यसपछि त्यसको सामु सात पल्ट छर्कन्थे (लेवी १६:१४)। तब तिनले पापबलिको बोका मार्थे, र त्यसको रगत महापवित्रस्थानभित्र लान्थे र अधि जवान बहरको रगतसित गरेजस्तो त्यो रगत कृपा-आसनमाथि र त्यसपछि त्यसको सामु सात पल्ट छर्कन्थे (लेवी १६:१५)। यसरी नै तिनले इस्राएलीहरूको अशुद्धताको सम्बन्धमा महापवित्रस्थानको निम्ति प्रायश्चित्त गर्थे (लेवी १६:१६)। ठीक त्यस्तै तिनले रगत छर्केर भेट हुने पालको निम्ति र होमबलिको वेदीको निम्ति प्रायश्चित्त गर्नुपर्थ्यो (लेवी १६:१८-१९)। यहाँ यस कार्यको बेली-विस्तार अस्पष्ट भएको छ। प्रायश्चित्तचाहिँ भित्र महापवित्रस्थानबाट शुरु गरिन्थ्यो, त्यसपछि त्योभन्दा बाहिरको पवित्रस्थानको निम्ति र त्यसपछि अझै बाहिर आँगनमा भएको होमबलिको वेदीको निम्ति प्रायश्चित्त गरिन्थ्यो (लेवी १६:१५-१९)।

अब छोडिजाने बोकाको कुरा आयो: हारूनले आफ्ना दुवै हातहरू यस बोकाको टाउकोमाथि राख्थे र मानिसहरूका पापहरू मानिलिन्थे (लेवी १६:२०-२१)। त्यसपछि तयार भएको मानिसले त्यो बोका उजाडस्थानमा लान्थ्यो र त्यहाँ छोडिदिन्थ्यो (लेवी १६:२१-२२)। यी दुईवटा बोकाहरूले प्रायश्चित्तका दुईवटा भिन्न अंशहरू सङ्केत गर्छन्: एउटाले परमेश्वरको पवित्र स्वभावलाई शान्त पार्नुपर्थ्यो भने, दोस्रोले चाहिँ पापी मानिसहरूका पापहरू हरण गर्नुपर्थ्यो।²⁰ हारूनले आफ्ना हातहरू यस छोडिजाने जिउंदो बोकामाथि राखेको अर्थ यस प्रकारको छ: तिनले इस्राएलीहरूका सबै पापहरू त्यसमाथि हालिदिए, जसरी हाम्रा सबै पापहरू ख्रीष्ट येशूमाथि, संसारको पाप उठाइलैजाने थुमामाथि राखिए र सदासर्वदाको

निम्ति हटाइए (लेवी १६:२१)। निम्न गीतका लेखक श्री होरटियस बोनरले यो कुरा यसरी व्यक्त गरेका छन्:

मेरा पापहरू येशूमाथि लगाइए,
जो परमेश्वरको निष्कलङ्क थुमा हुनुहुन्थ्यो;
उहाँले मेरा सबै पापहरू उठाइलैजानुभयो,
र मलाई यस पापको श्रापित भारबाट छुटकारा
दिनुभयो।

मेरो सजाय प्रभु येशूले भोग्नुभयो,
मेरा सिन्दुरे रङ्गका पापहरू उहाँले आफ्नो
बहुमूल्य रगतमा धुनुभयो,
अचम्म, एउटै कलङ्कको कण समेत रहेन,
हल्लेल्याहा!

लेवी १६:२३-३३: अब प्रधान पूजाहारीले एउटा शुद्ध ठाउँमा नुहाउनुपर्थ्यो; हुन सक्छ, त्यो ठाउँ हातखुट्टाहरू धुने बाटाको छेउमा भएको थियो होला। त्यसपछि तिनले आफ्ना लुगाहरू पहिराउनुपर्थ्यो, जुनचाहिँ तिनलाई तिनको महिमा र शोभाको निम्ति दिइएका थिए (लेवी १६:२३-२४^क)। यस सम्बन्धमा यहूदी परम्परा यस प्रकारको छ: जुन मलमलका लुगाहरू लगाएर तिनले प्रायश्चित्त गरे, यी मलमलका लुगाहरू तिनले फेरि कहिल्यै पहिराएनन् अरे।

अब प्रधान पूजाहारीले दुईवटा भेडाहरू होमबलिको रूपमा चढाउँथे, एउटा आफ्नो होमबलि हुन्थ्यो भने, अर्कोचाहिँ मानिसहरूको होमबलि हुन्थ्यो (लेवी १६:२४^ख)। अनि जवान बहर र बोकारूपी पापबलिहरूको बोसो तिनले होमबलिको वेदीमा जलाउँथे, तर ती बलिपशुहरूका छाला, मासु र गोबर छाउनीदेखि बाहिर लगेर एउटा आगोमा हालेर जलाइन्थे (लेवी १६:२५ र २७)। अँ, होमबलिको छाला पनि जलाइन्थ्यो; अरू बेलामा होमबलिको पशुको छाला पूजाहारीको हुन्थ्यो (लेवी ७:८)। अब तलमूदको कुरा

आयो: यस यहूदी ग्रन्थअनुसार प्रधान पूजाहारीले चाहिँ बेलुकाको बलि चढाएपछि धूपौरा निकाल्न महापवित्रस्थानमा प्रवेश गर्थे अरे। अनि प्रायश्चित्तको पवित्र कार्यको सिलसिलामा मानिसहरूले आफ्ना पापहरू स्वीकार गर्नुपर्थ्यो र परिश्रमको कुनै काम गर्नुहुँदैनथियो (लेवी १६:२९)।

उक्त खण्डमा बताएअनुसार प्रायश्चित्तको दिनमा प्रधान पूजाहारी कम्तीमा चार पल्ट महापवित्रस्थानमा पस्थे। अनि यही कुराले हिब्रू ९:७-१२ पदको खण्डको कुरासित मेल नखाने होइन। किनभने हिब्रूको पुस्तकको यस खण्डले भन्न खोजेको तात्पर्य यो हो कि प्रधान पूजाहारीले महापवित्रस्थानमा प्रवेश गर्न पाउने अवसर वर्षको एकै दिनमा मात्र हुन्थ्यो।

लेवी १६:३४: प्रायश्चित्तको दिनका गम्भीर विधिहरूले मानिसहरूका पापहरूसित उचित व्यवहार गर्न सक्दैनथिए; 'वर्षमा एक पल्ट' भन्ने शब्दले यो कुरा स्पष्ट देखाउँछ। 'किनकि बहर र बोकाहरूको रगतले पापहरू हरण गर्नु असम्भव छ' (हिब्रू १०:४)। ख्रीष्ट येशूको त्राणको काम त्यो भन्दा कति फरक छ; किनभने उहाँको त्राणको कामले हाम्रा पापहरू सम्पूर्ण रूपले हटाएको छ, जब प्रायश्चित्तको रगतले केवल एक वर्षको निम्ति इस्राएलीहरूका पापहरू ढाकेको थियो। श्री आइसक वट्सले यो कुरा यसरी व्यक्त गरेका छन्:

'यहूदीहरूको वेदीमा चढाइएका सबै बलि-पशुहरूको रगतले जुन कुरा गर्न कमजोर र असमर्थ थिए,

त्यो कुरा ख्रीष्ट येशूको रगतले एकैपल्ट सदाको निम्ति पूरा गरिदियो;

किनकि परमेश्वरको थुमाको बहुमूल्य रगतले हामीलाई दोष्याउने विवेक शान्त पारेको छ

र हामीबाट हामीलाई लागेको पापको हरेक कलङ्क धुइपखालेको छ।

उहाँले हाम्रा सबै पापहरू उठाइलैजानुभयो; उहाँको जस्तो सर्वोच्च बलिदान कहीं छैन; उहाँको पवित्र रगत सर्वोत्तम छ; यसको तुलनामा यी बलिपशुहरूको रगतको कुरा नगरे पनि हुन्छ।'

खण्ड ६

लेवी १७: बलिदानको निम्ति लागू हुने नियमहरू

लेवी १७:१-९: शुरुमा हामी भनिहालौं: यस खण्डले भन्न खोजेको कुरामा टिप्पणी-कारहरूको बीचमा एकमत छैन। यस खण्डमा सिकाइएका कुरा यस प्रकारका छन्: **क)** जब कुनै पशु निवासस्थानको सामु ल्याइँदैनथियो, तब यसलाई मार्नुहुँदैनथियो, यसको मासु खानको निम्ति काट्नुहुँदैनथियो। **ख)** भेट हुने पालमा बाहेक अन्य कुनै ठाउँमा इस्राएलीहरूले कुनै पशु बलिदान गर्नुहुँदैनथियो। **ग)** अनि जबसम्म इस्राएली-हरूले उजाडस्थानमा यात्रा गर्दथिए, तबसम्म तिनीहरूले कुनै बलिपशुलाई त्यसको मासु खानको निम्ति मार्नुहुँदैनथियो। तर जब तिनीहरू प्रतिज्ञा गरिएको देशमा पुगे, तब यो अस्थायी नियम खारिज भयो (व्यवस्था १२:१५)। श्री जी. चम्पबेल मर्गनले यसको स्पष्टीकरण यस प्रकारले दिएका छन्:

'यस खण्डको कुञ्जी शब्द "दुष्ट आत्माहरू" भन्ने शब्द हो, जसको अनुवाद ए.एस.वी.ले "बोका-देवताहरू" गरेको छ। यही शब्द यशैया १३:२१ र ३४:१४ पदमा फेरि पढिन्छ, जहाँ यस शब्दको अनुवाद "जङ्गली बोका"

भएछ, जसको सठीक अर्थ “वनदेवता” हुनुपर्ला; किनभने यो दुष्ट आत्मारूपी वनदेवताको काल्पनिक रूप आधा बोका, आधा पुरुष हुन्थ्यो; अनि मिस्र देशमा ‘पान’को नाममा त्यस वनदेवताको पूजा गरिन्थ्यो । अनि यहाँ, यस खण्डमा यो शब्द प्रयोग गरेको अर्थ यस प्रकारको छ: इस्त्राएलीहरूले मिस्र देशमा यो वनदेवताको पूजा गर्ने गर्थे होलान् ।’²¹⁾

लेवी १७:१०-१४: ठीक त्यस्तै रगत खानु पूरा मनाही गरिएको थियो । बलिपशुको रगत प्रायश्चित्तको निम्ति प्रयोग गरिन्थ्यो; यो कुनै हालतमा पनि कुनै आहार हुँदैनथियो । ‘जुनै प्राणीको प्राण त्यसको रगतमा छ’ (लेवी १७:११) । अनि प्रायश्चित्तको कार्यमा पेश गरिएको सिद्धान्त यस प्रकारको छ: एउटा प्राणको निम्ति अरू कसैको प्राण दिनुपर्छ । अनि पापले कमाएको ज्याला मृत्यु हो भने, रगत बगाएरै सङ्केतात्मक रूपले यो मृत्यु देखाइएको छ; यसकारण रगत नबगाईकन पापको क्षमा हुँदैन । पापको क्षमा पापको दण्ड माफ दिएको फल होइन; तर पापको क्षमाचाहिँ पापको सजाय पापबलिमाथि सारेकोले यो माफ हामीलाई उपलब्ध गरिएको छ; किनभने यस पापको निम्ति पापबलिको रगत बहाइएको थियो । लेवीको पुस्तकको मुख्य पद लेवी १७:११ पद हो; यसकारण यो पद मुखाग्र, अँ, कण्ठस्थ गर्नुहोस् ! जब कुनै पशु मारिन्थ्यो, तब यसको रगत तुरुन्तै बहाइन्थ्यो । अनि जुन पशु आफैआफ मर्थ्यो, त्यो अशुद्ध गनिन्थ्यो, किनकि त्यसको रगत त्यसको मर्ने बेलामा बहाइएको थिएन ।

लेवी १७:१५-१६: यी पदहरूको सन्दर्भ यो व्यक्ति हो, जसले भुक्किएर कुनै पशुको मासु खायो, जसको रगत बहाइएको थिएन । यहाँ यस व्यक्तिको शुद्धीकरणको निम्ति प्रबन्ध गरिएको थियो । तर यस मानिसले यो शुद्ध पार्ने विधि पालन गर्नुपर्थ्यो, नत्र ता यो दण्ड नदिईकन छोडिँदैनथियो ।

खण्ड ७

लेवी १८-२२: व्यक्तिगत आचरण-व्यवहारको सम्बन्धमा लागू हुने नियमहरू

**क) लेवी १८: चोखो यौन-क्रिया कायम
राख्नुपर्ने नियमहरू**

लेवी १८:१-५: यस अध्यायको सन्दर्भ अनैतिक, अवैध विवाहका सम्बन्धहरू हुन्, जुन अवैध सम्बन्धहरूसित इस्त्राएलीहरू मिस्र देशमा बस्दाखेरि सुपरिचित भएका थिए । तिनीहरू कनान देशमा पुग्दा यी सबै अवैध कुराहरू छोडिसकेको हुनुपर्थ्यो ।

लेवी १८:६-१८: ‘कसैको तन उघार्नु’ भनेको यस व्यक्तिसँग सम्भोग गरेको बुझिन्छ । लेवी १८:६ पदले यस सम्बन्धमा लागू भएको सामान्य नियम पेश गरिएको छ: कुनै नजिकको नातेदारसित विवाह गर्नुहुँदैन-थियो । न आमासँग, न सौतेनी आमासँग, न बहिनीसँग, न सौतेनी बहिनीसँग, न नातिनीसँग, न सौतेनी आमाकी छोरीसँग, न आमाकी दिदीबहिनीसँग, न बुबाकी दिदीबहिनीसँग, न काकासँग, न मामासँग विवाहको सम्बन्ध राख्नु हुन्छ । चिकित्सा विज्ञानले प्रमाणित गरेको छ कि नजिकको नातासितको विवाहको सम्बन्धबाट बुबाआमाका शारीरिक र मानसिक कमजोरीहरू छोराछोरीहरूमा सर्नु त के, एकदम बढेर आउँछन् । तर लेवी १८:१४^ब-१६ पदको खण्डमा ससुरालका-हरूसँग पनि विवाह गर्नु मनाही गरिएको छ । यस प्रकारको सम्बन्ध कुटुम्बे विवाह भनिन्छ । यसको कारण कतिजनाले उत्पत्ति २:२४ पदमा देखेका छन्, जहाँ यसो

लेखिएको छ: 'मानिसले आफ्ना बुबा-आमालाई छोड्नेछ र ऊ आफ्नी पत्नीसँग टाँसिनेछ; अनि तिनीहरू एउटै शरीर हुनेछन्।' एउटै शरीर हुने पारिवारिक सम्बन्ध यति घनिष्ठ र स्थायी हुन्छ, कि कुटुम्बे-विवाह पनि कौटुम्बिक व्यभिचार वा हाड-नाताकरण ठहिरन्छ। यसैले कुनै मानिसले आफ्नी बुहारीसँग, वा नातिनीसँग विवाहको सम्बन्ध राख्नुहुँदैनथियो (लेवी १८:१५ र १७), र आफ्नी पत्नी र उसकी दिदीबहिनीसँग एकसाथ विवाहको सम्बन्ध राख्नुहुँदैनथियो (लेवी १८:१८)। यसको अनुचित उदाहरण हन्ना र पनिन्ना थिए (१ शमूल १:१-८)। अनि लेवी १८:१६ पदले मनाही गरिएको कुरा व्यवस्था २५:५ पदले पछि सुधारेको छ: कुनै मानिस सन्तान नभईकन मर्यो भने उसको भाइले यस विधवासँग विवाहको सम्बन्ध राख्नुपरेको थियो। यस प्रकारको सम्बन्ध देवरको विवाहको नामले चिनिन्छ।

लेवी १८:१९-२१: मासिक धर्म लागेकी स्त्रीसँग सम्भोग गर्नु मनाही गरिएको छ। आफ्नो छिमेकीकी पत्नीसँग व्यभिचार गर्नु निषेध गरिएको छ। अनि मोलेक देवताको पूजाआजाको सम्बन्धमा जुन नीच भ्रष्टाचार गरिन्थ्यो, त्यस प्रकारको भ्रष्टाचारमाथि प्रतिबन्ध लगाइएको थियो। मोलेकचाहिँ अम्मोनीहरूको देवता थियो। अनि यसको मूर्ति बेन-हिन्नोमको बेंसीमा राखिएको थियो। आफ्नो छोराछोरीहरूमध्ये कसैलाई पनि मोलेक देवताको नाममा आगोमा होम गर्नुहुँदैनथियो। (यसका सन्दर्भ-पदहरू २ राजा २३:१० र यर्मिया ३२:३५)। श्री फ्रान्सिस श्याफेरले यस मोलेक देवताको पूजा कुन रीतिले गरिएको थियो, सो यस प्रकारले बयान गरेका छन्:

‘यो परम्पराको कुरा हो: मोलेकको पित्तलको मूर्तिको पिठचूमा एउटा चुलोरूपी छेडो थियो,

जसमा एउटा आगो बल्थ्यो; अनि एक-एक बुबाआमा आफै यस मूर्तिको सामु आउनुपर्थ्यो र त्यसको सफेदी रापले उज्ज्वल भएका त्यसका पसारेका हातहरूमा आफ्नो पहिलो जन्मेको छोरा वा छोरीलाई राख्नुपर्थ्यो। अनि मोलेकको देवताका पाखुरामा भएको छोरा वा छोरी असाध्य पीडामा तड्पेर मर्दाखेरि बुबाआमाले रोइकराइ वा विलाप गर्न पाउँदैनथियो, तर पूरा मौन भएर यो डरलाग्दो तमाशा हेरिबस्नुपरेको थियो।’ (२२)

लेवी १८:२२-२३: पुरुषगमन, समलिङ्गगमन र पशुगमन मनाही गरिएको थियो। पुरुषगमन निषेध गर्दाखेरि परमेश्वरले एड्स रोगको रोकथाम गर्ने प्रबन्ध गर्नुभएको थियो। उहाँले आफ्ना जनहरूलाई यस प्रकारको महामारीबाट बचाउन चाहनुभयो।

लेवी १८:२४-३०: यस अध्यायको पहिलो खण्डले इस्राएलीहरूलाई मनाही गरिएका कुराहरूको जानकारी दियो (लेवी १८:१-२३) भने, अबको खण्डले मनाही गरिएका कामकुराहरू किन निषेध गरिए, सो उचित कारण बताइदिन्छ (लेवी १८:२४-३०)। एकै ठाउँमा अपवित्रता र मूर्तिपूजाको विषयमा पढ्नु संयोगको फल होइन (तपाईंले यसको सम्बन्ध लेवी २० अध्यायमा पनि हेर्नुहोला)। यसकारण यसो भन्न मिल्छ: मानिसको नैतिकता उसको धर्मको फल हो। यहाँ धर्म भन्नाले परमेश्वरको विषयमा उसको विचारधारणा के हो, सो बुझ्नुपर्छ। मूर्तिपूजा गरेका कनानीहरूको नीच नैतिकता यसको खराब उदाहरण हो (लेवी १८:२४-२७)। जब इस्राएलीहरूले कनान देश कब्जा गरे, तब तिनीहरूले परमप्रभुको आदेशअनुसार यी कनानीहरूका हजारौँहजार मानिसहरूलाई मार्नुपरेको थियो। अनि जब हामी यी कनानी जातिहरूका मानिसहरूको नैतिक नीचता विचार गर्छौं, तब परमेश्वरले यिनीहरूसित

किन यति रूखो व्यवहार गर्नुभयो, सो हामी बुझ्न सक्छौं ।

ख) लेवी १९: दैनिक जीवनको सम्बन्धमा लागू हुने अन्य नियमहरू

लेवी १९:१-२५: 'म परमप्रभु तिमीहरूको परमेश्वर पवित्र हुँ' भन्ने वाक्यमा सबै पवित्रताको आधार हो (लेवी १९:२) । अनि यस खण्डमा विभिन्न आज्ञाहरू पेश गरिएका छन्, जुन आज्ञाहरू मानिसहरूको रहनसहन र व्यवहारसित सम्बन्धित छन्, जस्तै:

क) लेवी १९:३: 'तिमीहरू हरेकले आफ्नी आमाको र आफ्ना बुबाको डर मान्नु !' यो दस आज्ञाहरूमध्ये पाँचौं आज्ञा थियो ।

ख) लेवी १९:३: 'मेरा विश्राम-दिनहरू मान्नु !' परमेश्वरका विश्रामदिनहरू मात्रै आज्ञा दस आज्ञाहरूमा चौथो थियो ।

ग) लेवी १९:४: 'तिमीहरू मूर्तिहरूतिर नढल्किनू; आफ्नो निम्ति कुनै ढलेको देवता नबनाउनु !' दस आज्ञाहरूमा दोस्रोचाहिँ यो हो ।

घ) लेवी १९:५-८: मेलबलिको मासु तेस्रो दिनमा खानुहुँदैनथियो ।

ङ) लेवी १९:९-१०: खेतबारीको छेउमा भएको अन्नका बालाहरू काट्नु-हुँदैनथियो, तर यो गरिब र परदेशीको निम्ति छोड्नुपर्थ्यो । यहाँ, यस ठाउँमा बारीका अन्न र दाखबारीको अङ्गुरको कुरा गरिएको छ । तर यी दुईवटा फसलहरू उदाहरण मात्र हुन्, सम्पूर्ण सूचि यसमा सीमित नहोला ।

च) लेवी १९:११: 'तिमीहरूले चोरी नगर्नु ! तिमीहरूले कुनै छली काम गर्नुहुँदैन; तिमीहरूले एक-अर्कासँग भूट बोल्नु-हुँदैन !' यी कुराहरू आठौं आज्ञासित सम्बन्धित नियमहरू हुन् ।

छ) लेवी १९:१२: 'तिमीहरूले मेरो नाम लिएर भूटा शपथ खानुहुँदैन ! तिमीले आफ्ना परमेश्वरको नाम अपवित्र तुल्याउनुहुँदैन !' यी कुराहरू तेस्रो आज्ञासित सम्बन्धित नियमहरू हुन् ।

ज) लेवी १९:१३: 'तिमीले आफ्नो छिमेकीलाई ठग्न, धुत्तु र लुट्नुहुँदैन !' तिनीहरूले मजदुरको ज्यालामा माथि-तल गर्नुहुँदैनथियो ।

झ) लेवी १९:१४: तिनीहरूले बहिरालाई सराप्नु र अन्धाको सामु ठेस लाग्ने ढुङ्गा राख्नुहुँदैनथियो । मानिसहरूले आपसमा सद्भावना कसरी प्रकट गर्नुपर्थ्यो ? परमप्रभुको डर मानेर तिनीहरूले एक-अर्कालाई आदर-सम्मान गर्नुपर्थ्यो (लेवी २५:१७) । अनि अपाङ्ग, वृद्ध र गरिबहरूप्रति तिनीहरूको व्यवहार कस्तो हुनुपर्थ्यो ? तिनीहरूले यस्ताहरूलाई कृपा र दया देखाउनुपर्थ्यो (लेवी १९:१४ र ३२; लेवी २५:२६ र ४३); तब तिनीहरूले परमप्रभुको भय मानेको कुरा तिनीहरूको व्यवहारबाट प्रमाणित हुन्थ्यो ।

ञ) लेवी १९:१५: न्याय गर्दा तिनीहरूले पक्षपात गर्नुहुँदैनथियो ।

ट) लेवी १९:१६: तिनीहरूले आफ्नो छिमेकीको जीवन पवित्र मान्नुपर्थ्यो । उसको विरोधमा निन्दाचर्चा गर्नुहुँदैनथियो; उसको विरोधमा कुनै दुष्ट युक्ति निकाल्नुहुँदैनथियो ।

ठ) लेवी १९:१७: 'तिमीले निश्चय आफ्नो छिमेकीलाई हप्काउनुपर्छ, तर उसको खातिर कुनै पाप बोक्नुहुँदैन !' आफ्नो दाजुभाइको घृणा गर्नु मनाही गरिएको थियो । यसकारण तिनीहरूले जुनै आपसी मामिला खुला र सफा, निष्कपट र निडरको साथ गर्नुपर्थ्यो; नत्रता यो कुरा बढेर मनभित्रको तित्त वरिभाव र

पछि बाहिर देखा पर्ने कुनै न कुनै पापमा परिणत हुनेथियो ।

ड) लेवी १९:१८: तिनीहरूले बदला लिनुहुँदैनथियो; आफ्नो जातिभाइप्रति रिसराग राख्नुहुँदैनथियो । अनि यस पदको दोस्रो खण्डमा यसरी लेखिएको छ: 'तिमीले आफ्नो छिमेकीलाई आफैलाई भैं प्रेम गर्नु !' गलाती ५:१४ पदअनुसार व्यवस्थाको सार यस वाक्यमा छ । अनि मर्कूस १२:३१ पदमा प्रभु येशूले भन्नुभएअनुसार सबैभन्दा ठूला आज्ञाहरूमा यो दोस्रो आज्ञा हो । अनि सबैभन्दा ठूलो आज्ञाचाहिँ व्यवस्था ६:४-५ पदमा लेखिएको छ ।

ढ) लेवी १९:१९: तिनीहरूले दुई किसिमका पाल्तू पशुहरूको बीचमा अन्तर-प्रजनन गर्नु-गराउनुहुँदैनथियो, जस्तै: घोडा र गधाको बीचमा पैदा हुने बछेडा खच्चर हो, जुन खच्चर बाँभो हुन्छ-हुन्छ । गाईबस्तु भन्नाले यहाँ यस ठाउँमा जुनै जनावर बुभ्नुपर्छ ।

अनि अब बारीको कुरा आयो: एउटै बारीमा दुई किसिमको बीउ लगाउनु-हुँदैनथियो । अनि लुगा दुई किसिमको दागोले बुनुहुँदैनथियो; यस प्रकारको लुगा पहिरनुहुँदैनथियो । किनभने परमेश्वर अलग-अलग राख्नुहुने परमेश्वर हुनु-हुन्छ । अनि यी प्राकृतिक, भौतिक उदाहरणहरू दिएर उहाँले आफ्ना जनहरूलाई पाप र अशुद्धताबाट अलग रहने शिक्षा दिनुभयो ।

ण) लेवी १९:२०-२२: यहाँ, यस खण्डमा मामिला यस प्रकारको छ: एउटी दासी छे, जसको मगनी भएको छ । अनि यस दासीसित एउटा पुरुष कुकर्म गरेको छ । यस्तो परिस्थितिमा तिनीहरूले दुईजना अपराधीहरूलाई कोराले हिर्काउनुपर्थ्यो,

तर मार्न पाउँदैनथियो । अनि पाप गर्ने पुरुषले दोषबलि चढाउनुपर्थ्यो ।

त) लेवी १९:२३-२५: जुन बेलामा इस्त्राएलीहरूले कनान देशमा बसोबास गर्नेथिए, त्यस बेलामा तिनीहरूले तीन वर्षसम्म फलफूलका रूखहरूको फल टिप्नुहुँदैनथियो, अनि चौथो वर्षमा तिनीहरूले सबै फलहरू परमप्रभुलाई स्तुतिरूपी बलिको रूपमा चढाउनुपरेको थियो । अनि पाँचौँ वर्षदेखि मात्र तिनीहरूले यी फलहरू खान पाउनेथिए । हुन सक्छ, चौथो वर्षमा फलेका सबै फलहरू लेवीहरूले पाउनेथिए होलान् । अथवा एकजना टिप्पणीकारको सुभाउ-अनुसार तिनीहरूले यी फलहरू परमप्रभुको सामु दशांशको रूपमा अर्पण गरेर खाए कि ?

लेवी १९:२६-३७: अभै कति कुराहरू बाँकी रहे, जसको विषयमा निषेध गरिएको थियो, जस्तै:

थ) लेवी १९:२६^क: तिनीहरूले मासु रगत-सित खानुहुँदैनथियो ।

द) लेवी १९:२६^ख: तिनीहरूले मन्त्र-तन्त्र गर्नु र जोखना हेर्नुहुँदैनथियो ।

ध) लेवी १९:२७: तिनीहरूले न आफ्नो कपाल, न आफ्नो दाही मूर्तिहरू मात्रै अन्यजातिहरूको पाराले काट्न पाउँथ्यो ।

न) लेवी १९:२८^क: अनि तिनीहरूले मरेको मानिसको नाममा आफ्नो शरीरको काट्ने-कुट्ने काम गर्नुहुँदैनथियो । तिनीहरूले आफ्नो मनमा लागेको चोट अर्को प्रकारले प्रकट गर्नुपर्थ्यो ।

प) लेवी १८:२८^ख: गोदना लगाउने चलन अन्यजातिहरूको चलन थियो । यसो गर्न तिनीहरूलाई मनाही गरिएको थियो ।

फ) लेवी १९:२९: तिनीहरूले आफ्नी छोरीलाई वेश्या तुल्याउनुहुँदैनथियो ।

अन्यजातिहरूले आफ्ना छोरीहरूलाई दान गरेर देवदासी तुल्याउने गर्थे ।

- ब) लेवी १९:३०: तिनीहरूले विश्राम-दिनको नियम भङ्ग गर्नुहुँदैनथियो ।
- भ) लेवी १३:३१: तिनीहरूले कहिल्यै भूतप्रेत खेलाउनेहरू र बोक्सेरा-विद्या जात्रेहरूको सहारा लिनुहुँदैनथियो ।
- म) लेवी १९:३२: तिनीहरूले वृद्ध व्यक्ति-हरूको आदर गर्नुपर्थ्यो ।
- य) लेवी १९:३३-३४: तिनीहरूले परदेशीहरूसित दयामायाको व्यवहार गर्नुपर्थ्यो ।
- र) लेवी १९:३५-३७: तिनीहरू आफ्नो व्यापारको कुनै लेनदेनमा पूरा इमानदार हुनुपर्थ्यो ।

ग) लेवी २०: ठूला-ठूला अपराधहरूको निम्ति लागू गराउनुपर्ने सजाय

यस अध्यायमा ती मानिसहरूको सजायको कुरा गरिएको छ, जसले लेवी १८-१९ अध्यायहरूमा बयान गरिएका अपराधहरूमध्ये कुनै एउटा गरे ।

लेवी २०:१-३: जसले आफ्नो छोरा-छोरीलाई मोलेकको निम्ति आगोमा होम गर्‍यो, त्यसैलाई तिनीहरूले दुङ्गाले हानेर मृत्युदण्ड दिनुपर्थ्यो । अनि मानिसहरूले त्यस्तोलाई मृत्युदण्ड दिँदैनन् भने, परमेश्वरले त्यसलाई मात्र होइन, तर त्यसको सम्पूर्ण परिवारलाई पनि नष्ट गर्नुहुनेथियो (लेवी २०:४-५) ।

लेवी २०:६-१८: मृत्युदण्ड लायकका पापहरू यस प्रकारका छन्: जुन मानिस भूतप्रेत खेलाउनेहरू र बोक्सेरा-विद्या जात्रेहरूका गयो, त्यस मानिसलाई मृत्यु-दण्ड दिइनुपर्थ्यो (लेवी २०:६) । आफ्ना बुबाआमालाई सराजेलाई पनि मृत्युदण्ड लाग्थ्यो (लेवी २०:९) । व्यभिचारी र

व्यभिचारिणी दुवैलाई मृत्युदण्ड दिइनुपर्थ्यो (लेवी २०:१०), साथै सौतेनी आमा वा बुहारीसित कौटुम्बिक व्यभिचार गर्नेलाई पनि मृत्युदण्ड दिइन्थ्यो; यस अवैध सम्भोगले गर्दा व्यभिचार गर्ने पुरुष र स्त्री दुवैजनालाई मृत्युदण्ड दिइन्थ्यो (लेवी २०:११-१२) । यस्तै प्रकारले पुरुषगामी र समलिङ्ग-गामीहरूलाई मृत्युदण्ड लाग्थ्यो (लेवी २०:१३) । जब कुनै पुरुषले आमा र उसकी छोरीसित मैथुन गर्‍यो, तब तिनीहरूले तीनैजनालाई अग्निदण्ड दिएर प्राणदण्ड दिनुपर्थ्यो (लेवी २०:१४) । अनि पशुगमन गर्नेलाई मृत्युदण्ड लाग्थ्यो; तिनीहरूले पशु र मानिस दुवैलाई मार्नुपर्थ्यो (लेवी २०:१५-१६) । आफ्नी बहिनी वा सौतेनी बहिनीसित कुकर्म गर्ने मानिस मृत्युदण्डको योग्य थियो भने, मासिक धर्म भएकी स्त्रिसित सुत्ने पुरुषचाहिँ पनि त्यस्तै मृत्युदण्ड पाउनु योग्य थियो (लेवी २०:१७-१८) ।

लेवी २०:१९-२१: आमाकी बहिनीसित कुकर्म गर्ने मानिसको कुरा यस प्रकारको छ: 'तिनीहरूले आफ्नो अधर्मको फल भोग्ने नै छन्।' यी दुईजना दण्डको योग्य हुन्थे; तर कुनचाहिँ दण्ड तिनीहरूलाई दिइन्थ्यो, सो बयान गरिएको छैन । कतिको विचारमा, तिनीहरू निस्सन्तान रहेनथिए, लेवी २०:२०-२१ पदमा बताएको जस्तै, जहाँ मामिला एक त काकाकी पत्नीसितको कुकर्म थियो, र दोस्रोचाहिँ भाइकी पत्नीसित गरेको कुकर्म थियो ।

लेवी २०:२१ पदको नियम तबसम्म मात्र लागू हुन्थ्यो, जबसम्म त्यस मानिसको दाजु वा भाइ जीवित रहन्थ्यो । किनभने जुन दाजु निस्सन्तान भएर मर्‍थ्यो, त्यसको भाइले आफ्नो दाजुको नाममा सन्तान पैदा गर्न विधवा भएकी दाजुकी पत्नीलाई विवाह गर्नुपर्थ्यो, र उसबाट जन्मेको जेठा छोराको नाम दाजुको नाम राख्नुपर्थ्यो (व्यवस्था २५:५) ।

यस प्रकारको विवाहको सम्बन्ध-चाहिँ देवरको विवाह भन्ने नामले चिनिन्छ ।

लेवी २०:२२-२६: परमेश्वरको हृदयको एकमात्र चाहनाअनुसार उहाँका जनहरू पवित्र जनहरू हुनुपर्छ । तिनीहरू अन्यजातिका मानिसहरूका घृणित कामकुराहरूबाट पूरा अलग बस्नुपरेको थियो । तब तिनीहरूले प्रतिज्ञा गरेको देशका सबै आशिषहरू उपभोग गर्न पाउनेथिए ।

लेवी २०:२७: यसैले भूतप्रेत खेलाउने आत्मा भएको पुरुष वा स्त्री, अनि बोक्सेर-विद्या जान्ने पुरुष वा स्त्रीलाई कुनै दयामाया थिएन; यिनीहरूलाई ढुङ्गाले हानेर मृत्युदण्ड दिइन्थ्यो ।

घ) लेवी २१-२२: पूजाहारीहरूको आचरण-व्यवहार कस्तो हुनुपर्छ ?

लेवी २१ र २२ अध्यायको जोडी लेवी १६ र १७ अध्यायको खण्ड हो । यी दुवै खण्ड-हरूको सन्दर्भ हारून र तिनका छोराहरू हुन् ।

लेवी २१:१-४: पूजाहारीहरूले मरेको व्यक्तिको खातिर आफूलाई अशुद्ध पार्न पाउँदैनथिए; यस नियमदेखि नजिकको नातामा पर्नेहरू बाहेक हुन्थे । जुन पालमा एकजना मरेको मानिस पडिरहेको थियो, त्यस पालमा पूजाहारीहरूले पस्नुहुँदैनथियो; नत्र ता तिनीहरू सात दिनसम्म अशुद्ध हुन्थे (गन्ती १९:१४) । अशुद्ध अवस्थामा पूजाहारीले परमप्रभुको सेवा गर्न पाउँदैनथिए । यसकारण नजिकका नातेदारहरूको मृत्युको खातिर बाहेक तिनले मृतकको निम्ति आफूलाई विधिवत् हिसाबले अशुद्ध पार्न पाउँदैनथिए । लेवी २१:४ पदको अर्थ यही हुन्छ: तिनी मानिसहरूको बीचमा प्रधान भएको हुनाले तिनले लेवी २१:२-३ पदमा उल्लेख गरिएका व्यक्तिहरूको सम्बन्धमा बाहेक अरू कुनै कारणले आफूलाई अशुद्ध पार्नुहुँदैनथिए ।

लेवी २१:५-९: अन्यजातिका मानिस-हरूले आफ्ना मृतकहरूको निम्ति आ-आफ्नो शरीरको रूप बिगारेर जुन-जुन रीतिहरू अपनाउँथे, यी रीतिहरूअनुसार यहूदीहरूले गर्न पाउँदैनथिए । अनि पूजाहारीले कुनै वेश्यालाई वा सम्बन्ध-विच्छेद भएकी स्त्रीलाई विवाह गर्न पाउँदैनथिए । तर तिनले एउटी विधवालाई विवाह गर्न पाउँथे । पूजाहारीकी जुन छोरीले वेश्याकर्म गरी, त्यस छोरीलाई अग्निदण्ड दिएर प्राणदण्ड दिइनुपर्थ्यो ।

लेवी २१:१०-१५: प्रधान पूजाहारीले यहूदीहरूको रीतिअनुसार मृतकको निम्ति विलाप गर्न पाउँदैनथिए र मराउ परेको परिवारलाई सान्त्वना दिन पवित्रस्थानबाट निस्केर जान पाउँदैनथिए । तिनले इस्त्राएली जातिकी कन्यालाई विवाह गर्नुपर्थ्यो । तिनको वैवाहिक जीवन निन्दारहित हुनुपर्थ्यो ।

लेवी २१:१६-२४: पूजाहारीहरूमा जसको शरीरमा कुनै कमी थियो, उसले पूजाहारी-सेवा गर्न पाउँदैनथियो, जस्तै: अन्धा, लङ्गडा, नेप्टे र अङ्ग बढी भएको मानिस; साथै हातखुट्टा भाँचिएको, कुप्रे, बाउन्ने, आँखामा खोट भएको, पाकेको घाउ भएको, लुतो लागेको वा अण्डकोष कुच्चिएको मानिस । हारूनका सन्तानहरूमध्ये जसमा यस प्रकारको कुनै खोट थियो, उसले पूजाहारीहरूको भागमा पर्ने भोजन खान पाउँथ्यो; तर परमप्रभुको सामु पूजाहारीको सेवा गर्नुबाट ऊ वञ्चित हुन्थ्यो (लेवी २१:२२-२३) । पूजाहारीहरूको भागमा पर्ने पवित्र खानेकुराचाहिँ मेलबलिहरूबाट तिनी-हरूको भाग थियो भने, परमपवित्र खानेकुरा-हरूचाहिँ अरू बलिहरूबाट तिनीहरूको भागमा पर्ने भोजनवस्तु थिए । जुन पूजाहारीले बलि चढाउँथे, ती पूजाहारीमा कुनै घटीकमी हुनुहुँदैनथियो; किनभने तिनले ख्रीष्ट येशूलाई

चित्रण गर्थे, जो हाम्रा निष्कलङ्क महापूजाहारी हुनुहुन्छ।

लेवी २२:१-९: जुन पूजाहारी विधिवत् हिसाबले अशुद्ध हुन्थे, अर्थात् जो कोरी, प्रमेही हुन्थे अथवा जो मृतकको लास वा वीर्य बग्ने मानिसलाई छोएर वा कतै कुनै मासु रगतसित खाएर अशुद्ध हुन्थे, अथवा अरू कुनै अन्य कारणले अशुद्ध हुन्थे, तिनले पूजाहारी-हरूको भोजनवस्तुबाट खानुहुँदैनथियो। 'तिनीहरूले आफूलाई पवित्र वस्तुहरूबाट अलग राखून्' भन्ने अर्थ यही हो (लेवी २२:२)। जुन पूजाहारी कोरी वा प्रमेही हुन्थे, यी पूजाहारीको अयोग्यता लामो समयसम्म रहन्थ्यो। तर माथि व्यक्त गरिएका अन्य कुराहरूको सम्बन्धमा अशुद्ध भएका पूजाहारीचाहिँ निम्न रीति अपनाएर फेरि शुद्ध हुन्थे: पहिले तिनले नुहाउनुपर्थ्यो, त्यसपछि साँभसम्म पर्खनुपर्थ्यो; तब तिनी फेरि शुद्ध हुन्थे।

लेवी २२:१०-१३: पवित्र भोजनवस्तुको सम्बन्धमा सामान्य नियम यस प्रकारको थियो: पराई मानिसले, पाहुनाले र ज्यालामा काम गर्ने नोकरले यस पवित्र भोजनवस्तुबाट खानुहुँदैनथियो। तर जुन दास पूजाहारीले पैसा दिएर किनेका थिए, त्यस दासले, साथै त्यस दासका छोराछोरीहरूले यस पवित्र भोजनवस्तुबाट खान पाउँथे। अनि पूजाहारीकी जुन छोरीको विवाह पराई मानिससित भएको थियो, त्यस छोरीले पवित्र भोजनवस्तुबाट खान पाउँदैनथिई। तर त्यो विधवा भएर वा त्यसको सम्बन्ध-विच्छेद भएर निस्सन्तान भएकी भए त्यसले आफू फेरि बुबासँग बसेको हुनाले पूजाहारीहरूको भागमा पर्ने पवित्र भोजनवस्तुबाट खान पाउँथिई।

लेवी २२:१४-१६: थाह नपाईकन कसैले पवित्र भोजनवस्तु खाएको - यस्तो पनि सम्भव हुन्थ्यो। यस परिस्थितिमा उसले यस

पवित्र वस्तुको साथमा यसको पाँचौं भाग थपेर पूजाहारीलाई दिनुपर्थ्यो। दोषबलिको सम्बन्धमा कुरा पनि यस्तै हुन्थ्यो।

लेवी २२:१७-३०: परमप्रभुको निम्ति चढाउने बलिपशुमा कुनै कमी हुनुहुँदैनथियो; चाहे होमबलिको पशु होस्, चाहे मेलबलिको पशु होस्, त्यो निष्घोट हुनुपर्थ्यो (लेवी २२:१९, २२:१८-२० र २२:२१)। अन्धो, अङ्ग भाँचिएको, कूजो, पीप बग्ने, पाकेको घाउ भएको वा लुतो लागेको पशु बलिपशु हुन सक्दैनथियो (लेवी २२:२२)। अङ्ग बढी-कम भएको बहर, भेडा वा पाठोचाहिँ स्वेच्छादान हुन सक्थ्यो, तर यस्तो पशु कसैले भाकलको निम्ति चढाउन पाउँदैनथियो (लेवी २२:२३)।

लेवी २२:३१-३३: 'यसकारण तिमीहरूले मेरा आज्ञाहरू पालन गर्नुपर्छ र तिनैलाई मान्नुपर्छ; म नै परमप्रभु हुँ। अनि तिमीहरूले मेरो पवित्र नाम अपवित्र तुल्याउनुहुँदैन; तर म इस्राएलीहरूको बीचमा पवित्र मानिनेछु; म नै तिमीहरूलाई पवित्र पार्नुहुने परमप्रभु हुँ; मैले तिमीहरूको परमेश्वर हुनको निम्ति तिमीहरूलाई मिस्र देशबाट निकालेर ल्याएँ; परमप्रभु म नै हुँ।' यस अध्यायको अन्तिम अनुच्छेदमा इस्राएली-हरूले परमप्रभुका आज्ञाहरू मान्नुपर्ने र पालन गर्नुपर्ने कारण के हो, सो सुस्पष्ट रूपले बताइएको छ। किनभने उहाँ जसले तिमीहरूलाई मिस्र देशबाट निकालेर ल्याउनुभयो, उहाँ पवित्र परमेश्वर हुनुहुन्छ। लेवीको पुस्तकको सन्देश के हो? यस अनुच्छेदमा प्रयोग गरिएका शब्दहरूबाट यो स्पष्ट हुन्छ: 'मेरो पवित्र नाम', 'अपवित्र तुल्याउनुहुँदैन', 'म पवित्र मानिनेछु' र 'तिमीहरूलाई पवित्र पार्नुहुने परमप्रभु म नै हुँ।' यसकारण बुझ्नुहोस्: पवित्रतामा यस पुस्तकको जोड हुँदो रहेछ।

खण्ड ८

लेवी २३: परमप्रभुका चाडहरू

क) लेवी २३:१-३: विश्राम-दिन

अब यहूदी धर्मअन्तर्गत इस्राएलीहरूको पात्रोको विषयमा परमेश्वरको कानुनले के भन्दो रहेछ, सो कुरा हामी हेर्न लागेका छौं । परमप्रभुले मोशाद्वारा 'तिमीहरूले परमप्रभुका चाडहरू पवित्र सभाहरू भनेर घोषणा गर्नुपर्छ ।'

छ दिन काम गरेर तिनीहरूले विश्राम-दिनमा विश्राम गर्नुपर्थ्यो । विश्रामदिन नामले बताएअनुसार कामबाट बिसाउन दिइएको थियो । साप्ताहिक बिदाको दिन यही मात्र थियो ।

ख) लेवी २३:४-५: निस्तार-चाड

परमप्रभुको निस्तार-चाडचाहिँ पहिलो महिनाको चौधौँ दिनमा मानिन्थ्यो । तिनीहरूको पहिलो महिनाको नाम 'निसान' वा 'अबिब' थियो । निस्तार-चाडमा इस्राएलीहरूले मिस्र देशको दासत्वबाट छुटकारा पाएको कुरा स्मरण गरिन्थ्यो । अनि निस्तारको पाठोचाहिँ ख्रीष्ट येशूको प्रतीक थियो, जो परमेश्वरको थुमा हुनुहुन्छ, अँ, हाम्रै निस्तारको पाठो हुनुहुन्छ (१ कोरिन्थी ५:७) । हामीलाई पापको दासत्वबाट छुटकारा दिन उहाँले आफ्नो बहुमूल्य रगत बगाउनुभयो । उहाँ उत्पत्तिको बेलामा मर्नुभएन, तर यसको निम्ति समय पूरा हुनुपरेको थियो; उहाँ समयको परिपूर्णतामा मर्नुभयो (गलाती ४:४-६) ।

ग) लेवी २३:६-८: अखमिरी रोटी-हरूको चाड

निस्तार-चाडको सिलसिलामा अखमिरी रोटीहरूको चाड मनाइन्थ्यो । निस्तार-चाडको भोलिपल्टदेखि सात दिनसम्म यो चाड चल्यो अर्थात् निसान महिनाको पन्ध्रौँ दिनदेखि त्यसको एक्काइसौँ दिनसम्म । निस्तार-चाड र अखमिरी रोटीहरूको चाड - यी दुईवटा चाडका नामहरू एक-अर्कोको निम्ति परस्पर प्रयोग गरिन्थ्यो । अखमिरी रोटीहरूको चाडको समयमा यहूदीहरूले आफ्ना घरहरूबाट सबै खमीर हटाउनुपर्थ्यो । अनि पवित्र धर्मशास्त्र बाइबलमा खमीर पापको प्रतीक हो । खमीरचाहिँ वैरभाव र दुष्टताको चित्रण हो; अनि अखमिरी जीवन-चाहिँ इमानदारी र सत्यताले पूर्ण जीवन हो; यसकारण आउनुहोस्, हामी खमीररूपी वैरभाव र दुष्टता हटाऔं, र इमानदारी र सच्चाइले पूर्ण जीवन जिएर ख्रीष्ट येशूको महिमा गरौं (१ कोरिन्थी ५:८) ।

निस्तार-चाड र अखमिरी रोटीहरूको चाडको बीचमा कुनै अन्तराल समय नै थिएन । यसैले हाम्रो मुक्तिको अनुभव र हाम्रो पवित्र चाल चल्नुपर्ने कर्तव्य शुरु भएको समयको बीचमा हामीले कुनै अन्तर राख्नुहुँदैन ।

वर्तमान समयमा पनि यहूदीहरूले यस चाडको समयभरि अखमिरी रोटी खाने गर्छन् । यस अखमिरी रोटीको नाम 'मट्जो' हो । मट्जो रोटी तयार गर्दा त्यो रोटी ठाउँ-ठाउँमा घोचिन्छ, अनि पकाएपछि यस रोटीमा धर्काहरू देखा पर्छन् । यस अखमिरी रोटीले हामीलाई ख्रीष्ट येशूको स्मरण, ती पापरहित मुक्तिदाताको सम्भना दिलाउँछ । हाम्रो निम्ति उहाँको शरीरमा छेडैछेड लगाइएका थिए; अनि उहाँका चोटहरूद्वारा हामी निको भयौं ।

घ) लेवी २३:९-१४: पहिलो फलको चाड

पहिलो फलको चाडमा अन्नबालीको एउटा बिटा डोलाउने भेटीको रूपमा चढाइन्थ्यो। अखमिरी रोटीहरूको चाडको दोस्रो दिनमा, अर्थात् विश्रामदिनको भोलिपल्ट पूजाहारीले त्यो डोलाउँथ्यो। विश्रामदिनको भोलिपल्ट भनेको आइतवार, हप्ताको पहिलो दिन हो। यो डोलाउने भेटी चढाइएको दिन पहिलो फलको चाडको नामले चिनिन्छ। जौको फसल पाकिरहेको बेलामा यो चाड पर्थ्यो; अनि जौ सबैभन्दा पहिलो पाकेको अन्न थियो। यसकारण धन्यवादको भेटीको रूपमा परमप्रभुको सामु जौको एउटा बिटा ल्याइन्थ्यो; साथै एउटा होमबलि र मेलबलि पनि चढाइन्थ्यो। जौको फसलले त्यसपछि पाक्ने अन्य अन्नको ठूलो फसल हुने पूर्वजानकारी र आश्वासन दिन्थ्यो। यसमा पहिलो फलको चाडले बौरिउठ्नुभएको ख्रीष्ट येशूलाई सङ्केत गर्छ। किनकि ख्रीष्ट येशूको विषयमा यस्तो लेखिएको छ: 'अबचाहिँ ख्रीष्ट मरेकाहरूबाट बौरिउठ्नु-भएकै हो, र सुतिजानेहरूमध्ये पहिलो फल हुनुभएको छ' (१ कोरिन्थी १५:२०)। यसर्थ उहाँको बौरिउठाइले उहाँमाथि विश्वास गर्नेहरू सबैको निम्ति बन्धक र बैनाको काम गर्छ: उनीहरू पनि उहाँजस्तै बौरिउठ्नेछन्, र उनीहरूले उहाँको जस्तै अमरता प्राप्त गर्नेछन्।

ङ) लेवी २३:१५-२२: हप्ताहरूको चाड

हप्ताहरूको चाड वा पेन्टेकोष्टको चाड-चाहिँ निस्तार-चाडको पचास दिनपछि मानिएको चाड थियो। हिब्रूमा 'शावूओट'को अर्थ हप्ताहरू हो भने, 'पेन्टेकोष्ट' ग्रीक भाषा हो, जसको अर्थ पचास हो। गहुँको फसलको शुरुमा पर्ने यो चाड यस फसलको निम्ति

परमप्रभुलाई धन्यवाद चढाउने चाड थियो। यस चाडमा होमबलि, गहुँको नयाँ अन्नबलि, अर्धबलि र मेलबलिको साथ पहिलो फलरूपी दुईवटा मैदाका रोटीहरू चढाइन्थे।

यहूदीहरूको परम्पराअनुसार यस दिनमा मोशाले व्यवस्था पाएका थिए अरे। तर त्यो कुराभन्दा हाम्रो निम्ति यस चाडको साङ्केतिक अर्थ महत्त्वपूर्ण हुन्छ: किनभने पेन्टेकोष्टको दिनमा पवित्र आत्मा पठाइनुभयो र मण्डली ख्रीष्टको देहको रूपमा स्थापित भयो।

डोलाउने भेटीचाहिँ मैदाका दुईवटा रोटी थिए, जुन रोटीहरू भर्खरै भित्र्याइएको अन्नबाट बनेका थिए। अनि यस डोलाउने भेटीमा मात्र खमीर हालिएको पाइन्छ। यी दुईवटा रोटीहरूको दृष्टान्तिक अर्थ यस प्रकारको छ: यी रोटीहरू ती यहूदी र अन्य-जातिहरूलाई सङ्केत गर्छन्, जुन यहूदीहरू र अन्यजातिहरू ख्रीष्ट येशूमा एउटा नयाँ मानिस बनेका छन् (एफेसी २:१५)।

पेन्टेकोष्टको चाड मानेपछि निक्कै समय-सम्म, अँ, लगभग चार महिनासम्म कुनै अर्को चाड पर्दैनथियो। अनि यो अन्तराल समयले मण्डली-युग सङ्केत गरेको छ, जुन समयभित्र हामी जिइरहेका छौं र पूरा उत्सुकतासाथ हाम्रो मुक्तिदाता प्रभुको दोस्रो आगमनको बाटो हेरिरहेका छौं।

च) लेवी २३:२३-२५: तुरहीहरूको चाड

तुरहीहरूको चाड सातौँ महिनाको पहिलो दिनमा पर्थ्यो। अनि यस तुरहीहरूको फुकाइले चाहिँ यहूदीहरूलाई पवित्र सभाको निम्ति भेला हुन बोलाउँदैथियो। यस दिनदेखि तिनीहरूलाई दस दिन दिइएको थियो, जुन अवधिभित्र तिनीहरूले आफूलाई जाँचुपर्थ्यो र पश्चात्ताप गर्नुपर्थ्यो; किनभने प्रायश्चित्तको दिन आउन लागेको थियो। यस चाडको साङ्केतिक अर्थ यस प्रकारको छ: इस्त्राएलीहरू फेरि आफ्नो देश र भूमिमा भेला

पारिनेछन्, त्यसपछि तिनीहरूले जातिको हिसाबले पश्चात्ताप गर्नेछन् ।

वर्तमान समयमा यहूदीहरूको बीचमा यस तुरहीहरूको चाडको नाम 'रोश हशानाह' भनिन्छ, जसको अर्थ 'वर्षको शुरु' हो । अनि यस नामअनुसार यो दिन जनजीवनअनुसार नयाँ वर्षको शुरु मानिन्छ । कतिजनाको विचारमा, यस चाडमा दोस्रो आत्मिक अर्थ पनि छ, जस्तै: यस भेलागराइमा पवित्र जनहरू भेला पारिनेछन्, जो आफ्ना प्रभुलाई आकाशमा भेट्न उठाइलगिनेछन् ।

छ) लेवी २३:२६-३२: प्रायश्चित्तको दिन

प्रायश्चित्तको दिनको नाम हिब्रू भाषामा 'योम किप्पूर' हो । अनि यो दिन सातौँ महिनाको दसौँ दिनमा मानिन्थ्यो । यसको बेलीबिस्तार लेवी १६ अध्यायमा गरिएको छ । यस चाडको भविष्यात्मक अर्थ यस प्रकारको छ: एक दिन इस्राएली जातिले पश्चात्ताप गर्नेछ; त्यस समयमा तिनीहरूको बाँकी भाग मानिसहरूले प्रभु येशूमाथि विश्वास गरेर उहाँलाई आफ्ना मसीहको रूपमा ग्रहण गर्नेछन् (जकरिया १२:१० र १३:१) । प्रायश्चित्तको दिनको विषयमा लेखिएको यस खण्डमा परमेश्वरले घरिघरि एउटा आज्ञा दोहोस्वाउनुभयो: 'कुनै काम नगर !' यस दिनमा काम गर्ने एकमात्र व्यक्ति प्रधान पूजाहारी नै थिए । तिनीहरूले यस दिनमा कुनै न कुनै काम गर्ने मानिसलाई नष्ट गर्नुपर्थ्यो । परमप्रभुको कडा आज्ञा यही थियो । यसो किन थियो होला र ? किनभने मुक्तिचाहिँ हाम्रा कामहरूको फल हुँदै होइन ! हाम्रा निम्ति मुक्ति हाम्रा महापूजाहारी ख्रीष्ट येशूले प्राप्त गर्नुभयो । अनि यो मुक्ति 'हामी आफैले गरेका धर्मका कामहरूद्वारा प्राप्त गरिँदैन, तर उहाँको कृपाअनुसारको दान हो' (तीतस ३:५) । हाम्रा पापहरू हटाउने

सम्बन्धमा हाम्रा कामहरूको कुनै सरोकार हुँदै-हुँदैन । ख्रीष्ट येशूको त्राणको काम र केवल त्यो काम अनन्त मुक्ति प्राप्त गर्ने एकमात्र माध्यम हो ।

लेवी २३:२७, २९ र ३२ पदमा 'प्राणलाई कष्ट दिने' कुरा लेखिएको छ । यस सन्दर्भमा यसको अर्थ उपवास बस्नु हो । वर्तमान समयमा पनि भक्त यहूदीहरूले यस दिनमा उपवास बस्ने गर्छन् र प्रार्थना गर्ने गर्छन् । प्रायश्चित्तको दिनचाहिँ यहाँ, यस खण्डमा परमप्रभुका चाडहरूको बीचमा हालिएको थियो; तर भोजको मोजको कुरा परै जाओस्, यो त उपवास बस्ने दिन पो थियो । तर जसको पाप क्षमा भयो, त्यस मानिसको रमाउने दिन आउँछ-आउँछ । अनि भुपडीहरूको चाड यस आनन्दको दिनको कुरा गर्छ ।

ज) लेवी २३:३३-४४: भुपडीहरूको चाड

भुपडीहरूको चाडको हिब्रू नाम 'सुक्कोत' हो; अनि यस चाडको शुरु सातौँ महिनाको पन्ध्रौँ दिन थियो । यस चाडभरि सात दिनसम्म इस्राएलीहरू भुपडीहरूमा बस्थे (लेवी २३:४२) । यस चाडको आत्मिक अर्थ यस प्रकारको छ: यसले अन्तिम फसल भित्र्याइएको र अन्तिम आएर विश्राम पाएको सङ्केत गर्छ । किनभने इस्राएली जातिले ख्रीष्टको हजार वर्षको राज्यमा आफ्नो देश र भूमिमा सुरक्षासाथ बस्न पाउने नै छ । यस चाडको अर्को नाम पनि छ: अन्न भित्र्याउने चाड (प्रस्थान २३:१६); किनभने यस चाडको सन्दर्भ फसलको कटनी नै थियो । अनि दुईवटा विश्रामदिनहरूले हजार वर्षको राज्यको विश्राम र अनन्त विश्राम चित्रण गर्छन् ।

श्रीमान् श्रीमती मोशे र सील रोसनले यस दिनको सम्बन्धमा यहूदीहरूको प्रथा बयान गरेका छन्:

‘यहूदीहरूले भुपडीहरू बनाउँथे र यस चाडभरि यी भुपडीहरूमा बस्थे; किनभने यी भुपडीहरूले तिनीहरूलाई मोशाको पालोमा भएको उजाड़स्थानको यात्राको सम्भना दिलाउँथे; त्यस अवधिभरि तिनीहरूको बसाइ अस्थायी हुन्थ्यो। वर्तमान यहूदीहरूले अर्भै पनि यस चाडको निम्ति यस प्रकारका अगाड़िपट्टि खुला भएका भुपडीहरू बनाउने गर्छन्; तिनीहरूले रूखका हाँगाहरू र फलफूलहरू लिएर यी भुपडीहरू सजाउने-सिँगार्ने गर्छन्।

यस फसल भित्र्याउने चाडको सिलसिलामा तिनीहरूमध्ये सकेसम्म सबैजना वर्षपिच्छे यरूशलेममा आउने गर्थे। यस पर्वका रीतिहरूमा सिलोआमको दहबाट पानी निकालेर मन्दिरमा खन्याएर चढाउने विधि पनि पर्थ्यो; हिउँदे पानी बर्सोस भन्ने माग यस विधिको साङ्केतिक अर्थ थियो। यस चाड भइरहेको बेलामा प्रभु येशूले ठूलो सोरमा कराएर भन्नुभयो: “कोही तिराउँछ भने ऊ मकहाँ आएर पिओस्!” (यूहन्ना ७:३७-३८)।

इस्त्राएली जातिले एक दिन अन्तिम प्रायश्चित्तको दिन मात्रैछ, र यरूशलेममा फेरि पनि एक पल्ट भुपडीहरूमा बस्नेछन् (जकरिया १४:१६)।

यी चाडहरूको माध्यमद्वारा परमप्रभुले आफ्ना जनहरूलाई विभिन्न कुराहरू सिकाउन चाहनुहुन्थ्यो; यी कुराहरूमध्ये एउटाचाहिँ यो हो: आत्मिक कुराहरू र भौतिक कुराहरूको बीचमा नजिक सम्बन्ध रहेको छ। तब फलिफाप र आशिषले पूर्ण समयहरूमा तिनीहरूले परमप्रभुको सामु आनन्द मनाउनु-पर्थ्यो। उहाँ तिनीहरूको दैनिक खाँचोको निम्ति प्रशस्त बन्दोबस्त गर्नुहुने परमप्रभु हुनुहुन्थ्यो। उहाँको साँचो रूप यही हो। तब तिनीहरूले उहाँको भलाइको सट्टामा उहाँलाई के दिन सक्थे? फसलको सम्बन्धमा दिइएका

चाडहरूले तिनीहरूलाई त्यही सिकाउँथे: तिनीहरूले उहाँलाई विभिन्न तरिकाले धन्यवाद चढाउनुपर्थ्यो।

तपाईंले याद गर्नुहोस्: लेवी २३:३, ७, ८, २१, २५, २८, ३०, ३१, ३५ र ३६ पदमा घरिघरि यो आदेश उल्लेख गरिएको छ: “परिश्रमको कुनै काम नगर!” यी पवित्र सभाहरूका दिनहरूमा इस्त्राएलीहरूले काम गर्नुहुँदैनथियो।

परमप्रभुका चाडहरूको सम्बन्धमा कालचक्रको क्रममा निश्चित प्रगति भएको देखिन्छ। विश्रामदिनले हामीलाई सृष्टिको उत्पत्तिकहाँ फर्काउँछ, जुन बेलामा परमेश्वरले सातौँ दिनमा आफ्ना सबै काम-हरूबाट विश्राम लिनुभयो। अनि निस्तार-चाडले हामीलाई गलगथाको याद दिलाउँछ, जहाँ प्रभु येशू हाम्रा पापहरूको निम्ति मर्नुभयो। अनि अखमिरी रोटीहरूको चाडले यससित जोडिएको हाम्रो पवित्र चालको सम्भना दिलाउँछ। अनि पहिलो फलको चाडले ख्रीष्ट येशूको पुनरुत्थानको कुरा गर्छ भने पेन्टेकोष्टको चाडले पवित्र आत्मा आउनुभएको स्मरण गराउँछ। त्यसपछि तुरहीहरूको चाडले इस्त्राएली जाति भेला गराउने दिनको पूर्वदर्शन दिन्छ। प्रायश्चित्तको दिनले इस्त्राएलको बाँकी भाग मानिसहरूले पश्चात्ताप गरेर येशू ख्रीष्टलाई आफ्नो मसीहको रूपमा ग्रहण गर्नेछन् भन्ने पूर्वछायाचित्र गर्छ। अनि अन्तिम आएर भुपडीहरूको चाडले इस्त्राएली जातिले ख्रीष्टको हजार वर्षको राज्यमा विश्राम, सुरक्षा र समृद्धि उपभोग गरेको पूर्वदर्शन दिन्छ।

खण्ड ९

लेवी २४: विधिवत् नियमहरू र नैतिक नियमहरू

वर्षपिच्छे मनाउनुपर्ने चाडहरूको छोटकारी बयान हामीले लेवी २३ अध्यायमा पढि-सक्यौं। अब परमप्रभुको निम्ति गर्नुपर्ने दैनिक सेवाहरू र साप्तहिक सेवाहरूको कुरा उठाइन्छ।

लेवी २४:१-९: 'इस्त्राएलीहरूलाई तिनीहरूले तिमिकहाँ कुटेको जैतुनको शुद्ध तेल ल्याऊन् भन्ने आज्ञा गर!' यो शुद्ध जैतुनको तेल सुनको सामदानरूपी दियाको निम्ति थियो, जुन दिया पवित्रस्थानभित्र बेलुकादेखि बिहानसम्म निरन्तर बल्नुपर्थ्यो।

तिनीहरूले बाह्रवटा रोटीहरू बनाएर दुईवटा लहर हुने गरी भेटीका रोटीहरूको टेबलमाथि सजाउनुपर्थ्यो। यी रोटीहरू हरेक विश्रामदिनमा हटाएर यिनको बदलीमा नयाँ रोटीहरू लगाइन्थे। यी रोटीहरूमाथि लोबान राखिन्थ्यो। यो परमप्रभुको भाग थियो। यसकारण जब पुराना रोटीहरू हटाएर तिनीहरूले यस टेबलमाथि नयाँ रोटीहरू राख्थे, तब तिनीहरूले यो लोबान परमप्रभुको निम्ति बाल्ने गर्थे; अनि पुराना रोटीहरू पूजाहारीहरूलाई खान दिइन्थे।

लेवी २४:१०-२३: अचानक वृत्तान्तको क्रम भङ्ग भयो; किनभने इस्त्राएली स्त्रीको छोराले, जसको बुबा मिस्री थियो, परमप्रभुको नामको निन्दा गरेको थियो। तत्कालै त्यसलाई ढुङ्गाले हानेर मृत्युदण्ड दिइयो (लेवी २४:१०-१६ र २३)। यस

घटनाबाट के बुझिन्छ भने, इस्त्राएलीहरूको छाउनीको बीचमा जिउने जुनसुकै मानिसको निम्ति एउटै नियम लागू हुन्थ्यो, चाहे त्यो मानिस यहूदी होस्, चाहे गैर-यहूदी होस् (लेवी २४:२२)। यसर्थ ईश्वरनिन्दाचाहिँ हत्या बराबर पाप रहेछ; किनभने यसको निम्ति मृत्युदण्ड दिइन्थ्यो (लेवी २४:१४, १६, १७ र २३)।

हुन सक्छ, यही पदको आधारमा यहूदीहरूले प्रभु येशूको विरोधमा निम्न आरोप लगाए: 'हामीसँग एउटा व्यवस्था छ, र हाम्रै व्यवस्थाअनुसार त्यो मर्नुपर्छ; किनभने त्यसले आफैलाई परमेश्वरको पुत्र तुल्यायो' (यूहन्ना १९:७)।

यस घटनाबाट अर्को कुरा पनि बुझिन्छ: कति अपराधहरूको निम्ति क्षतिपूर्ति गर्न सकिन्थ्यो, जस्तै: कुनै पशुको निम्ति भर्ना गर्न सकिन्थ्यो (लेवी २४:१८ र २९)। अनि अन्तिम आएर यस घटनाबाट सिक्न सक्ने तैस्रो कुरा यस प्रकारको छ:

'क्षतिपूर्तिचाहिँ व्यवस्थाको आधारभूत नियम थियो। आफ्नो गल्तीको निम्ति मानिस जवाफदेही हुन्थ्यो, त्यसले भर्ना गर्नुपर्थ्यो। यस सम्बन्धमा व्यवस्था खुकुलो परेमा यसको बदनाम हुनेथियो। "प्राणको बदलामा प्राण" भन्ने नियम हिजोआज पश्चिमी मुलुकमा हेला गरिएको छ; तर विचारशील मानिसहरूले निम्न कुराहरू अवश्य ख्याल गर्नेछन्: **क)** उहिलेको समाजमा गल्तीभन्दा सजाय ठूलो हुन्थ्यो; यसकारण सठोक ढङ्गले प्रतिशोध वा बदला लिने यस नियमले यो कुनीति सुधारेको छ; किनभने साँचो न्याय यस नियमको माग हो। **ख)** यस नियमको सट्टामा प्रायः पुनर्स्थापना गर्ने विचारले अपनाइएको सजाय गर्ने तरिका व्यक्ति-सापेक्षिक हुन्छ-हुन्छ; किनभने अपराधी समाजमा पुनर्स्थापना गर्न योग्य भएको छ कि छैन, कसले निश्चित जान्दछ? ठिककै छ, आज आफ्नो कानूनका

नियमहरू खुकुला पार्नुहोस्, तर भोलि यसको नतिजा के हुने हो, सो पनि विचार गर्नुहोला । अनि साँचो न्याय “आँखाको बदलीमा आँखा” नै हो; यसको कम होइन, यसको बढी पनि होइन ।’

Daily Notes of the Scripture Union

निष्कर्षमा हामी यसो भन्छौं: लेवी २४:१-९ पदको खण्डमा परमेश्वरले इस्त्राएली जातिलाई जसरी देख्न चाहनुभयो, यस प्रकारको दृष्टिमा वर्णन गर्छ । तर लेवी २४:१०-१६ पदमा हामी इस्त्राएली जातिको वास्तविक रूप देख्छौं; किनभने तिनीहरूले खीष्ट येशूको नामको निन्दा गरे र ‘यसको रगत हामीमाथि र हाम्रा सन्तानहरूमाथि परोस्’ भनेर आफूलाई सरापे (मत्ती २७:२५) ।

खण्ड १०

लेवी २५: विश्राम वर्ष र जुबिली वर्ष

लेवी २५-२७ अध्यायको खण्डमा पेश गरिएका नियमहरू मोशाले भेट हुने पालभित्र रहेर पाएनन्, तर सिनाई पर्वतमाथि पाए (लेवी २५:१; २६:४६ र २७:३४) ।

लेवी २५:१-७: सात-सात वर्षमा जमिनले विश्राम लिनुपर्थ्यो; यस वर्षमा तिनीहरूले जमिन बाँभो राख्नुपर्थ्यो । अनि मानिसहरूले त्यस सालभरि के खाउँलान् भन्ने प्रश्नको उत्तर यहाँ छ: जे आफैआफ उम्रिन्छ, त्यो तिनीहरूको आहार हुनेथियो । तर तिनीहरूले आफै उम्रेको फसल काट्न पाउँदैनथिए । यो सबै मानिसहरूको निम्ति साँभ्ना हुन्थ्यो ।

लेवी २५:८-१७: अनि हरेक पचासौं वर्ष पनि विश्राम-वर्ष हुन्थ्यो, जुबिली वर्ष हुन्थ्यो । यो जुबिली वर्ष प्रायश्चित्तको दिनबाट शुरु हुन्थ्यो । सात पल्ट विश्राम-वर्ष मानेपछि जुबिली वर्षको पालो आउँथ्यो । यस वर्षमा पनि तिनीहरूले आफ्नो खनजोत गरेको जमिन बाँभो राख्नुपर्थ्यो । त्यस सालमा दासहरू स्वतन्त्र हुन्थे; अनि जग्गाजमिन जग्गाको धनीलाई फर्काइन्थ्यो । दासको दाम र जमिनको दाम जुबिली वर्ष नजिक-टाढो हुने हिसाबले धेरथोर हुन्थ्यो (लेवी २५:१५-१७) । सबै लेनदेनका कुराहरूको दाम यस जुबिली वर्षको हिसाबले निकालिन्थ्यो । ‘सारा देशभरि त्यसका बासिन्दाहरूलाई छुटकाराको घोषणा गर्नु!’ भन्ने शब्द संयुक्त अमेरिकाको स्वतन्त्रताको घण्टीमा लेखिएका छन् । खीष्ट-विश्वासीहरूहो, हाम्रो जुबिली वर्ष आइरहेको छ! हाम्रा प्रभु येशूको दोस्रो आगमन नजिकै छ! हामी यस महान् घटनाको मुखमै आइपुगेका छौं । यसकारण हामीले यस घटनाको हिसाबले हाम्रो भौतिक धनसम्पत्तिको मूल्य निकाल्नुपरेको छ । यसको मूल्य दिनदिनै घटिरहेको छ । अनि जब प्रभु येशू फर्केर आउनुहुनेछ, त्यस क्षणमा हाम्रो रुपियाँपैसा के, हाम्रो जग्गाजमिन के, हाम्रो लगानी के – यी सबका सब व्यर्थै ठहरिनेछन् । यसबाट सिक्नुपर्ने पाठ यस प्रकारको छ: हाम्रा यी भौतिक कुराहरूको सदुपयोग गरौं र दिन छँदै तत्कालै प्रभुको काममा लगाइहालौं !

लेवी २५:१८-२२: विश्राम-वर्ष लगायत जुबिली वर्ष आउँथ्यो । तब यी वर्षमा के खाइन्थ्यो होला त ? यो प्रश्न स्वाभाविक हो । तब सुनुहोस्: परमेश्वरका आज्ञाकारी जन-हरूको निम्ति उहाँको प्रतिज्ञा यस प्रकारको थियो: ‘छैटौं वर्षमा म आफ्नो आशिषलाई आज्ञा गर्नेछु, र जमिनले तीन वर्षको निम्ति उब्जनी दिनेछु ।’

यहाँ हिसाबको कुरा आयो: पचास-पचास वर्षमा दुई वर्ष आउँथे, जुन वर्षहरूमा तिनीहरूले न बीउ छर्थे, न कटनी गर्थे । किनकि विश्राम-वर्ष लगायत जुबिली वर्ष आउँथ्यो । यसो हो भने, परमप्रभुले तिनीहरूलाई अठचालिसौं वर्षमा चार वर्ष पर्याप्त हुने गरी फसल दिनुहुन्थ्यो, कि क्या हो ?

कति बाइबलका विद्वान्हरू छन्, जसले यसको हिसाब समावेशी हिसाबअनुसार अर्को प्रकारले निकालेका छन्; तिनीहरूको गन्ती-अनुसार पचासौं वर्ष वास्तवमा उनन्चासौं वर्ष हुँदो रहेछ । जेजस्तो भए पनि, परिस्थिति विज्ञानअनुसार यो पुरानो तरिका एक दम सही थियो; किनभने यसरी जमिनले विश्राम लिँदा त्यसको उब्जा गर्ने शक्ति बचाइराखिन्थ्यो । वर्तमान समयका मानिसहरूले यस धरतीका स्रोत र साधनहरूको संरक्षाप्रति पूरा चासो लिएका छन् । तर तिनीहरूले ध्यान दिन चाहे परमेश्वरको वचनमा हजारौं वर्षअघि यसको निम्ति प्रबन्ध गरिसकेको कुरा चाल पाउनेथिए । धेरै कुराहरूको सम्बन्धमा कुरा यस्तो हुँदो रहेछ ।

लेवी २५:२३-२८: जग्गाजमिन बेच पाइन्थ्यो, तर त्यो सदाको निम्ति बेचिँदैनथियो; किनभने परमप्रभु जमिनको मालिक हुनुहुन्थ्यो । तीनवटा तरिकाहरू यहाँ प्रस्तुत गरिएका छन्, जुन तरिका अपनाएर जमिन त्यसको धनीकहाँ फिर्ता गरिन्थ्यो । **क)** कि त जमिनको धनीको नजिकका आफन्तले त्यो बेचिएको जमिन दाम तिरेर छुटाउन सक्थ्यो (लेवी २५:२५); **ख)** कि त जमिनको धनीको आर्थिक अवस्था सुधियो भने, उसले त्यो जमिन दाम तिरेर फिर्ता लिन सक्थ्यो । यसमा जुबिली वर्षको हिसाबले जमिनको दाम घट्थ्यो (लेवी २५:२६-२६) । **ग)** कि त जुबिली वर्षमा यो जग्गाजमिन आफैआफ जमिनको धनीकहाँ फर्किन्थ्यो (लेवी २५:२८) ।

लेवी २५:२९-३४: अब पर्खालले घेरिएको शहरभित्रको घरको कुरा आयो: बेचिएको एक वर्षभित्र त्यो घर दाम तिरेर छुटाउन सकिन्थ्यो । यो एक वर्ष बितेपछि त्यो घर नयाँ धनीको सम्पत्ति गनिन्थ्यो । पर्खाल नभएका गाउँहरूमा भएको घरको लेनदेन जग्गाजमिनको लेनदेनअनुसार गरिन्थ्यो । जुबिली वर्षमा त्यो घर आफैआफ त्यस घरको अग्रिम धनीकहाँ फर्कन्थ्यो । अनि लेवीका घरहरूको विषयमा कुरा यस्तो हुन्थ्यो: तिनीहरूका घरहरू तोकिएका शहरहरूभित्र हुन्थे । अनि लेवीहरूका बेचिएका घरहरू सधैं दाम तिरेर छुटाउन पाइन्थ्यो । तर लेवीहरूलाई यी शहरहरूको वरिपरि दिइएको जमिन बेच पाइँदैनथियो ।

लेवी २५:३५-३८: यहूदी मानिस ऋणमा परेर वा अन्य कारणले गरिब भयो भने, त्यसलाई कसैले थिचोमिचो गर्न पाइँदैनथियो, अहं, त्यसको ऋणदाताले पनि त्यसलाई थिच पाउँदैनथियो । यस अवस्थामा ऋण दिनेले पैसा वा भोजन-वस्तुरूपी आफ्नो ऋणमाथि ब्याज लगाउन पाउँदैनथियो, कुनै सुदखोर गर्नुहुँदैनथियो ।

लेवी २५:३९-४६: कुनै इस्राएली मानिसको आर्थिक परिस्थिति नाजुक भयो र ऋण फर्काउन नसकेको हुनाले त्यो आफूलाई दासको रूपमा बेचे बाध्य भयो भने, तिनीहरूले त्यस यहूदी मानिसलाई दासको रूपमा लिनुहुँदैनथियो, तर त्यससित ज्यालामा काम गर्ने नोकरको रूपमा व्यवहार गर्नुपर्थ्यो । त्यसले सेवा गरेको छ वर्षभित्र जुबिली वर्ष परेको खण्डमा त्यसले यस बन्धनबाट निस्कन पाउँथ्यो । यहूदीहरूले अन्यजातिहरूबाट दासहरूलाई किनेर राख्न पाउँथे । अनि यी अन्यजातीय दासदासीहरू तिनीहरूको सम्पत्ति ठहरिन्थे; ती दास-दासीहरूका सन्तानहरू पनि दासदासी हुन्थे,

जायजेथा ठहरिन्थे । तर कुनै यहूदी मानिस कसैको दास हुनुहुँदैनथियो ।

लेवी २५:४७-५४: अब त्यस यहूदी मानिसको कुरा आयो, जसले आफूलाई अन्यजातिको मानिसको हातमा बेच्यो, जुन अन्यजातिको मानिसले कनान देशमा बसोबास गर्थ्यो । यस परिस्थितिमा यहूदी मानिसलाई जहिले पनि दाम तिरेर छुटाउन पाइन्थ्यो । अनि छुटाउने दाम जुबिली-वर्षसम्म जति वर्ष रहेका थिए, त्यस कुरामा भर पर्थ्यो । अनि जुन आफन्तले त्यसलाई दाम तिरेर छुटायो, त्यस आफन्तको सेवा त्यसले ज्यालामा काम गर्ने नोकरको रूपमा जुबिली वर्षसम्म गर्नुपर्थ्यो । अनि यस प्रकारको दाम तिरेर छुटाउने आफन्त देखा परेन भने, त्यो यहूदी मानिस जुबिली वर्षमा छुट्टिन्थ्यो ।

लेवी २५:५५: 'किनकि इस्राएलीहरू मेरा दासहरू हुन् !' अनि तिनीहरूको जमिन परमप्रभुको थियो (लेवी २५:२३) । यस पदले हामीलाई यो याद दिलाउँछ: परमप्रभु आफ्ना जनहरूको मालिक हुनुहुन्थ्यो । यसकारण न परमेश्वरका जनहरू, न उहाँको धनसम्पत्ति स्थायी रूपले बेच सकिन्थ्यो ।

खण्ड ११

लेवी २६: आशीर्वादहरू र

श्रापहरू

क) लेवी २६:१-१३: परमेश्वरप्रति आज्ञाकारी हुनेहरूलाई हुने आशीर्वाद

अनाज्ञाकारिताको प्रतिफलको विषयमा चेताउनी दिनु यस अध्यायमा आज्ञाकारिताको

प्रतिफलको विषयमा बताउनुभन्दा दुई गुणा बढी ठाउँ लिएको छ । अनाज्ञाकारिताको प्रतिफलचाहिँ आपदविपद्हरू हुन्, जुन आपदविपद्हरू परमेश्वरले आफ्ना जनहरूलाई पश्चात्तापमा डोस्वाउन आफ्नो अनुशासनको माध्यम तुल्याउनुहुन्छ; यी विपत्तिहरू उहाँको बदला दिने क्रोधको फल होइनन् (लेवी २६:४०-४२) । जबसम्म परमेश्वरका जनहरूले आफ्नो अधर्म स्वीकार गर्दैनथिए, तबसम्म उहाँले तिनीहरूलाई ताडना, अँ, भन् बढी ताडना दिनुहुनेथियो । यसमा तपाईंले तिनीहरूको अनाज्ञाकारिताको बढ्दै गरेको प्रक्रिया ख्याल गर्नुहोला: लेवी २६:१४, १८, २१, २४ र २८ ।

अब हामी यो कुरा शुरुदेखि हेर्दै जान्छौं । लेवी २६:१-२ पदमा मूर्तिपूजा गरेको, विश्रामदिन भङ्ग गरेको र परमप्रभुको अपमान गरेको अपराधहरूको विरोधमा चेताउनी दिनुभएपछि परमप्रभुले आफ्ना आज्ञाकारी जनहरूलाई निम्न आशिषहरू दिन्छु भन्ने प्रतिज्ञा गर्नुभयो: वर्षा र उब्जनी (लेवी २६:४), प्रशस्त उर्वरता र सुरक्षा (लेवी २६:५), तिनीहरूका शत्रुहरूमाथिको विजय (लेवी २६:७-८), फलवन्त हुने, संख्याको वृद्धि र तिनीहरूलाई सधैं साथ दिने परमप्रभुको उपस्थिति (लेवी २६:९-१३) । श्री रोलन्ड नोक्षको सजीव अनुवादमा लेवी २६:१३ पद यसरी पढिन्छ: 'तिमीहरूका गर्दनबाट दासत्वका साङ्गला काटिदिने र तिमीहरूलाई आफ्नो शिर ठाडा गर्न सक्ने स्वतन्त्र मानिस तुल्याइदिने के त्यो म होइन र?'

ख) लेवी २६:१४-३९: परमेश्वरप्रति अनाज्ञाकारी हुनेहरूलाई मिल्ने श्राप

लेवी २६:१४-३३: तिनीहरूको अनाज्ञाकारिताको प्रतिफल के हुनेथियो? डरत्रास, घातक रोगहरू, शत्रुहरूद्वारा पराजित हुने,

खडेरी, बाँभोपन, जङ्गली पशुहरूको वृद्धि, महामारी, कब्जा र कैद ।

लेवी २६:२६ पदले रोटीको लौरो भाँचिएको अनिकाल बयान गरेको छ । रोटीको अभावले गर्दा दसजना स्त्रीहरूले एउटै तन्दुरमा रोटी पोल्न सक्दा रहेछन् । सामान्य हिसाबले एउटा तन्दुर एउटै परिवारको निम्ति पर्याप्त हुन्थ्यो । तर लेवी २६:२९ पदमा आएर यो अनिकाल अभै तिक्त हुन जान्छ, यसको फलस्वरूप नरमांस खाइन्छ । २ राजा ६:२९ र विलाप ४:१० पदको इतिहास यो चेताउनीरूपी भविष्यवाणी पूरा भएको साक्षी छ ।

लेवी २६:३४-३९: अनाज्ञाकारितामा सुदृढ भएको हठी इस्त्राएली जातिको हालत के हुनेथियो ? तिनीहरू कैदमा जानेथिए; विदेशी राष्ट्रहरूले तिनीहरूलाई कैद गरेर लानेथिए । तब बल्ल इस्त्राएल देशले विश्राम पाउनेथियो । यहूदीहरूले जति विश्राम-वर्षहरू भङ्ग गरे, ती विश्राम-वर्षहरूको संख्याअनुसार प्रतिज्ञाको देशले विश्राम गर्न पाउनेथियो । यो वचन तिनीहरूलाई बेबिलोनमा लगिएको कैदमा पूरा भयो । राजा शाऊलको पालोदेखि यहूदीहरूलाई बेबिलोनको कैदमा नलगिएका सत्तरी विश्राम-वर्षहरू थिए भने, ठीक यही संख्याअनुसार तिनीहरू सत्तरी वर्ष कैदमा रहनुपरेको थियो । यही समयभरि तिनीहरूको देशले विश्राम लिन पायो (२ इतिहास ३६:२०-२१) ।

ग) लेवी २६:४०-४६: पापको स्वीकार र पश्चात्ताप गरेमा पुनर्स्थापना

यस अध्यायको बाँकी भागमा तिनीहरूको पुनर्स्थापनाको तरिका बताइएको छ । यस अनाज्ञाकारी जातिको निम्ति उपाय यस प्रकारको थियो: तिनीहरूले आफ्ना पाप स्वीकार गर्नुपर्छो र आफ्नो अनाज्ञाकारिताबाट

फर्केर पश्चात्ताप गर्नुपर्छो । परमेश्वरले आफ्ना जनहरूलाई पूर्ण रूपले त्यागनु-हुनेथिएन; किनभने उहाँले तिनीहरूका पिता-पुर्खाहरूसित बाँध्नुभएको आफ्नो करार सम्भन्हुनेथियो ।

खण्ड १२

लेवी २७: विभिन्न भाकलहरू र दशांशहरू

लेवीको पुस्तकको अन्तिम अध्यायको सन्दर्भ परमप्रभुको नाममा गरिने भाकलहरू हुन् । यस खण्डबाट के बुझिन्छ भने, पाएका आशिषहरूको निम्ति परमप्रभुप्रति आफ्नो कृतज्ञता प्रकट गर्न चाहने मानिसले कुनै विशेष भाकल गर्न सक्थ्यो । उसले आफूलाई वा आफ्नो परिवारको कुनै सदस्यलाई परमप्रभुलाई दान गर्न सक्थ्यो; उसले कुनै पशुलाई, कुनै घर वा खेतबारी उहाँलाई दान गर्न सक्थ्यो । अनि जुन कुरा उसले परमप्रभुलाई दान दिन्थ्यो, त्यो कुरा पूजाहारी-हरूलाई दिइन्थ्यो (गन्ती १८:१४) । तर भाकल गरिएका थोकहरू पूजाहारीहरूका निम्ति सधैं कामलाग्दा थिएनन्; यसकारण भाकल गरेको थोकको मूल्याङ्कनअनुसार भाकल गर्नेले पूजाहारीलाई रकम दिन सक्ने प्रबन्ध पनि थियो ।

लेवी २७:१-२: व्यक्ति विशेषलाई दान गर्ने समर्पणको भाकल एकदम विशेष भाकल थियो ।

लेवी २७:३-७: किनभने कुनै व्यक्तिलाई परमप्रभुको निम्ति दान गर्ने भाकलमा मूल्याङ्कनअनुसार छुटाउने दाम

तोकिएको थियो, जुन दाम पूजाहारीलाई दिनुपर्थ्यो, जस्तै:

- २०-६० वर्षको पुरुषको निम्ति ५० शेकेल
- २०-६० वर्षकी स्त्रीको निम्ति ३० शेकेल
- ५-२० वर्षको पुरुषको निम्ति २० शेकेल
- ५-२० वर्षकी स्त्रीको निम्ति १० शेकेल
- १ महिना-५ वर्षको पुरुषको निम्ति ५ शेकेल
- १ महिना-५ वर्षकी स्त्रीको निम्ति ३ शेकेल
- ६० वर्षदेखि माथिको पुरुषको निम्ति १५ शेकेल
- ६० वर्षदेखि माथिकी स्त्रीको निम्ति १० शेकेल

लेवी २७:८: तर कोही मानिस गरिब थियो भने र मूल्याङ्कन गरेको सूचिअनुसार तिर्ने औकात उससँग थिएन भने, भाकल गर्नेको औकात पत्ता लगाउने र त्यसअनुसार दाम तोक्ने जिम्मेवारी पूजाहारीको थियो ।

लेवी २७:९-१३: भाकल गरिएको थोक कुनै पशु-दान थियो भने यसको निम्ति नियम यस प्रकारको थियो: त्यो भाकल गरेको पशु शुद्ध पशु हुनु हो भने, त्यसलाई छुटाउन पाउँदैनथियो, तर त्यसलाई होमबलिको रूपमा होमबलिको वेदीमाथि परमप्रभुको निम्ति बलि गरिन्थ्यो (लेवी २७:९; गन्ती १८:१७) । शुद्ध पशुको साटफेरमा कसैलाई केही लाभ हुँदैनथियो; किनभने यसो गर्दा दान गरिएको पशु र त्यसको बदलीमा दिइएको पशु - यी दुवै पशुहरू परमप्रभुका हुनेथिए (लेवी २७:१० र ३३) ।

भाकल गरिएको पशु अशुद्ध पशु हुनु हो भने, त्यसलाई दाम तिरेर छुटाउन सकिन्थ्यो । पूजाहारीले मूल्याङ्कन गरेअनुसार यस अशुद्ध पशुको दाम तोकिन्थ्यो र त्यसमा पाँचौं भाग थपिन्थ्यो (लेवी २७:११-१३) ।

लेवी २७:१४-१५: अनि जब कसैले आफ्नो घर परमप्रभुलाई दान गर्थ्यो भने, अनि पछि उसको मन बदली भयो भने, उसले आफ्नो घर दाम तिरेर छुटाउन सक्थ्यो । यस

परिस्थितिमा पूजाहारीले घरको मूल्याङ्कन गर्थे, र यस तोकिएको दाममा अर्धे पाँचौं भाग थपिन्थ्यो ।

लेवी २७:१६-१८: अब खेतबारी दान गर्ने कुरा आयो: खेतबारीको मूल्याङ्कन गर्न असजिलो थियो; किनभने जुबिली वर्षमा त्यो खेतबारी जग्गाको धनीकहाँ फर्किन्थ्यो ।

ठीक छ, खेतबारी दान गर्ने व्यक्ति जग्गाको धनी हुनु हो भने, यस सम्बन्धमा लेवी २७:१६-२१ पदको खण्डमा पेश गरिएको नियम लागू हुन्थ्यो । यस खेतबारीमा छर्ने बीउ जति लाग्थ्यो, दाम यस नापअनुसार तोकिन्थ्यो । उदाहरणको रूपमा कुरा गर्नु हो भने, जौको बारीमा एक होमेरको बीउ लाग्थ्यो भने यसको दाम चाँदीको पचास शेकेल हुन्थ्यो ।

जुबिली वर्षमा खेतबारीको दाम यतिको हुन्थ्यो भने, वर्षहरू बिन्दै जाँदा यस खेतबारीको दाम घट्दै जान्थ्यो । जुबिली वर्षको बीस वर्षपछि यस खेतबारीको दाम पचास शेकेल होइन, तर तीस शेकेल मात्र हुन्थ्यो ।

लेवी २७:१९-२१: कसैले दान गरिएको खेतबारी छुटाउन चाहेमा उसले यसको दाममा पाँचौं भाग थपेर छुटाउनुपर्थ्यो ।

अनि परमप्रभुलाई दान गरिएको खेतबारी जग्गाको धनीले जुबिली वर्ष हुनुभन्दा अघि दाम तिरेर छुटाएन भने, अथवा उसले त्यो खेतबारी अरू कसैलाई बेच्यो भने, त्यो खेतबारी अबदेखि दाम तिरेर छुटाउन सकिँदैनथियो । त्यो खेतबारी जुबिली वर्षमा पूजाहारीको अधिकारको भाग बन्नेथियो । किनभने त्यो खेतबारी परमप्रभुको निम्ति पवित्र र उहाँको निम्ति पूरा अलग गरिएको ठहरिनेथियो ।

लेवी २७:२२-२५: यस्तो पनि सम्भव हुन्थ्यो: जुन खेतबारी दान गरिन्थ्यो, त्यो खेतबारी जग्गाको धनीले होइन, तर छुट्टै

मानिसले दान गर्न सक्थ्यो, जसले कुनै समयमा त्यो खेतबारी किनेको थियो। यस परिस्थितिमा लेवी २७:२२-२५ पदको खण्डमा पेश गरिएको नियम लागू हुन्थ्यो। जुबिली वर्षसम्म जति फसलहरू रहे, यसको हिसाबअनुसार पूजाहारीले त्यो खेतबारी मूल्याङ्कन गर्थे। किनभने जुबिली वर्षमा त्यो खेतबारी जग्गाको धनीकहाँ फर्किन्थ्यो।

लेवी २७:२६-२७: शुद्ध पशुहरूबाट पहिलो जन्मेको पशु परमप्रभुलाई दान दिन सकिँदैनथियो; किनभने त्यो त अधिबाट परमप्रभुकै थियो। तर अशुद्ध पशुहरूबाट पहिलो जन्मेकोलाई पूजाहारीको मूल्याङ्कन-अनुसार दाम तिरेर छुटाउन सकिन्थ्यो; यस दाममा पाँचौं भाग थपिन्थ्यो। तर नछुटाइएको पशु पूजाहारीले बेच पाउँथे।

लेवी २७:२८-२९: अब परमप्रभुको निम्ति अर्पण गरिएको कुरा आयो: यहाँ मृत्युदण्डको योग्य वा सर्वनाशको निम्ति ठहरिएको थोकको विषयमा कुरा गरिएको छ। किनभने यहाँ अर्पणको निम्ति प्रयोग गरिएको शब्दको अर्थ सर्वनाशको निम्ति ठहरिएको हो। उदाहरणको रूपमा भन्नु हो भने, जुन छोराले आफ्ना बुबाआमालाई सरापेको थियो, त्यो छोरा कुनै हालतमा पनि दाम तिरेर छुटाउन सकिँदैनथियो, तर त्यसलाई मृत्युदण्ड दिइनेपर्थ्यो।

यस अध्यायमा हामीले दुईवटा कुराहरूको बीचमा छुट्ट्याउन सक्नुपर्छ: यहाँ दान गर्न अलग गरिएको थोक छ र सर्वनाशको निम्ति अर्पण गरिएको थोक पनि छ। भाकलद्वारा दान गरिएको वस्तु परमप्रभुको निम्ति अलग गरिएको थोक थियो, जुन थोक दाम तिरेर छुटाउन सकिन्थ्यो। तर जुन चीज अर्पण गरिएको थोक भनिन्थ्यो, त्यो चीज दान तिरेर छुटाउन सकिँदैनथियो, यसको समर्पण सम्पूर्ण र स्थायी हुन्थ्यो; यसको निम्ति माया

पूरा मार्नुपर्थ्यो, मृत्युको निम्ति वा सर्वनाशको निम्ति ठहरिएको थोकजस्तै।

लेवी २७:३०-३१: अब दशांशको कुरा आयो: जमिनको अन्न वा रूखको फल-फूलबाट दसौं भाग परमप्रभुकै हुन्थ्यो। अनि जसले यो दशांश राख्न चाहन्थ्यो, उसैले यसमा पाँचौं भागको मूल्य थपेर यो भाग दाम तिरेर छुटाउन सक्थ्यो।

लेवी २७:३२-३३: 'गन्तीको लट्टी-मनिबाट छिरेर जानु' भनेको हामीले भेडा-बाखाहरू गन्ती गर्ने तरिका बुझ्नुपर्छ; किनभने गोठालोको लौरामनि छिरेर जाँदा तिनीहरूको गन्ती गरिन्थ्यो। यस विषयमा श्री लेस्ली फ्लिनले यस प्रकारको टिप्पणी गरेका छन्:

'गोठालोको हातमा एउटा लौरा हुन्थ्यो: अनि भेडाबाखाहरू गन्दाखेरि उसले आफ्नो लौराले हरेक दसौं पशुलाई छुन्थ्यो। यसरी नै पशु असल होस्, खराब होस्, यसमा कुनै पर्वाह नराखीकन हरेक दसौं पशु तोकिन्थ्यो। यसरी नै तोकिएको असल पशुको निम्ति उसले खराब पशु साट्न खोज्यो भने, असल र खराब दुवै पशुहरू परमप्रभुकै हुनेथिए। यो उसको निम्ति एउटा व्यर्थ प्रयास ठहरेनथियो।' (24)

पहिलो दशांशचाहिँ लेवीय दशांश भनिन्थ्यो; किनभने यो दशांश लेवीहरूलाई तिरिन्थ्यो (गन्ती १८:२१-२४)। अनि दोस्रो दशांश पनि थियो, जुन दशांशको बयान व्यवस्था १४:२२-२९ पदको खण्डमा गरिएको छ; यो दोस्रो दशांश पहिलो दशांशबाट बेग्लै थियो।

लेवी २७:३४: 'सिनाई पर्वतमा परमप्रभुले मोशालाई इस्राएलीहरूका निम्ति दिनुभएका आज्ञाहरू यी नै हुन्।' मेरो विचारमा, यहाँ, यस पदमा उल्लेख गरिएका आज्ञाहरू लेवीको पुस्तकका जम्मै नियमहरू हुनुपर्ला। हामीले यस पुस्तकमा विभिन्न पवित्र विधिहरू र बलिहरूका नियमहरूको

विषयमा विस्तृत अध्ययन गरेपछि हामी श्री मेथ्यू हेब्रीसित मिलेर आनन्द मनाउँछौं, जसले यसो लेखेका छन्:

‘परमेश्वरलाई धन्यवाद होस्! किनकि हामी व्यवस्थाको अधीनतामा जिउँदैौं, जुन व्यवस्थाका कुराहरू धमिला छायाचित्रणहरू मात्र हुन्; तर हामीले सुसमाचारको ज्योतिमा जिउन पाइरहेका छौं, जुन ज्योतिको प्रकाशमा सबै कुराहरू सफा र सुस्पष्ट भएका हुन्छन्। प्रभुको स्तुति होस्! किनभने हामीले व्यवस्थाको गह्रौं जुवा बोक्नुपर्दैन; हामीले यसका सबै पवित्र विधिहरू पालन गर्नुपर्दैन, जुन विधिहरू शारीरिक छन्; तर हामी प्रभु येशूका मीठा र सजिला नियमहरूको अधीनतामा छौं। किनभने ख्रीष्टको सुसमाचारले हामीलाई साँचो उपासकहरू ठहराएको छ, जसले ख्रीष्ट येशूद्वारा र उहाँको पवित्र नाममा पिताको उपासना आत्मा र सत्यतामा गर्छन्। किनकि उहाँ हाम्रा महापूजाहारी हुनुहुन्छ; उहाँ हाम्रो मन्दिर, हाम्रो वेदी, हाम्रो बलिदान, हाम्रो शुद्धीकरण, अँ,

हाम्रा सब थोक हुनुहुन्छ। यसकारण यहूदीहरूले पालन गर्नुपरेको थरी-थरीको विधिवत् शुद्धीकरण, यहूदीहरूले मान्नुपरेका चाडहरू र यहूदीहरूले पूरा गर्नुपरेका कर्तव्यहरूदेखि मुक्त भएको हुनाले हामीले थोरै ध्यान, थोरै समय, थोरै खर्चमा परमेश्वरको महिमा गर्न सक्छौं भन्ने भूलधारणा नअपनाऔं! यो हामीबाट कदापि हुनुहुँदैन। होइन, होइन; तर हाम्रो हृदय पवित्र प्रेम र जोशले भरिएको हुनुपरेको छ, अँ, उहाँको महिमाको निम्ति जुनसुकै स्वेच्छादान दिन पूरा तयार र खुला भएको हुनुपर्छ; हो, हाम्रो मन गम्भीर विचार र इमानदार अभिप्रायहरूको खानि भएको हुनुपरेको छ। “यसकारण भाइहरूहो, येशूको रगतद्वारा महापवित्रस्थानभित्र प्रवेश गर्ने हिम्मत प्राप्त भएको हुनाले आओ, हामी साँचो मन र विश्वासको पूरा निश्चयता लिएर एउटा नयाँ र जिउदो मार्गबाट भएर नजिक जाऔं” र ठूलो उत्सुकताको साथ, पूरा भरोसा र नम्रताको साथ परमेश्वरलाई दण्डवत् गरौं! येशू ख्रीष्टको निम्ति परमेश्वरलाई मुरी-मुरी –: धन्यवाद र सदैव स्तुति भएको होस्!’ 25)

ENDNOTES:

- 1) **Chapter 1:** The word *’ólâh* comes from the root word meaning “to go up.” The idea is that the whole animal is brought up to God’s altar and offered up as a gift in its entirety.
- 2) **Chapter 1:** Peter Pell, *The Tabernacle*, pp. 102, 103.
- 3) **Chapter 2:** The translation “meat” in the KJV meant solid food as opposed to liquid in 1611. What we call meat today was called flesh in the seventeenth century. Some scholars derive the word *minhâh* from a root meaning “lead” or “guide.” Most suggest a root meaning “gift.”
- 4) **3:1–15:** This word, almost always in the plural form *shelâmîm*, is related to the well-known Hebrew word *shâlôm*. The Hebrew concept is broader than merely absence of hostility, but includes prosperity and wholeness as well as peace with God. A second meaning of this word is a sacrifice of communion in God’s presence. Usually, though not here, the peace offering is last in order, and some scholars derive the word from the rare meaning “to complete.” Carr makes a nice application: “If this sense is correct, the NT references to Christ our Peace (e.g., Eph 2:14) become more meaningful, as he is the final sacrifice for us (cf. Heb. 9:27; 10:12).” G. Lloyd Carr, “Shelem,” *Theological Wordbook of the Old Testament*, III:932.
- 5) **Chapter 3:** Peter Pell, *The Tabernacle*, p. 92.
- 6) **Chapter 4:** Strangely enough to us, this same Hebrew word, occurring almost 300 times in the OT, can mean either “sin” or “sin offering.”
- 7) **5:14–6:7:** The RSV and NEB translate by “guilt offering,” but the traditional translation is preferable.
- 8) **6:18:** Keil and Delitzsch interpret the latter part of this verse to mean that “every layman who touched these most holy things became holy through the contact, so that henceforth he had to guard against defilement in the same manner as the sanctified priests.” C. F. Keil and Franz Delitzsch, “*Leviticus*,” in *Biblical Commentary on the Old Testament*, II:319.
- 9) **7:11–18:** A. G. Clarke, *Precious Seed Magazine*, No. 2, Vol. 11, March–April 1960, p. 49.
- 10) **7:11–18:** *Ibid.*
- 11) **7:11–18:** John Reid, *The Chief Meeting of the Church*, p. 58.
- 12) **7:22–27:** Dr. S. I. McMillen, *None of These Diseases*, p. 84.
- 13) **Chapter 8:** Matthew Henry, *Matthew Henry’s Commentary on the Whole Bible*, I:474.
- 14) **Chapter 12:** George Williams, *The Student’s Commentary on the Holy Scriptures*, p. 71.
- 15) **Chapter 13:** Introduction: R. K. Harrison, *Leviticus*, p. 137. In Appendix A, p. 241 of his commentary he gives a semi-technical translation of chapter 13 that proves helpful for those who are interested in the medical aspects of the conditions mentioned.

- 16) Chapter 13: Introduction:** Ibid., pp. 136, 137.
17) 13:38, 39: Ibid., p. 245.
18) 13:47–59: Ibid., p. 146.
19) 13:47–59: Ibid.
20) 16:11–22: G. Morrish, publisher, *New and Concise Bible Dictionary*, p. 91.
21) 17:1–9: G. Campbell Morgan, *Searchlights from the Word*, p. 38.
22) 18:19–21: Francis A. Schaeffer, “*The Church at the End of the 20th Century*”, p. 126.
23) 23:33–44: Moïshe and Ceil Rosen, “*Christ in the Passover*”, pagination unavailable.
24) 27:32-33: Leslie B. Flynn, *Your God and Your Gold*, pp. 30, 31.
25) 27:34: Matthew Henry, “*Leviticus*”, 1:562.

BIBLIOGRAPHY

Bonar, Andrew. *A Commentary on the Book of Leviticus*. 1852. Reprint. Grand Rapids: Baker Book House, 1978.

Borland, James A. “*Leviticus.*” In *Liberty Bible Commentary*. Lynchburg, VA: The Old-Time Gospel Hour, 1982.

Coleman, Robert O. “*Leviticus.*” In *Wycliffe Bible Commentary*. Chicago: Moody Press, 1962.

Harrison, R. K. *Leviticus: An Introduction and Commentary*. The Tyndale Old Testament Commentaries. Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1980.

Henry, Matthew. “*Leviticus.*” In *Matthew Henry’s Commentary on the Whole Bible*. Vol. 1. McLean, VA: MacDonald Publishing Company, n.d.

Jukes, Andrew. *The Law of the Offerings*. London: The Lamp Press, 1954.

Keil, C. F., and Delitzsch, F. “*Leviticus.*” In *Biblical Commentary on the Old Testament. The Pentateuch, Vol. 4*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1971.

Lindsey, F. Duane. “*Leviticus.*” In *The Bible Knowledge Commentary*. Wheaton, IL: Victor Books, 1985.

Smith, Arthur E. *Leviticus for Lambs*. Privately Printed, n.d.

Periodicals

Clarke, A. G. “*The Levitical Offerings,*” *Precious Seed Magazine*, 1960.